

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra biologie

Bakalářská práce

Přehled a biologie chovatelných scinků

Vypracovala: Marie Kopecká

Vedoucí práce: RNDr. Tomáš Ditrich, Ph.D.

České Budějovice 2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

v Českých Budějovicích, dne

.....

Marie Kopecká

Anotace

Kopecká M., 2015: Přehled a biologie chovatelných scinků. Bakalářská práce, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 94 s.

Práce nabízí vhled do světa plazů, zabývá se potřebami, životními podmínkami a cykly ještěřů z nadčeledi Scincomorpha. Práce se zaměřuje pouze na chované druhy této nadčeledi a přináší informace o podmínkách, které je nezbytné poskytnout chovaným ještěřům, aby bylo možné dosáhnout co možná nejlepších výsledků v chovu.

Klíčová slova: Scincomorpha, chov, scink, terárium

Anotace

Kopecká M., 2015: Overview and biology of bred-able Skinks. Bachelor thesis, Faculty of Education, University of South Bohemia in České Budějovice. 94 pp.

This bachelor thesis offers an insight to the world of reptiles. It refers about reptiles' needs, their environment and lifecycles. It is aimed at the bred species of lizards of an order Scincomorpha. This work deals with conditions of breeding which are necessary to provide, to reach the best results of keeping lizard.

Keywords: Scincomorpha, breeding, skink, vivarium

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce, za výběr obsahu a směřování této práce. Také bych chtěla poděkovat svému bratru Honzovi, za jeho vytrvalou technickou podporu.

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	ZDROJE INFORMACÍ	2
2.1.1	<i>System a zařazení druhů</i>	2
2.2	CHOV ŠUPINATÝCH PLAZŮ	3
2.2.1	<i>Terárium</i>	3
2.2.2	<i>Osvětlení</i>	5
2.2.3	<i>Import nebo odchov?</i>	7
2.2.4	<i>Jak rozlišit denního a nočního ještěra? A proč je to důležité?</i>	7
2.2.5	<i>Potrava</i>	8
2.3	SLOVNÍK POJMŮ	10
3	OCHRANA PLAZŮ V ČR	13
4	NADČELEĎ SCINCOMORPHA	15
4.1	ČELEĎ CORDYLIDAE – KRUHOCHOVOSTOVITÍ	17
4.1.1	<i>rod Ouroboros</i>	18
4.1.2	<i>rod Cordylus kruhochvost</i>	20
4.2	ČELEĎ GERRHOSAURIDAE – JEŠTĚRKOVCOVITÍ	24
4.2.1	<i>rod Gerrhosaurus ještěrkovec</i>	24
4.3	ČELEĎ LACERTIDAE – JEŠTĚRKOvitÍ	28
4.3.1	<i>rod Takydromus – bičochvost</i>	28
4.4	ČELEĎ MABUYIDAE – MABUJA	32
4.4.1	<i>rod Dasia</i>	32
4.4.2	<i>rod Mabuya mabuja</i>	34
4.4.3	<i>rod Trachylepis mabuja</i>	35
4.5	ČELEĎ SCINCIDAE – SCINKOVITÍ	37
4.5.1	<i>rod Bellatorias egernie</i> název: <i>Egernie Frererova</i>	39
4.5.2	<i>rod Coruci</i> název: <i>Scink Šalamounský</i>	40
4.5.3	<i>rod Emoia emoja</i>	42
4.5.4	<i>rod Eumeces</i>	45
4.5.5	<i>rod Chalcides scink</i>	47
4.5.6	<i>rod Mochlus – scink</i>	48
4.5.7	<i>rod Scincus – scink</i>	50
4.5.8	<i>rod Tiliqua tilikvy</i>	53
4.5.9	<i>rod Tribolonotus</i>	60
4.6	ČELEĎ TEIIDAE - TEJOvitÍ	64
4.6.1	<i>rod Ameiva ameiva</i>	64
4.6.2	<i>rod Cnemidophorus</i>	66
4.6.3	<i>rod Crocodilurus teju</i>	67
4.6.4	<i>rod Dracaena dracéna</i>	69
4.6.5	<i>rod Salvator</i>	72
4.6.6	<i>rod Tupinambis</i>	77
5	ZÁVĚR	81
6	SEZNAM LITERATURY	82
7	PŘÍLOHY	95
7.1	REJSTŘÍK LATINSKÝCH JMEN	95

1 Úvod

Pro úspěšný chov zvířat je nezbytné znát jejich původ, přirozené prostředí, denní režim, způsob stravování a přijímání jiných životně důležitých látek. Nejinak je tomu u ještěřů. Nedostatek dostupné české literatury v oblasti chovu scinků mě vedl k myšlence sepsat krátký výstižný přehled o rodu *Tribolonotus*, jehož zástupce chovám. Tento návrh naštěstí neprošel a bylo mi doporučeno se zaměřit na celou nadčeleď Scincomorpha, přesněji na druhy, které jsou chovány. Důvodem ke zvolení této nadčeledi byl nedostatek dostupných informací o chovaných druzích v českém jazyce.

Cílem této práce bylo sestavit přehled chovaných ještěřů z nadčeledi Scincomorpha a vhodných podmínek pro chov vybraných druhů ještěřů. Přínos této práce spočívá v objasnění podmínek chovu několika ne zcela běžně chovaných druhů ještěřů.

2 Zdroje informací

Práce se opírá o literaturu shromážděnou po dobu jednoho roku a to od června 2014 do června 2015. Za tuto dobu došlo k nashromáždění několika tištěných publikací a mnoha elektronických zdrojů.

Nejstarší literatura pochází z roku 1973, v obecné rovině zůstává stále platná, v detailech a některých domněnkách vyvozených z pozorování zvířat se však mýlí. Rozhodně už neodpovídá současnému systému, který se neustále rozvíjí a ani literatura 10 let stará už současnému rozřazení tak docela neodpovídá.

Pojem „chovatelný druh“ - takzvanou chovatelnost, čili okamžik, kdy se z volně žijícího druhu stane druh chovaný, vymezuje několik faktorů: dostupnost, pro Českou republiku to znamená importy do střední Evropy. Vzhled a atraktivita druhu, velikost dospělého ještěra. Ani to ale není limitující faktor, jak by se mohlo zdát. Příkladem mohou být tejovití, oblíbení především ve Spojených státech amerických s průměrnou délkou těla v dospělosti jeden metr a více. Dalším faktorem je náročnost na poskytnutí životaschopných podmínek. Nestačí ještěra do chovu dopravit, ale také udržet naživu. Ideálním důkazem o správných podmínkách je, když se zvířata v zajetí rozmnoží. Dalším limitujícím faktorem je ochrana druhu. Některé chráněné druhy není možné legálně získat a soukromě chovat. Výjimku mají některé zoologické zahrady. Popularita jednotlivých druhů je celkem proměnlivá, vlivem dostupnosti jednotlivých importů, případně soukromých odchovů a s tím související finanční dostupností daných druhů.

Tato práce je koncipována jako stručný atlas scinkotvarých pro (případného) chovatele. Z toho vyplývá i formát práce, zarovnání a umístění obrázků v textu.

2.1.1 Systém a zařazení druhů

V práci uváděný systém a zařazení druhů vychází z dostupných informací uváděných na internetovém serveru mezinárodní encyklopedie rostlin, hub a živočichů BioLib - Biological Library. Přesné latinské názvy a jejich správné přiřazení k uváděným druhům, případně jejich četnost výskytu ve volné přírodě vychází z dat uváděných na webu Mezinárodní ochrany přírody IUCN - International Union for Conservation of Nature and Natural Resources.

Čeledi jsou řazeny abecedně, stejně tak rody a druhy jednotlivých ještěřů v nich. Pojmy z herpetologie a teraristiky jsou vysvětleny v následujících kapitolách. V příloze je dostupný rejstřík latinských jmen. V přehledu jednotlivých ještěřů jsou uvedeny pro chov nejdůležitější dostupné informace o daném druhu ještěřa. V textu je nejčastěji uváděn anglický název, který zpravidla charakterizuje vzhled ještěřa. Pomocí latinských a anglických názvů je možné dohledat aktuální informace, případně videa přímo od chovatelů na portálu youtube.com. Chovatelé v nich přímo manipulují s ještěřy a tak dotváří daleko lepší představu o velikosti a charakteru daného druhu, než jak to dokáže popis a fotografie. Dále jsou často uváděny německé názvy, český trh s ještěřy je stále ještě omezený a u německy hovořících sousedů je větší rozmanitost dovážených i chovaných ještěřů. Jako je tomu například u kruhochvosta štítnatého, kterého je možné získat téměř vždy jen v zahraničí pro nedostatek odchovů a importů v České republice.

2.2 Chov šupinatých plazů

Než se chovatel rozhodne pořídit si atraktivní exotické zvíře, musí si promyslet odpověď na několik následujících otázek:

- Jaký druh si chce pořídit?
- Má si koupit zvíře z importu nebo z odchovu?
- Pořídit si jedince, pár nebo skupinu ještěřů?
- Kde a za jakých podmínek bude zvíře/zvířata chovat?
- Kolik času, pozornosti a finančních prostředků je ochoten do chovu investovat?
- Kdo se o zvíře/zvířata postará v době chovatelovi dlouhodobé nepřítomnosti?

Pokud má budoucí chovatel uspokojivou odpověď na všechny výše uvedené otázky, může začít sbírat informace a zařizovat ubikaci pro svého nového svěřence.

2.2.1 Terárium

Než si chovatel pořídí samotné zvíře, musí mu připravit vhodné útočiště, které by mělo co nejlépe simulovat přirozené prostředí zvířete. Proto musí chovatel od počátku vědět, pro který druh terárium zařizuje.

Arborikolní druhy preferují mnoho větví k lezení, je tedy vhodné pořídit terárium orientované na výšku. Pro terestrické a vodní plazy je vhodné terárium orientované na délku. Terárium by mělo být minimálně jeden týden ve zkušebním provozu, než dojde k obydlí ještěry (Klátil, 2004).

Důležitým faktorem při pořizování terária je velikost ještěra v dospělosti, případně počet chovaných kusů, od toho se pak odvíjí velikost samotného terária. Do velkých terárií je nezbytné umístit více zdrojů tepla, aby průměrná teplota odpovídala požadavkům ještěra. Je mnohem náročnější udržet tropické vlhké klima ve velkém teráriu s dostatečným odvětráváním, než v menším teráriu. Je potřeba více substrátu, případně doplňků. Obecně platí, že pro pár scinků je vhodné terárium pětkrát delší, než je délka jednoho jedince v dospělosti. U velkých ještěrů se od tohoto pomocného měřítka upouští, protože takové prostory nabývají rozměrů obytného pokoje, například u teju pruhovaného (*Salvator merianae*) by to bylo terárium o délce 6 až 7,5metru. Někdy tak dochází ke kompromisům a chovatel ještěrům umožní volný pohyb po pokoji, s volným přístupem do menšího terária, kde má ještěr potravu a vyhřevné místo. Takový pokoj je třeba přizpůsobit a zajistit, aby ještěr někde neuvízl. Aby bylo možné ho vždy najít a zavřít do terária, pokud to bude potřeba. Aby nebyly přítomny jedovaté rostliny, protože větší ještěři zpravidla přijímají i rostlinnou stravu. I v takovém případě musí být terárium alespoň tak dlouhé jako ještěr a široké tak, aby se mohl pohodlně otočit.

Tarária se dělí na čtyři základní typy:

- 1) **Pouštní terárium** – mělo by být orientované na délku, vysypané pískem případně štěrkem. Chovatel musí zajistit dostatek tepelných zdrojů k udržení vysoké teploty. Některé druhy pouštních ještěrů velmi špatně snáší vlhkost (Jacobs, 2004). Naproti tomu Řehák a Řeháková (2014) doporučují, aby i v pouštním teráriu byl alespoň jeden vlhký kout. Ideálním řešením je vlhký kout v teráriu s dobrým odvětráváním. Důležité je kvalitní osvětlení UVB zářivkami. K vyhřívání jsou vhodné žárovky v kombinaci s topnými kabely nebo kameny. V noci může teplota rapidně klesnout.
- 2) **Polosuché terárium** – rozdíl teplot mezi dnem a nocí není tak vysoký. Ani přes den nemusí být teploty tak vysoké jako v pouštním teráriu. Zpravidla postačí vyhřevné místo s lokálně vyšší teplotou. Zvířata v těchto teráriích vyhledávají i stinné vlhčí kouty, vhodná je i mělká miska s vodou.

- 3) **Tropické terárium** – bývá obvykle osázeno nejedovatými rostlinami. Mělo by být vlhké, teplé a stinné. Rozdíl mezi denní a noční teplotou je minimální. Vhodným substrátem je rašelina smíchaná s pískem nebo zeminou, případně lze použít hobliny nebo lignocel (Jacobs, 2004).
- 4) **Paludárium** – někdy zvané akvaterárium. Jedná se o speciálně upravené terárium, kde je část tvořena vodní plochou a část je tvořena substrátem. Je zpravidla hojně osázeno exotickými druhy rostlin. Někdy je vytvořeno pouze pro pěstování exotických rostlin, nebo je kombinováno i s chovem cizokrajných živočichů (Jacobs, 2004). Obvykle nestačí terárium zalít vodou, protože většina terárií netěsní a má otevírání dvířek na boční straně, případně není stavěna na stálý tlak vody. Nestačí ani přestavět akvárium, protože to obvykle nemá dostatečné odvětrávání.

Mix terária - hlavním důvodem k založení smíšeného terária, je snaha ušetřit místo. To je ale omyl dva páry držené v jednom teráriu potřebují obvykle více prostoru než, kdyby měli terária oddělená. Velmi pravděpodobné je, že se zvířata budou vzájemně stresovat a vyrušovat (Jacobs, 2004). U zvláště plachých druhů je nezbytné dohlédnout, že skutečně prospívají a nestrádají kvůli svým aktivnějším spolubydlícím.

Samečci některých druhů se vzájemně nesnášejí (někdy i mezidruhově) zvláště v době páření, proto je vhodné je oddělit od skupiny (Bruins, 2001).

2.2.2 Osvětlení

Osvětlení v teráriu zajišťují zářivky, žárovky, výbojky. Lze využít zářivky, ať už trubicové (Pro ty je nutný speciální adaptér, do kterých se zářivka zasadí. Jejich výhodou je osvětlení velké plochy.) nebo kompakty (Ty mají tvar spirály, nebo krátkého, oválného oblouku. Často mají stejnou objímku, jako klasické žárovky E27, případně je možné dokoupit redukci. Osvítí menší prostor). Specializované zářivky poskytují UVB a UVA záření, zato nevydávají téměř žádné teplo, a proto nejsou vhodné k vytápění terária (Mužiček, 2015).

Ve specializovaných obchodech je k dostání několik typů zářivek, základní rozdělení je podle typů terárií. Zářivky pro pouštní druhy se nechávají svítit po celých 8 – 14 hodin. Mají nižší intenzitu záření a jsou určeny pro pouštní živočichy, kteří jsou téměř neustále vystavováni slunečnímu záření.

Druhým typem jsou zářivky pro tropické druhy. Chovatel je nechává svítit dvakrát až třikrát týdně po dobu několika desítek minut. Tyto zářivky mají intenzivnější UVB záření a jsou navrženy tak, aby i tropické druhy, které nevyhledávají prosvětlená místa, dostala dostatečnou dávku UVB záření.

Klasické žárovky poskytují simulaci denního světla a teplo, které šíří do celého terária. Bodové žárovky svítí přímo pod sebe a vytvářejí lepší výhřevné místo (Mužíček, 2015).

Výhřevné místo - místo pod lampou, kde dosahuje teplota v teráriu nejvíce stupňů. Většinou je to kámen nebo cihla pod žárovkou. Žárovka musí být zavěšena dostatečně vysoko, aby nešlo k popálení nebo jinému poranění ještěra. Tuto funkci může nahradit nebo doplnit samotný topný kabel nebo kámen, obojí je běžně k dostání ve zverimexu. Topné kabely a desky, na rozdíl od kamenů, není vhodné umisťovat přímo do terária, protože hrabavá zvířata by se o ně mohla popálit (Jacobs, 2004).

UVB – část světelného spektra o vlnové délce 280 - 315nm, pro denní ještěry je důležitá zejména kvůli syntéze vitamínu D₃. UVB neprochází sklem, proto není dostačující, postavit terárium vedle okna a doplnit vyhřívání klasickou žárovkou. Plaz potřebuje dostatečně vysokou teplotu a UVA záření, aby jeho metabolismus UVB záření využil (Řehák a Řeháková, 2014). UVB zářivky mají limitovanou životnost, obvykle to je 6 až 10 měsíců. Po této době je vydávané záření příliš nízké a pro ještěra neúčinné (Mužíček, 2015). Někteří chovatelé diskutují o úplném nahrazení zářivek tím, že ještěry dávají přes léto do venkovních ubikací, kde je nechávají se vyhřívát přímo na slunci s možností úkrytu. Čihař (1989) uvádí, že letní teploty v České republice mohou simulovat klidové období některých exotických ještěrů. Proto není pravděpodobné, že by klima v České republice, i kdyby došlo k výraznému oteplení v rámci klimatických změn, poskytovalo dostatek slunce, tepla a UVB záření pro teplomilné exotické druhy. Další alternativou pro nahrazení UVB zářivek jsou doplňky stravy, které by měly plně pokrýt potřeby ještěra. Jedná se o potravinové preparáty, které obsahují vitamín D₃ a vápník. Jsou běžně k dostání ve zverimexech.

2.2.3 Import nebo odchov?

Zda si pořídit zvíře ze zahraničního importu nebo z odchovu, je další otázka pro budoucího chovatele. Obecně platí, že jsou importy levnější než odchovy. To je velké lákadlo, ale je to způsobeno především tím, že firmy importující zvířata se většinou nezaručují za jejich zdravotní stav, věk ani pohlaví. Taková zvířata nejsou zvyklá na kontakt s lidmi, mohou být agresivní a mohou mít vnitřní i vnější parazity. Pokud chovateli zvíře uhyne, nemá nárok na náhradu škody. Při koupi zvířete z odchovu, byť zahraničního se může kupující chránit kupní smlouvou.

Každé nové zvíře je vhodné ponechat nějakou dobu v karanténě. Karanténa je menší terárium s osvětlením, úkrytem a substrátem. Lze v něm zvíře snadno pozorovat, případně odchytnit. Prostor by měl být snadno přístupný pro čištění (Klátil, 2004; Jacobs, 2004).

2.2.4 Jak rozlišit denního a nočního ještěra? A proč je to důležité?

Plaz, který je aktivní ve dne, vyhledává prosluněná místa, vyhřívá se. V umělém chovu je nezbytné mu poskytnout dostatek světla a tepla. Fošt (2010) rozlišuje denní a noční aktivitu u ještěrů, podle tvaru zorničky, což je obecně platné pravidlo. Zvířata s noční aktivitou mají mít oční zorničku svislou. Zvířata s denní aktivitou pak mají mít kruhový tvar zorničky. To ale není zcela spolehlivá metoda - například scink šalamounský (*Corucia zebrata*) má kruhový tvar zorniček (obr. 1), přesto že se jedná o soumráčního až nočního tvora, který by měl mít zorničky svislé. Přes den má jen velmi nízkou aktivitu zahrnující příležitostné vyhřívání, omezený přísun potravy a především spánek.

Rozlišení je důležité kvůli složení stravy, a intenzitě UVB záření. Obecně platí, že plaz je aktivní v době, kdy je aktivní jeho kořist, což se odvíjí od okolních teplot a ročního období.

Ještěři s noční aktivitou mají obvykle svislé zorničky (Fošt, 2010). Noční zvířata mají pravděpodobně jiný způsob, jak ovlivnit

zpracování a ukládání vápníku v těle.

Obr. č. 1 hlava *Corucia zebrata* (psychoticrage, 2001)

Nevyužívají UVB záření, i když někteří chovatelé tvrdí, že i noční živočichové se na světlo občas dostanou. To je samozřejmě možné, ale živočichy, kteří nesyntetizují vitamin D₃ tak jako denní živočichové, to nijak neovlivní. Předpokládá se, že noční živočichové využívají vitamin D₂, který je běžně dostupný v některých rostlinách. Pravděpodobně jsou vůči němu citlivější než živočichové aktivní ve dne, kteří ho nedokážou využít ke stejným účelům, ke kterým používají vitamin D₃. Případně že dochází k docela jinému způsobu regulace vápníku v těle, než jak je tomu u denních živočichů (Telenský, 2013). O'Shea a Halliday (2005) tvrdí, že nezáleží na tom, jestli se jedná o noční, tropické pozemní nebo podzemní živočichy, protože jejich výskyt na slunci je velmi omezený, a tudíž nepotřebují UVB záření.

2.2.5 Potrava

Většina ještěřů nadčeledi Scincomorpha se živí drobnými bezobratlými živočichy. V chovatelství často dochází k zaměňování pojmu hmyz a bezobratlí. Pod pojmem „krmný hmyz“ bývá označováno i mnoho jiných druhů bezobratlých, kteří do této třídy nespádají. Do třídy hmyz lat. Insecta patří cvrčci (čeleď cvrčkovití Gryllidae), švábi (podřád Blattodea), tzv. mouční červi (larvy brouků z čeledi potěnkovití Tenebrionidae), nebo drobné octomilky (octomilkovití Drosophilidae). Všichni tito živočichové patří do kmene členovci Arthropoda, podkmene šestinozí Hexapoda, třída hmyz Insecta. Do tohoto kmene (členovci Arthropoda) patří i pavouci (třída pavoukovci Arachnida), a korýši - krevety či krabi z třídy rakovci (Malacostraca). Naprosto odlišným kmenem jsou kroužkovci (Annelida), kam patří řád žížaly (Opisthophora). Mezi krmné bezobratlé patří i hlemýždi (hlemýžďovití Helicidae), kteří spadají do třídy plži (Gastropoda), kmene měkkýši (Mollusca) (Biolib, 2014). V současné době je chov oblovek (*Achatin*) poměrně populární, proto je po celý rok dostatek tohoto druhu potravy pro plžožravé ještěry, jako je například dracéna guyanská. Dokonce i vlastní odchov je možný, protože se jedná o nenáročná zvířata. Dalším vhodným zdrojem potravy je okružák ploský (*Planorbarius corneus*), který v akváriích platí za plevelého plže.

V ČR se jako krmný hmyz nejčastěji distribuuje tyto druhy cvrčků: cvrček banánový někdy zvaný stepní (*Gryllus assimilis*), cvrček dvouskvrnný (*Gryllus bimaculatus*), Cvrček domácí (*Acheta domestica*), cvrček krátkokřídlý (*Gryllodes supplicans*) (Škrabalová, 2009b).

Od soukromých chovatelů jsou k dostání různé druhy švábů (*Blattodea* spp.), které jsou vhodné ke krmení pro větší ještěry. K sehnání jsou i octomilky (*Drosophilidae*), které jsou naopak vhodné ke krmení mláďat (Škrabalová, 2009a). Mezi chované potemníkovité (*Tenebrionidae*) patří potemník moučný (*Tenebrio molitor*), potemník brazilský (*Zophobas morio*), potemník buffalo (*Alphitobius laevigatus*). Potemníkovití se liší velikostí larvy, kukly i velikostí dospělce a rozdílné jsou i nároky na teplotu. Jsou vhodným doplňkem stravy, nikoliv však její hlavní složkou, protože obsahují výrazné množství tuků (Škrabalová, 2009c). Důležitý je způsob podání potravy, někteří ještěři rádi loví a nechají se u toho pozorovat. Jiní upřednostní požívání potravy z misky, z ruky nebo pinzety. Některé skrytě žijící druhy pak loví, jen pokud nejsou vůbec rušeny, případně mají-li potravu přímo před úkrytem. Při krmení živými jedinci, by mohlo dojít k mýlce, že ještěři veškerou potravu pozřeli, namísto toho se potrava rozutekla nebo zahrabala.

Alternativou ke kupovaným druhům bezobratlých je vlastní lov, lovit ale nebude ještěr, ale chovatel. Ať už jde o smýkání hmyzu na louce, vyhrabávání žížal, či sběr plžů. I zde patří svůj k svému a tak scinkovití, kteří jsou povětšinou pozemní ještěři, nejnáze pozřou podzemní, pozemní a nelétavé bezobratlé. Tato finančně úsporná varianta má své nevýhody. Jednou je sezónní omezení sběru, druhou: existuje nemalé riziko, že bezobratlí z volné přírody sebou přinesou vnitřní parazity, spory hub a zanesou terárium, dokonce mohou poškodit zdraví ještěřů.

Pokud jsou bezobratlým poskytnuty potřebné podmínky k jejich dočasnému přežití, vydrží v teráriu čilí a živí dokud je ještěr nepozře. Za vhodných podmínek, se mohou ojediněle i rozmnožit přímo v teráriu. Při krmení ještěřů obratlými živočichy, je nezbytné se řídit platným zněním zákona o ochraně práv zvířat, který se vztahuje na všechny obratlovce. Aby nedošlo k týrání z nedbalosti, ačkoliv se jedná o budoucí potravu pro ještěra.

2.3 Slovník pojmů

aestivace – viz estivace

arborikolní druh – stromový, žijící na stromech z lat. arbor = strom (Hegner, 2004).

autotomie – schopnost odvrhnout část těla, k odvedení pozornosti predátora. Většina ještěřů upouští svůj ocas. Tzn. ocas ještěřů je lámavý, umožňují to speciální plošky mezi obratli a svalstvo. Po ulomení dorůstá ocas v regenerát, ten ale nedorůstá do plné délky, obvykle má nepravidelné šupiny a postrádá obratlovou kostru (Čihař, 1989; Fošt, 2010).

CITES – úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin.

dorsální strana – hřbetní strana, dorsum z lat. hřbet.

estivace – event. aestivace, přizpůsobení živočichů na velmi horké podnebí. Během dlouhodobě vysokých teplot vyhledávají ještěři podzemní úkryty, kde upadají do stavu podobnému hibernaci. Tento stav je ale způsoben příliš vysokými teplotami (Dimitrijevič, 1988; Hegner, 2004). Živočichové se tak chrání před nedostatkem potravy, vody a před přehřátím. Název pochází z lat. aestas = léto.

femorální póry – výrazné póry zvláště v době páření, nacházejí se na vnitřní straně stehen samců některých ještěřů (Hegner, 2004).

hemipenis – samčí párový pohlavní orgán, který se vyskytuje jen u některých druhů ještěřů, dá se tak spolehlivě určit pohlaví jedince. Vysunutí hemipenisů je bolestivé, pokud je nezbytné k určení pohlaví, provádí jej odborník (Bruins, 2001).

hibernace – období vegetačního klidu - doba, po kterou ještěři nepřijímají, nebo jen velmi omezeně, potravu. Hibernace vyžaduje nižší teploty, přirozený úkryt a obvykle sucho. Období vegetačního klidu může být nezbytnou podmínkou pro úspěšný odchov některých druhů. Ještěři instinktivně vyhledávají místo k přezimování - zimoviště lat. hibernacula (Hegner, 2004). Je to adaptace na střídání ročních období, kdy se střídá období dostatku potravy a období jejího nedostatku. Stejně tak je i adaptací na přečkání nepříznivých teplot.

Jacobsonův orgán – plazi mají Jacobsonův orgán, který jim slouží jako hlavní orgán čichu. Pomocí rozeklaného jazyka plazi „očichávají“ vzduch a následně molekuly, které ulpí na jazyku, zasunou do pravé a levé jamky Jacobsonova orgánu ve stropě dutiny ústní. Díky tomu mají někteří plazi „stereo“ čich. Rozhodně to neplatí u krokodýlů a želv, kteří mají jazyk zkrácený až zakrnělý (Bruins, 2001).

křivice – neboli rachitida z lat. rachitis, je způsobena nedostatkem vápníku v době vývoje organismu. Pokud vznikne nedostatek vápníku v dospělosti, pak dochází k odvápnění kostí tzv. osteomalácií. Pokud má tělo nedostatek vápníku, využívá ten, který je uložený v kostech. Kostí jsou pak křehčí, snadno dochází k poranění a časem dochází k deformaci vlastní vahou těla (Žofková a Nováková, 2002; Hegner, 2004).
kýlnaté šupiny - šupiny s jedním, popřípadě dvěma hřebínky (kýly) v podélné ose (Horčic, 2008).

lignocel – nadrcená kokosová kůra slisovaná do kvádrů. Při ponoření do vody nabobtná a rozpadne se na jemnou drť. Je vhodným substrátem pro tropické druhy, dobře drží vlhkost.

osteoderm – je zpravidla plochý kostěný útvar, vyskytující se v dermální části pokožky některých plazů. Vyskytuje se u želv, krokodýlů, u některých ještěřů jako jsou Scincidae a slepýšovité Anguidae (Kabisch, Klapperstück, 1990)

oviparie (ovoparie) – viz vejcorodost.

oviviparie (ovoviviparie) – viz vejcoživorodost.

partenogeneze - je nepohlavní způsob rozmnožování, kdy samička klade neoplozená vajíčka, ze kterých se líhnou geneticky identické samičky (Janitzki, 2010).

pleurodontní chrup – zuby jsou upevněny z boku vnitřní strany čelisti. Tento způsob upevnění je typický pro celý podřád ještěři (Sauria) (Kabisch a Klapperstück, 1990).

rachitis – viz křivice

UV – ultrafialové záření, s kratší vlnovou délkou, než má pro lidské oko viditelná část světelného spektra. Plazi jej vnímají. Podle vlnové délky se dělí na tři typy vlnění s různými vlastnostmi: UVA, UVB a UVC záření (Řehák, Řeháková, 2014).

UVA – záření o vlnové délce 315 - 400nm je součástí bílého tzv. viditelného světla. Je běžnou součástí většiny svítidel. Pro ještěry je důležité kvůli správné funkci metabolismu, trávení, aktivitě a vybarvení. Doba svícení navozuje střídání ročních cyklů (Řehák, Řeháková, 2014).

UVB – část světelného spektra o vlnové délce 280 - 315nm, pro denní ještěry je důležitá zejména kvůli syntéze vitamínu D₃ (Řehák, Řeháková, 2014).

UVC – záření kratší než 280nm. UVC zářivky se používá ve sterilizátorech, protože UVC záření, které vyzařují je pro živé organismy škodlivé i při krátkodobém ozáření. V teráriích se používá k hubení parazitů, bakterií a choroboplodných zárodků (Mužiček, 2015).

vejce s kožovitým obalem – klade většina scinkovitých. Proto je důležité inkubovat vejce ve vlhkém substrátu, ze kterého vejce „nasává“ vlhkost a nabývá na objemu. Kožovitý obal nechrání embryo dostatečně před vyschnutím, vejce může ztratit až 25% vlhkosti. Naproti tomu vejce s pevným obalem ztrácí max. 10 – 15% vlhkosti (Dimitrijevič, 1988).

vejcorodost – (oviparie) kladení vajec (Hegner, 2004).

vejçoživorodost – (oviviparie) zadržení vajec v těle samice do okamžiku, kdy se mláďata líhnou. Mláďata získávají živiny z vajíčka, ve kterém se vyvíjejí uvnitř těla matky. Častější u plazů žijících v chladnějších oblastech. Zárodky jsou vyhřívány, když se samička vyhřívá (Bruins, 2001).

ventrální strana – břišní strana.

vitamin C – Kristin a Lauren (2013) doporučují podávat teplotně citlivým citrusy, alespoň jednou za čas, kvůli lepšímu vybarvení nebo v případě špatných a bolestivých svleků.

vitamin D – vitamin D₂ je součástí některých rostlin. Vitamin D₃ se syntetizuje v kůži suchozemských živočichů z provitaminu D při dopadu UVB záření na kůži. A je nezbytnou složkou při vstřebávání vápníku (Žofková a Nováková, 2002).

vivárium – je nadřazený pojem pro akvária, terária, paludária apod.

viviparie – viz živorodost

vlhkost – taktéž humidita, vzdušná vlhkost je důležitá především pro druhy z tropických pralesů a zaplavovaných oblastí blízko vod.

živorodost – (viviparie) vývoj mláďat probíhá v primitivní děloze (Bruins, 2001). Vyskytuje se např. u scinka uťatého (*Trachysaurus rugosus*).

3 Ochrana plazů v ČR

Většina plazů, které se u nás chovají, patří mezi exotická zvířata. Jako taková podléhají určitým zákonům a kontrolám o obchodu s exotickými zvířaty. Pokud si chce chovatel takové zvíře pořídit, musí být obeznámen nejen s podmínkami chovu, ale také s právy pojíci se k tomuto druhu, podle současného znění zákona. Mezi taková omezení a práva patří mezinárodní úmluva CITES, která chrání některé druhy před vyhubením.

CITES – je úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin. Zkratka, pod kterou je tato úmluva uváděna vychází z anglického názvu: Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora. Hlavním cílem této úmluvy je sledování a kontrola obchodu s ohroženými nebo chráněnými druhy živočichů a rostlin, popřípadě s rozpoznatelnými částmi jejich těl (jako jsou sušené rostliny a jejich části, kožešiny, kly, paroží), na mezinárodní úrovni. CITES kontroluje obchod i s nedotčenými druhy, aby jejich populace zůstala stabilní a nedošlo k vyhubení druhu na základě poptávky trhu. CITES stanovuje pravidla pro udržitelný obchod s volně žijícími druhy. Úmluva byla podepsána 3. března 1973 při zasedání 80 zemí ve Washingtonu DC, ve Spojených státech amerických. Proto je někdy nazývána jako Washingtonské konvence. V platnost vstoupila 1. července 1975. Země, které se přidali k plnění této úmluvy, tak učinily dobrovolně a staly se tak smluvními stranami. CITES nezasahuje do národních práv, ale země, která se k plnění CITES zavázala, je při porušení úmluvy právně stíhatelná. CITES tak poskytuje spíše rámec právních nastavení, která by měla země vnitrostátně dodržovat, aby plnila požadavky CITES. V roce 2013 měla CITES 181 členských zemí = smluvních stran, což jsou téměř všechny země světa, až na několik výjimek, jako jsou: Turkmenistán, Tádžikistán, Západní Sahara, Severní Korea a Haiti. Česká republika je členem od jejího vzniku 1. 1. 1993, navazuje tak na členství České a Slovenské federální republiky z roku 1992. V roce 2013 evidovalo CITES 35 000 druhů rostlin a živočichů s různými stupni ochrany (CITES, 2013a).

CITES jako mezinárodní úmluva obsahuje tři přílohy, ve kterých jsou uvedeny seznamy chráněných živočichů a rostlin. Jednotlivá čísla příloh označují úroveň ochrany.

Příloha I – zde jsou zahrnuty přímo ohrožené druhy a jejich prodej je zakázán. Výjimky jsou udělovány zcela výjimečně (MZP, 2015).

Příloha II – zahrnuje druhy, které nejsou přímo ohroženy vyhynutím, ale staly by se ohroženými, pokud by obchod s nimi nebyl kontrolován (MZP, 2015).

Příloha III – zahrnuje druhy, které jakákoliv smluvní strana označí za ochrany-hodné a jejich ochrana vyžaduje spolupráci vícera stran při kontrole obchodu (MZP, 2015). V praxi to znamená, že obchod s druhy uvedenými v příloze I je nelegální a kupující se dopouští trestního činu, pokud nemá udělenou výjimku. Obchod s druhy v příloze II je omezený a podléhá kontrolám, každé zvíře takového druhu musí být registrováno a prodejně je pouze s registračními listy. Obchod s druhy z přílohy III je možný, pokud se nejedná o druhy z vybraných, chráněných lokalit. CITES II - Ve druhé příloze jsou ze Scincomorpha uváděny tyto druhy: z čeledi kruhochovstovití Cordylidae, rod kruhochvost *Cordylus* spp. tedy všechny druhy, které tento rod zahrnuje. Čeleď tejovití (Teiidae) jmenovitě: dracena guyanská (*Dracaena guianensis*), krokodýloun ještěrkovitý (*Crocodilurus amazonicus*), rod *Tupinambis* spp. zahrnuje všechny druhy spadající do tohoto rodu. Zahrnuje ale i teju pruhovaného (*Salvator merianae*) a teju červeného (*Salvator rufescens*). Druhy, které se podle systému uváděného na serveru Biolib (2014), řadí do rodu *Salvator* (CITES, 2013b) dříve patřily pod rod *Tupinambis*.

IUCN – Mezinárodní organizace na ochranu přírody, zkratka pochází z anglického názvu International Union for Conservation of Nature. Organizace spravuje Červený seznam, který hodnotí, zda je daný druh živočicha či rostliny ohrožen, případně do jaké míry je ohrožen. K tomu slouží sedmibodová škála, která určuje rozhraní mezi málo dotčeným druhem (LC), přes téměř ohrožený (NT), zranitelný (VU), ohrožený druh (EN), kriticky ohrožený (CR) až po vyhynulý v přírodě (EW) a vyhynulý (EX). Škála zahrnuje i dva body a to nevyhodnocená data (NE) a chybějící údaje (DD).

Chov nebezpečných druhů zvířat – nebezpečné druhy zvířat byly stanoveny legislativou České republiky, kterou navrhlo ministerstvo zemědělství 10. 4. 1996. Platné znění zákona o chovu nebezpečných zvířat vešlo v platnost 1. 5. 1996. Z ještěrů (Sauria) se jednalo o všechny druhy, které v dospělosti dosahovaly délky jednoho metru a více a to včetně ocasu. Chov takových zvířat bylo nutné nahlásit a registrace byla zpoplatněna. Zákon pozbyl platnosti 1. 10. 2008.

4 Nadčeleď Scincomorpha

Tato nadčeleď zahrnuje ještěry žijící na všech kontinentech kromě Antarktidy. Mezi tyto ještěry se řadí rozmanité druhy, ať už terestrické, nebo méně časté arborikolní druhy. Žádný z druhů není vyloženě vodním živočichem, i když někteří ještěři žijí v blízkosti vod a jsou takovému životu přizpůsobení (Kabisch a Klapperstück, 1990). V současné době zahrnují Scincomorpha 8 čeledí ještěřů: Cordylidae, Lacertidae, Scincidae a Teiidae, vyhynulou Paramacelodidae, Gerrhosauridae a Mabuyidae (Kabisch a Klapperstück, 1990; Biolib, 2014). Všechny druhy mají různě tvarované nebo jinak uzpůsobené, ale pleurodontní zuby (Dimitrijevič, 1988).

Společným znakem ještěřů je plně osifikovaná opěrná soustava. Některá forma fylogenetického vývoje měla, avšak častěji stále má čtyři kočetiny sloužící k pohybu. U některých druhů kočetiny částečně nebo zcela zakrněly. Plazi jsou poikilotermní živočichové. To znamená, že nejsou schopni ovlivňovat tělesnou teplotu metabolickými procesy, nýbrž jejich tělesná teplota závisí na okolí a je ovlivňována aktivním vyhledáváním teplejších a chladnějších míst. Většina plazů má velmi dobře vyvinutý čich. Orgánem čichu je Jacobsonův orgán a někteří ještěři si vypomáhají rozeklaným jazykem. Na rozdíl od hadů mají pohyblivá oční víčka až na několik výjimek¹. V kůži se mohou nacházet kostěné útvary sloužící k ochraně těla zvané osteoderm.

Mezi druhy je mnoho rozdílů ve velikoti, způsobu života, biotopech, které obývají. Mají rozmanitý vzhled, zbarvení a tvary těl a rozdílný je i způsob rozmnožování, některé druhy jsou viviparní jako třeba rod *Chalcides* a rod *Tiliqua*, oviparní je většina druhů, ale patří sem i druhy viviparní. Usuzuje se, že viviparní druhy. Do Scincomorpha se řadí i skutečná specialita - rody *Cnemidophorus* a *Gymnophthalmus*, které se rozmnožují partenogeneticky (Kabisch, Klapperstück, 1990).

Velké množství nepřímo příbuzných ještěřů a ještěrek má výrazně zbarvený ocas, u scinkovitých je to nejčastěji jasně modrá, ale vyskytuje se i zbarvení do zelena a výrazně červená u *Plestiodon gilberti rubricaudatus* nebo u *Morethia storri*. Někdy se vyskytuje výrazná barva jen u mláďat, jindy zůstává do dospělosti. Tato kombinace zbarvení je příliš častá a rozšířená než aby mohlo jít o náhodu.

¹ Výjimkou je například mabuja obecná (*Mabuya mabouya*), která má pevná průhledná víčka a stejně jako hadi je svléká společně s ostatní starou kůží (Dimitrijevič, 1988).

Pianka a Vitt (2003) uvádějí, že slouží k odlákání pozornosti predátora. Ještěr upoutá predátorovu pozornost částí těla, která je postradatelná, na rozdíl od končetiny nebo zranitelného břicha. Pokud predátor ocas polapí, ještěr ho upustí a sám prchá z dosahu. Předpokládá se, že se toto zbarvení zvýraznilo u druhů se schopností autotomie ocasu. Takto výrazné a rozptylující barvy mohou někdy působit až výstražně. (Pianka a Vitt, 2003).

Krom výše zmíněných je zde uvedeno několik dalších zástupců, kteří sdílí toto zbarvení. Všechny druhy mají tmavý hřbet s několika světlými pruhy táhnoucími se od hlavy k modrému ocasu: *Ameiva auberi*, *Ameiva wetmorei*, *Ameiva lineolata*, *Cnemidophorus uniparens*, *Emoia caeruleocauda*, *Eumeces skiltonianus*, *Holaspis guentheri*, *Lygosoma punctata*, *Plestiodon fasciatus*, *Scincus sexlineatus*, *Trachylepis quinquetaeniata* (obr. 2).

Obr. č. 2 nahoře zleva: *Ameiva lineolata*, *Ameiva wetmorei*, *Eumeces fasciatus*.
Dole zleva *Eumeces inexpectatus*, *Plestiodon fasciatus*, *Plestiodon skiltonianus* (upraveno podle Reith, 2014; Falcón, 2007; Holroyd, 2006; Geller-Grimm, 2000; Johnson, 2010; Peterson, 2011)

4.1 čeleď Cordylidae – kruhochvostovití

Tato čeleď pochází z jižní až jihozápadní Afriky a Madagaskaru, patří mezi tamní endemity (Branch, 1998). Kruhochvostovití zahrnují 50 druhů rozdělených do čtyř rodů. Zahrnují i tři hadům podobné druhy. Na první pohled jsou kruhochvostovití charakterističtí zploštělým tělem, které je pokryté ostnatými trny. Některé rody jako třeba *Chamesaura* nemají žádné z těchto typických znaků. Jejich tělo je hadovité s dlouhým ocasem, často redukovanými končetinami a velmi redukované mají i osteodermu (Naish, 2008). Ocas je odlomitelný a dorůstá v regenerát. Mezi kruhochvosty patří střední až menší ještěři. Jejich tělo je kryto kostěnými destičkami, které jsou výrazně patrné především na hlavě, hřbetu a ocasu. Tyto osteodermu jsou kryty kýlnatými šupinami a štítky. Pohyblivá oční víčka jsou velmi dobře vyvinutá, některé druhy mají ve spodním víčku průhledné „okénko“. Jazyk je masitý a mírně rozeklaný. Končetiny jsou u většiny druhů velmi dobře vyvinuté, jen u několika druhů s hadovitým tělem jsou končetiny zakrnělé. Kruhochvostovití žijí převážně na zemi a jsou to denní tvorové z teplých, suchých a kamenitých oblastí (Felix 1988). Kruhochvostovití se vyskytují především v suchých savanách, obývají písčité a skalnatá místa s mírným porostem křovin a stromů. Několik druhů se vyskytuje poblíž vod, na pobřeží Atlantiku - západní pobřeží jižní Afriky (Čihař, 1989; Broadley & Branch 2002 in Naish, 2008). Kruhochvostovití pocházejí z teplých, suchých a slunečných oblastí, to znamená, že je nezbytné jim poskytnou dostatečné vytápění, UVB záření, minerály v potravě a vitamin D₃. Především pro mláďata a gravidní samice, které mají zvýšený nárok na vápník je příjem těchto látek důležitý (Čihař, 1989). Většina druhů je vejcoživorodá. Pro úspěšný chov jsou ideální denní teploty 28 – 30 °C, v místě vyhřívání s teplotou do 45 °C. Noční teploty mohou klesnout až na 17 – 21 °C. Jedince chované v ČR lze na léto umístit do stinné zahrady na 5 – 7 týdnů a tím jim simulovat odpovídající období klidu (Bruins, 2001; Čihař, 1989). **Podivný název** vznikl buď to podle vnější podobnosti s pásovcem, kdy je ohrožený ještěř schopný stočit se do klubíčka a predátorům nastavit vyztužená pichlavá záda. Na tento vznik jména poukazuje anglické označení Armadillo i německé pojmenování Gürtelschweif. Pak by přesný překlad z angličtiny a němčiny zněl nějak takto: pásovcovitá ještěrka či pásoveci podobný plaz.

Anglický název Armaldino girdled lizard (*Ouroborus cataphractus*) je odvozen z názvu pásovce, kvůli stejné schopnosti se stočit do klubíčka při obranném chování (Els, 2008).

Šupiny má kruhochvost štítnatý řazené po celém těle stejně, nejspíše si tohoto řazení lze všimnout právě na ocase. Tam jsou šupiny řazené v řadách po obvodu ocasu (tj. kruh). Působí to dojmem, jako by měl ještě od kořene ke špičce ocasu navlečené prstýnky z ostatních šupin. Což by výborně vysvětlovalo český název kruh(o)chvost. Většina kruhochvostovitých se brání úderem trnitým ocasem (Dimitrijevič, 1988). Všechny druhy čeledi Cordylidae spadají pod ochranu CITES II, obchod s nimi je kontrolován na mezinárodní úrovni (CITES, 2013b).

4.1.1 rod *Ouroborus*

název: Kruhochvost štítnatý

název latinsky: *Ouroborus cataphractus*

další názvy: *Cordylus cataphractus*, anglicky: the Armadillo Lizard nebo též girdled lizard, Armadillo spiny-tailed lizard

čeleď: Cordylidae kruhochvostovití

rod: *Ouroborus*

Obr. č. 3 Výskyt druhu *Cordylus cataphractus* (upraveno z Leccos, 2009)

výskyt: Jedná se o endemita Jižní Afriky (Naish, 2008). Obývá západní pobřeží Jihoafrické republiky a jih Namibie, viz obr. 3 (O'Shea a Halliday, 2005).

biotop: Osidluje skalnaté a písčité pouště s nízkým výskytem vegetace (Čihař, 1989) a skalní výchozy v suchých křovinatých oblastech (O'Shea a Halliday, 2005).

velikost v dospělosti: 16 – 21cm (O'Shea a Halliday, 2005). Dimitrijevič (1988) uvádí až 25cm, z toho délka těla od čenichu ke kořeni ocasu 7,5 – 9cm, maximálně 10,5cm (Els, 2008).

charakteristika: Hlavu, hřbet a ocas pokrývají kostěné destičky, které jsou pokryty ostnatými šupinami (Čihař, 1989). Dokonce i končetiny a boky jsou chráněné ostnatými trny (O'Shea a Halliday, 2005). Ocas je tvořen prstenci dlouhých trnitých ostnatých šupin (O'Shea a Halliday, 2005), je sice lámavý, ale neodděluje se snadno (Čihař, 1989). Což je nejspíš způsobeno jeho obraným chováním, viz obr. 4. Kruhochvost štítnatý je poměrně pomalým běžcem, proto

Obr. č. 4 *Cordylus cataphractus* (rebloggy, 2011)

je-li ohrožen mimo dosah úkrytu, zakousne se do špičky svého ocasu. Vytvoří tak ze svého těla ostnatý kruh, který nedokáže pozřít ani větší had a zároveň tak chrání měkké břicho před útokem (Els, 2008; Čihař, 1989). Což se ukázalo jako neefektivní vůči dravým ptákům a lidem. Kvůli tomuto obranému chování se stal pro člověka snadnou kořistí. Dostal se až na Červený seznam ohrožených druhů - kategorie zranitelný – VU vulnerable (Els, 2008).
zbarvení: Různé odstíny hnědé, šedé až písčité béžové s hnědými skvrnami, zpravidla mají tmavě-hnědý horní ret (Els, 2008).
způsob života: Tento druh patří mezi sociální ještěry, vyskytuje se ve skupinách až o 30 členech, se kterými sdílí síť převážně skalních úkrytů (Naish, 2008). Patří mezi ještěry s denní aktivitou (O'Shea a Halliday, 2005). Díky zploštělému tělu mu úkryt poskytnou i úzké štěrby ve skalách, a pokud se v nich mírně nafoukne, s hlavou směrem do úkrytu, je téměř nemožné ho kvůli zaklíněným bodlinám a rozšířenému tělu jakkoliv vytáhnout (Els, 2008).

strava: Živí se převážně hmyzem, nejdůležitější složkou potravy jsou termity *Microhodotermes viator*, požívá také mnohonožky, škorpiony a části rostlin (Els, 2008).

chov: Na červeném seznamu IUCN je veden v kategorii zranitelný (vulnerable), v seznamu CITES spadá stejně jako ostatní druhy čeledě Cordylidae do přílohy II, to znamená, že je obchod s ním podřízený zákonům a sledování na mezinárodní úrovni.

rozmnožování: Dospělí samci mají tendenci žít odděleně od skupiny. Jsou větší než samičky a mají proporčně větší hlavu a delší ocas (Mouton, 1999 in Naish, 2008).

K páření dochází na jaře na jižní polokouli, což odpovídá říjnu až listopadu na severní polokouli. V dubnu na konci období sucha rodí samička obvykle jedno větší vyvinuté mládě, než začnou sezónní deště (Els, 2008).

snůška: Kruhochvosti jsou vejcoživorodí (oviviparie) samička rodí obvykle 1 až 2 mláďata (O'Shea a Halliday, 2005).

Obr. č. 5 Symbol nekonečna (wall4all, 2014)

zajímavost: Urobus nebo také ourobus, někdy znázorňován jako had, někdy jako bodlinatý ještěr zakousnutý do vlastního ocasu (obr. 5). Symbolizuje nekonečno a neustálé opakování cyklů. Usuzuje se, že tento symbol byl inspirován právě kruhochvostem. Rod *Ouroborus* vzniknul až v roce 2011, do té doby byl tento druh řazen do rodu *Cordylus* (Stanley a kol., 2011).

zaměnitelný s: Zaměnitelný je s kruhochvostem obrovským (*C. giganteus*). Ten má na rozdíl od kruhochovsta štítnatého poněkud bodlanitější vzhled (O'Shea a Halliday, 2005). *C. giganteus* nemívá horní ret tmavě zbarvený dokonce ani, když čenich a čelo tmavé má.

4.1.2 rod *Cordylus* kruhochvost

název: Kruhochvost nížinný

název latinsky: *Cordylus tropidosternum*

další názvy: anglicky: tropical girdled lizard – tropická „pásovcovitá ještěrka“, německy: Gürtelschweif případně Ostafrikanischer Zwerggürtelschweif, doslovný překlad by zněl „východoafrický pásovcovitě-ocasý skrček“, česky by to pak znělo: Východoafrický kruhochvost malý.

čeleď: Cordylidae kruhochvostovití

rod: *Cordylus* kruhochvost

Obr. č. 6 výskyt *Cordylus tropidosternum* (upraveno zdroj: TUBS, 2013a)

výskyt: Východní Afrika - Mosambik, Zimbabwe, Keňa (obr. 6) (Breeders' Expo Europe, 2011).

biotop: Tento druh žije v tropicky suchém podnebí, které je sezoně vlhké (Pokorný, 2013b), osidluje stromy a skalnaté objekty, pobřeží (Breeders' Expo Europe, 2011).

Obr. č. 7 *Cordylus tropidosternum* (ZooPraha, 2015)

velikost v dospělosti: 17cm (Breeders' Expo Europe, 2011).

charakteristika: Stejně jako ostatní kruhochvosti má i k. nížinný trojúhelníkovitý tvar hlavy. Na zátylku má šestici trnitých ostnů. Celý hřbet je chráněn spíše drobnějšími kýlnatými šupinami (Janitzki, 2010; Pokorný, 2013b). Celkově působí spíše uhlazeným dojmem oproti ostatním druhům kruhochvostů.

zbarvení: Šedé, hnědé až do červena. Na tvářích a hrdle jsou často vybarvené slámově žluté skvrny. V přírodě vidění jedinci mohou být zbarveni do sytě červené od bahna z lokality, ve které žijí (Pokorný, 2013b; Breeders' Expo Europe, 2011).

způsob života: Žije ve skupinách v blízkosti dutých stromů, kde hledá vhodné útočiště, stejně tak i potravu. Pokud nejsou dostupné žádné vhodné stromy, uchyluje se celá skupina do skalnatých útvarů (Breeders' Expo Europe, 2011).

strava: Každé dva - tři dny má být krměn cvrčky, švábi, stravu lze obohatit o larvy potměníka moučného, housenky zavíječe voskového a pavouky, důležité je přikrmovat vitamíny a minerály, zvláště pokud není dostupné dostatečné osvětlení (Janitzky, 2010; Pokorný, 2013b; Breeders' Expo Europe, 2011).

chov: Pokorný (2013b) doporučuje minimální rozměry terária pro pár 60 × 40 × 40cm, vhodné je větší terárium, protože se jedná o společenského ještěra, kterého je vhodnější chovat ve skupině několika jedinců (Janitzki, 2010). Na portálu Breeders'Expo Europe (2011) doporučují terárium o minimální velikosti 80 × 40 × 50cm (délka, hloubka, výška). Na dno je vhodné nasypat směs zeminy a písku, kterou je v létě nutné vlhčit, po zbytek roku příležitostně (Pokorný, 2013b). Breeders'Expo Europe (2011) doporučuje rosit dvakrát týdně a ještě častěji v létě. Pro udržení vlhkosti kolem 50 – 60 %.

Doporučená denní teplota v teráriu by se měla pohybovat kolem 24 – 28 °C, v místě výhřevu až 35 °C, noční teplota by měla klesnout na 18 – 20 °C. Naproti tomu Janitzki (2010) doporučuje denní teploty v létním období kolem 30 – 35 °C, v noci 20 – 22 °C. Denní teploty přes období jara a podzimu by se měly pohybovat kolem 16 – 18 °C. A v době zimního spánku, který trvá 4 – 8 týdnů při teplotách přes den 20 – 22 °C a v noci při teplotě 12 – 15 °C (Janitzki 2010).

Zadní stěna terária by měla být pokryta kůrou, nebo jinak upravena pro šplhání. Vhodné úkryty jsou z několika kusů kůry korovníku, kamenů, nebo střešních tašek. Počet úkrytů musí odpovídat počtu chovaných jedinců, a alespoň jeden úkryt by měl být neustále vlhký. Důležité jsou vhodně umístěné kameny ke slunění a málková nádrž s vodou k pití i ke koupání (Janitzki, 2010; Pokorný, 2013b; Breeders'Expo Europe 2011).

Jedinci z importů jsou velmi plaší, při správném zacházení svoji plachost ztrácejí a předvádějí zajímavé chování, zvláště pokud jsou chováni ve skupině. Importovaní jedinci by měli projít karanténou, běžně mají vnější i vnitřní parazity, jako jsou klišťata, hlístice a kokcidie. Jedná se o vytrvalé a houževnaté ještěry, kteří se mohou dožít až 15let (Breeders'Expo Europe, 2011).

rozmnožování: Samečci mají velké stehenní póry a oproti samičkám jsou o něco větší (Pokorný, 2013b). Úspěšnému páření musí předcházet doba klidu, kdy teploty klesnou na stálých 14 – 16 °C na dobu přibližně 2 – 3 měsíců. Páření začíná krátce po probuzení z klidové fáze (Breeders'Expo Europe, 2011).

snůška: Doba březosti 120 – 160 dnů. Samička rodí 1 – 4 mlád'ata, přičemž interval mezi prvním a posledním narozením může být i týden. Novorozená mlád'ata musí být vystavena UV záření, jinak mají předpoklady pro křivici (Pokorný, 2013b; Breeders'Expo Europe, 2011).

zaměnitelný s: Kruhochvostem velkým *Cordylus giganteus*, anglicky zvaný Giant Girdled Lizard dosahuje 20 – 35cm (Branch, 1998) může tedy být téměř dvakrát větší než k. nížinný. Také má poněkud výraznější šupiny, které na přechodu hlavy a krku působí téměř „rozcuchaně dračím“ dojmem. Naproti tomu kruhochvost nížinný má celou lebku „uhlazenou“ a bodlinaté šupiny mu nevyčnívají, viz obr. č. 7. a obr. č. 8. Kruhochvost štítnatý *Cordylus cataphractus* velikostí odpovídá k. nížinnému, za to má ale větší šupiny než k. nížinný.

Obr. č. 8 zleva *Cordylus tropidosternum*, *Cordylus giganteus*, *Cordylus cataphractus* (upraveno podle: My reptile, 2012)

4.2 čeleď Gerrhosauridae – ještěrkovcovití

Dříve byli ještěrkovcovití podčeledí Cordylidae, později byli odděleni jako samostatná čeleď. Na základě molekulárních testů se spekuluje o jejich opětovném spojení, vzhledem k jejich příbuznosti s kruhochvostými. Spojením čeledí Gerrhosauridae a Cordylidae by mohla vzniknout nadčeleď Cordyliphorma (Naish, 2008). Klátil (2004) řadí ještěrkovcovité do čeledi kruhochvostovití Cordylidae. Čeleď Gerrhosauridae zahrnuje 35 druhů, z nichž sedm spadá do rodu *Gerhossaurus*, který je rozšířen po Subsaharské Africe (Esser a Rödder, 2012).

Jsou to pouze mírně zploštělí ještěři s tělem čtvercového formátu. To znamená, že průřez těla tvoří čtverec. Hlava volně přechází v tělo, bez zjevného předělu. Tělo je pravidelně příčně i podélně šupinaté. Zbarvení je omezeno na světle žluté až hnědé odstíny (Cerha a Kocián, 1999). Pod kůží jsou kostěné destičky, které chrání tělo ještěra. Na boku těla mezi hřbetem a břišní stranou se podélně táhnou kožovité záhyby, které ještěrům umožňují nafouknout se v okamžiku ohrožení. Tak se zvětší a zastraší nepřítele, nebo se tím zaklíní ve skalní puklině. Rozšíření těla využijí i po spořádání vydatné stravy a samice v době březosti (Bruins, 2001).

4.2.1 rod *Gerrhossaurus* ještěrkovec

název: Ještěrkovec velký

název latinsky: *Gerrhossaurus major*

další názvy: *Broadleysaurus major*, anglicky zvaný: Great Plated Lizard, Rough – scaled Plated Lizard, Sudan Plated Lizard.

čeleď: Gerrhosauridae ještěrkovcovití

rod: *Gerhossaurus* ještěrkovec

výskyt: Togo až Etiopie (Moravec, 1999), východní, střední a jižní Afrika (O'Shea a Halliday, 2005) (obr. 9).

biotop: Osidluje skalnaté africké savany (O'Shea a Halliday, 2005).

velikost v dospělosti: 30 – 48cm (Moravec, 1999), až 56cm (Felix, 1988).

Obr. č. 9 Výskyt druhu *Gerrhossaurus major* (Uetz a Hallermann, 2014a)

charakteristika: Denní ještěr žijící skrytým samotářským životem pod kameny, v termištích a norách, které si sám vyhrabává. Rád se z mírných svahů klouže po břiše pomalu dolů, aniž by u toho používal nohy (Moravec, 1999; O'Shea a Halliday, 2005). Tělo je pevné a zavalité, kryté pravidelnými

Obr. č. 10 *Gerrhonus major* (888reptiles, 2015)

kýlnatými šupinami, které připomínají pláty, viz obr. č. 10. Zaoblená trojúhelníkovitá hlava je velká, s velkýma očima a ušními otvory. Kožní záhyb se táhne od koutků tlamy až k zadním končetinám (O'Shea a Halliday, 2005).

zbarvení: Hřbetní strana má odstíny písčité žluté, nejčastěji však hnědé až šedočerné. Břišní strana je vždy světlá. O'Shea a Halliday (2005) tvrdí, že hrdlo může být až světle modré daleko pravděpodobnější je, že se tato barevná variace vyskytuje u příbuzného ještěrkovce žlutohrdlého *Gerrhonus flavigularis*.

strava: Převážně živočišná často hmyz, požívá menší ještěry, drobné hlodavce v zajetí i uhynulá holata. Přijímá i rostlinnou stravu především sladké plody a rozmanité rostliny (Moravec, 1999; Hakl, 2011). Bruins (2001) doporučuje především rostlinnou stravu, doplňovanou masitou složkou. Ke krmení doporučuje i konzervy pro psy.

chov: V teráriu 120 × 60 × 50cm vysypaném pískem, s miskou vody ve které se ještěři občas smočí. Důležité jsou úkryty z kůry stromů a kamenů. Osvětlení běžnou žárovkou a 100W UV výbojkou (Hakl, 2011). Jedná se o hrabavé ještěry proto je vhodné terárium vysypat alespoň 10cm vrstvou písku. Teplota v teráriu by se měla pohybovat mezi 28 – 35 °C, na výhřevném místě až 40 °C. V noci klesá teplota na 20 °C. Jednou až dvakrát týdně je vhodné postříkovat vnitřní stěny terária, ještěři totiž olizují rosu, pokud se chtějí napít (Bruins, 2001).

rozmnožování: Samci mají na stehnech femorální póry (Bruins, 2001). Páření začíná 6 – 8 týdnů po skončení suchého chladného období, kdy se teploty pohybují mezi 23 – 30 °C (Bruins, 2001).

snůška: Ve volné přírodě klade samička snůšku do starého termitiště (Bruins, 2001). Podle Felixe (1988) klade samička pouze 2 vajíčka, podle O'Shea a Halliday (2005) i dle Moravce (1999) jsou ve snůšce 2 – 4 vajíčka, která jsou dlouhá 4,5 – 6cm. Inkubace ve vlhkém vermikulitu trvá 81 – 82 dní při teplotě 28 – 29 °C. Po vyklubání váží mláďata okolo 16g a měří přibližně 20cm (Hakl, 2011 a Moravec, 1999).

zajímavost: Přestože se jedná o snadno ochočitelného ještěra, jeho odchovy jsou u nás stále spíše vzácností, většina ještěrů tak pochází z importu (Hakl, 2011; Bruins, 2001).

zaměnitelný s: Zaměnitelný je s *G. flavigularis* – ještěrkovcem žlutohrdlým, který má na rozdíl od ještěrkovce velkého dva světlé pruhy, po stranách hřbetu. Každý se táhne od očí až do ocasní krajiny.

název: Ještěrkovec žlutohrdlý

název latinsky: *Gerrhosaurus flavigularis*

další názvy: Ještěrkovec žlutokrký, anglicky Yellow-Throated Plated Lizard

čeleď: Gerrhosauridae ještěrkovcovití

rod: *Gerhossaurus* ještěrkovec

výskyt: Původem je tento ještěr z jižní a jihovýchodní Afriky (Janitzki, 2010) (obr. 11).

biotop: Obývá stepní krajina se skalnatým terénem (Janitzki, 2010; Pokorný, 2013j).

velikost v dospělosti: 45 až 50cm (Klátil, 2004; Janitzki, 2010).

charakteristika: Tělo plynule přechází z hlavy přes krk až k ocasu, který se za zadními končetinami začíná pozvolna zužovat. Tělo si zachovává čtvercoví rámeček. Tito ještěři poměrně obratně šplhají a k úkrytům využívají pukliny ve skalách (Pokorný, 2013j).

Obr. č. 11 Výskyt druhu *Gerhossaurus flavigularis* (upraveno zdroj: TUBS, 2013a)

zbarvení: Tmavě hnědý hřbet je na obou stranách lemován výraznými světle-žlutými pruhy, které se táhnou od hlavy až za kořen ocasu. Břišní strana je světlá až bílá, boky přechází přes úzký střídavě hnědo-bíle tečkovaný pás v tmavý hřbet (Klátil, 2004), viz obr. 12. U samců se mohou vyskytovat žluté až červené skvrny na rtech (Janitzki, 2010).

strava: Ještěr pojídá převážně menší bezobratlé, ale i holátka myši a ovoce (Klátil, 2004). Stejně jako ostatní ještěrkovci je i j.žlutohrdlý náchylný k tloušťnutí, proto je vhodné je krmit dvakrát týdně vyváženou stravou (Pokorný, 2013j).

Obr. č. 12 *Gerrhosaurus flavigularis* (Teraristi-ka, 2008)

chov: Podle Klátíla (2004) je vhodným prostorem pro pár terárium o velikosti 100 × 60 × 60cm s 10cm vrstvou písku, případně smíchaného se zeminou. Podle Janitzki (2010) je minimální velikost 120 × 80 × 60cm. Nutná je nádoba na vodu, ve které se mohou koupat, vhodná je skalka eventuálně kaskádovitá zadní stěna, po které by mohl ještěr šplhat. Nezbytný je dostatek úkrytů z kořenů nebo kamenů. Denní teplota by měla kolísat mezi 25 a 28 °C, výhřevné místo by mělo mít teplotu 35 °C. V noci by měla teplota klesnout na 21 – 23 °C. Podle Janitzki (2010) může teplota klesnout až na 18 – 20 °C. Vyhovující vzdušná vlhkost je kolem 50 – 60%. Ještěři mají krátké období hibernace, přibližně 4 - 6 týdnů při teplotě 16 – 20 °C (Janitzki, 2010; Klátil, 2004). Chovat lze pár nebo skupinu samečků s jedním samcem (Janitzki, 2010).

rozmnožování: Samci mívají žluté hrdlo, červené nebo žluté skvrny na rtech a dobře patrné stehenní póry (Klátil, 2004; Pokorný, 2013j).

snůška: 2 – 6 vajíček, s inkubací 4 až 5 měsíců (Klátil, 2004; Janitzki, 2010).

zajímavost: Tento ještěr dobře plave a rád se potápí (Janitzki, 2010).

zaměnitelný s: Zaměnitelný je s ještěrkovcem madagaskarským *Zonosaurus madagascariensis*, ten má také dva světlé pruhy, ale hned u hlavy se rozšiřují a následně na konci těla zužují, naproti tomu j. žlutohrdlý má pruhy rovnoměrně tenké po celé jejich délce.

Zonosaurus Karsteni ještěrkovec Karstenův, který má rovněž dva výrazné rovnoměrně se táhnoucí světlé pruhy, které vedou od očí až po ocasní krajinu stejně jako u j. žlutohrdlého. Na rozdíl od něj má však světlejší boky, případně tmavé boky se světlými skvrnami tvořenými jednotlivými šupinami.

4.3 čeleď Lacertidae – ještěrkovití

Typický zástupce této čeledi má velkou hlavu s dobře vyvinutými pohyblivými očními víčky. Zuby jsou pleurodontní, stejného typu i velikosti a rovnoměrně rozmístěné. Jazyk je rozeklaný. Tělo má typické ještěrkovité vzezření se čtyřmi plně vyvinutými silnými končetinami. Většina druhů je oviparní. Osidlují Evropu, Asii a Ariku. Je známo 280 druhů dělicích se do několika rodů, největší z nich jsou: *Lacerta*, *Scnathodactylus*, *Eremias* (Hegner, 2004).

4.3.1 rod *Takydromus* – bičochvost

Rod někdy zvaný jako tenkochvost, zahrnuje 18 druhů osidlujících především jižní a jihovýchodní Asii (Hegner, 2004).

název: Bičochvost šestipruhý

název latinsky: *Takydromus sexlineatus*

další názvy: paještěrka šestipruhá, tenkochvost šestipruhý, anglicky zvaný: Six-striped long tailed Grass lizard, Asian grass lizard, německy: Sechsstreifen-Langschwanzzeidechse

čeleď: Lacertidae ještěrky

rod: *Takydromus*

výskyt: Malajsie, Thajsko, Indonésie, Vietnam, jih Asie (Auliya, 2010; Dahms Tierleben, 2015) (obr. 13).

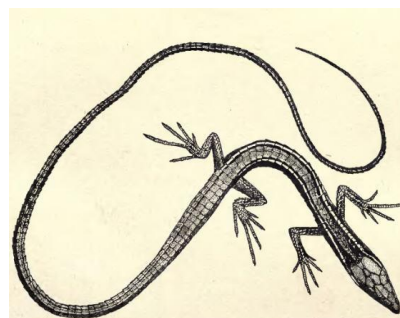
biotop: Obývá otevřené travnaté pláně, kraje lesů (Auliya, 2010; Pokorný, 2013i).

Obr. č. 13 Výskyt druhu *Takydromus sexlineatus* (IUCN, 2014)

velikost v dospělosti: Dosahuje délky 40cm, většinu této délky tvoří ocas (Pokorný, 2013i).

charakteristika: Štíhlý ještěrkovitý tvar těla je doplněn charakteristicky dlouhým ocasem (obr. 14), který bičochvost v případě nebezpečí odvrhne. Ocas může tvořit i pět šestin celkové délky těla. Dlouhý ocas napomáhá ještěrce při šplhání po listech rostlin. Končetiny jsou v poměru k tělu dlouhé (Janitzki, 2010; Pokorný, 2013i).

Obr. č. 14 Poměr těla *Takydromus sexlineatus*

zbarvení: Na tmavě-hnědém podkladu se od očí táhnou podél celého těla světlé pruhy. U samečků jsou mnohem výraznější. Od čenichu k očím se táhne tmavě-hnědá tenká linka. Samečci mají kontrastnější zbarvení a na bocích světlé tečky, čímž se liší od samic. Světlé břicho a boky jsou někdy zbarveny do zelena (Dahms Tierleben, 2015) (obr. 15).

způsob života: Je to velmi mrštný druh ještěra (Dahms Tierleben, 2015).

strava: Drobní bezobratlí, červi, larvy, pavouci, mouchy, cvrčci a kobylky (Pokorný, 2013i; Dahms Tierleben, 2015).

chov: Pro úspěšný chov jednoho páru je vhodné terárium o velikosti 80 × 60 × 60cm vystlané suchými stébly na dně, případně s malou vrstvou substrátu smíchaného s listím (Dahms Tierleben, 2015). Klátil (2004) uvádí, že postačí menší velikost terária. Pro jednoho samce a dvě samičky by mělo stačit terárium o výšce 60cm a základně 50 × 50cm. V teráriu by měla být stébla trav rozmístěna tak, aby po nich mohli ještěři šplhat. Vodu přijímají z rosy, není ale od věci do terária umístit mělkou misku s čerstvou vodou (Pokorný, 2013i). Tito ještěři využívají velké množství úkrytů. Denní teplota by se měla pohybovat od 26 k 28 °C, na výhřevném místě až 35 °C, noční teploty by měly klesnout na 20 až 22 °C. V teráriu by měla být 60 až 80% vlhkost přes den, v noci může dosahovat až 90%. Jedná se o společenské ještěry, proto je vhodné je chovat v páru nebo ve skupině několika samic s jedním samečkem (Janitzki, 2010; Dahms Tierleben, 2015).

Tito ještěři zimují přibližně osm týdnů, za snížené teploty 20 – 24 °C a zkrácené doby svícení na 6 – 8 hodin denně (Janitzki, 2010; Dahms Tierleben, 2015).

rozmnožování: Sameček má patrné stehenní póry a dva hemipenisy v hemipenisových pochvách, které ústí do kloaky (Pokorný, 2013i).

snůška: Jednou ročně snáší samička až 5 vajíček s kožovitým obalem, inkubace trvá 40 – 55 dní při teplotě 25 °C

Obr. č. 15 samec *Takydromus sexlineatus* (Blach, 2006)

(Dahms Tierleben, 2015). Podle Klátíla (2004) snáší samičky vajíčka třikrát ročně a to až 10 kusů. Doba inkubace přibližně odpovídá, podle Klátíla (2004) 42 dní. Mláďata přijímají potravu samostatně, například octomilky, nymfy cvrčků (Klátil, 2004).

zaměnitelný s: Je často zaměňovaný s *Aspidoscelis sexlineata* z rodu *Aspidoscelis*, čeleď Teiidae – český název pro oba dva druhy: bičochvost šestipruhý, rozlišení nijak nepomáhá. Dochází i k záměně v zařazení do systému, například Pokorný (2013i) uvádí nepřesné zařazení do čeledi tejoovití a rod *Aspidoscelis* bičochvost, kam patří *Aspidoscelis sexlineata*. *A. sexlineata* má ale mnohem kratší ocas, za to má skutečně šest světlých pruhů na hřbetě, které se táhnou podél celých zad, viz obr. 16. Vyskytuje se stejně jako jeho příbuzní z čeledi tejoovitých na americkém kontinentu, konkrétně v Severní Americe ve státech: Texas, Oklahoma, Nové Mexiko (Uetz a Hallermann, 2014).

Obr. č. 16 *Aspidoscelis sexlineata* (Hillewaert, 2011)

Obr. č. 17 *Takydromus amurensis* (Hyun-tae, 2009)

Zaměnitelný je i s druhem *Takydromus amurensis* – bičochvostem amurským anglicky zvaným Amur Gras Lizard. Ten je ale výrazně menší, dosahuje celkové délky těla 22 – 26cm, od čenichu po kořen ocasu pak jen 6 až 8cm. Vyskytuje se pouze v Japonsku a to jen na ostrově Tsushima. Má světlý hřbet a hnědé pruhy na bocích těla (obr. 17). Hnědá pokrývá i končetiny, břišní strana je světlá. (Goris a Maeda, 2004).

Druh *Takydromus smaragdinus* bičochvost smaragdový, anglicky zvaný Green grass lizard. Stejně jako je *Takydromus sexlineatus* výjimečně zbarven do zelena, stejně tak je *Takydromus smaragdinus* výjimečně zbarven do hněda. Samičky jsou celé trávově zelené po celém těle, s tenkými bílými pruhy nízko na bocích a s bílým břichem. Ocas může být ke konci do hněda. Samečci jsou schopni změnit jejich zelenou hřbetní stranu do hnědé. Od čenichu po kořen ocasu měří 5 – 6,5cm celková délka i s ocasem je pak 20 – 28cm. *T. smaragdinus* má prodloužený čenich, který se táhle zašpičatuje (obr. 18). Ocas je v poměru k tělu opravdu dlouhý. Je to vejcorodý druh, samičky kladou několik snůšek mezi březnem a srpnem, jedna snůška zahrnuje obvykle 2 vajíčka. Vyskytuje se na slunných lokacích, aktivní je na zemi a na listech křovinatých rostlin. Často je viděn na plantážích s cukrovou třtinou. (Goris, Maeda, 2004).

Obr. č. 18 typicky zbarvený *Takydromus smaragdinus* (Šmek, 2009)

4.4 čeleď Mabuyidae – Mabuja

Mabuje jsou živorodé ještěrky vyskytující se v Africe, Asii Indonésii, Jižní a Střední Americe, osidluje i ostrovy v Karibském moři. Druhy žijící v chladnějších oblastech rodí živá mláďata, ostatní druhy mabují kladou vejce, ze kterých se krátce po naklazení líhnou mláďata (Dimitrijevi, 1988).

Raritou mezi mabujemi a ještěry vůbec je mabuja obecná, asi 20cm dlouhá ještěrka, která nemá pohyblivá víčka, jako většina ještěrů, ale srostlá, jako je tomu u hadů. To znamená, že oči jsou neustále chráněny průhlednou vrstvou kůže, která se obměňuje spři svlékání (Dimitrijevi, 1988).

4.4.1 rod *Dasia*

název: Dasie olivová

název latinsky: *Dasia olivacea*

další názvy: *Lygosoma olivaceum*, Olive tree skink, olive Dasia

čeleď: Mabuyidae mabuje

rod: *Dasia*

výskyt: Osidluje Indii, Sri – Lanku, východní a jižní část Vietnamu, jih Jávy, Filipínské ostrovy (Malkmus, 2002) (obr. 19).

biotop: Obývá nížiny a hory do výšky 1200 m. n. m. osidluje prales i sekundární lesy, parky, zahrady, plantáže (Malkmus a kol., 2002).

velikost v dospělosti: Od čenichu ke kořeni ocasu dosahuje maximálně 11,5cm (Malkmus a kol., 2002).

Obr. č. 19 oblast výskytu druhu *Dasia olivacea* (upraveno zdroj: TUBS, 2013b)

charakteristika: Jedná se o středně velké stromové ještěrky s robustními těly, hřbetním kýlem a dlouhými končetinami (Malkmus a kol., 2002).

zbarvení: Zbarvení dospělců se liší podle lokality, obvykle jde o kombinaci zelené a hnědé, s případnou šedou barvou. Ventrální strana bývá světle zelená, stejně jako rty a tváře, viz obr. č. 20. Od temene přes hřbet až k ocasu pokrývají ještěra různé odstíny hnědé s rozmanitými vzory. Mláďata jsou sytě černá s lesklými šupinami. Napříč těla mají klikaté světle hnědé pruhy, které se směrem k hlavě a ocasu zhušťují až je ocas i hlava světle hnědá (Malkmus a kol., 2002).

Obr. č. 20 *Dasia olivacea* (Djatkiko, 2011)

způsob života: Plachý scink, který šplhá a vehementně brání své teritorium proti vetřelcům a to i ještěrům stejného druhu. Pokud jsou tyto ještěři vyrušeni, pak bleskurychle šplhají na strom. Na zem pak slezou jen proto, aby přelezli na další strom, kde prohledají každou větvičku, při hledání potravy (Malkmus a kol., 2002).

snůška: Samice snáší vajíčka třikrát až čtyřikrát do roka (Malkmus a kol., 2002).

strava: Přijímá převážně členovce (Malkmus a kol., 2002).

zaměnitelný s: Zaměnitelná je s dasií smaragdovou *Dasia smaragdina* někdy uváděna jako *Lamprolepis smaragdina*, anglicky pak zvaná Emerald skink. Tvarem těla jsou si velmi podobné. Dasie smaragdová je o něco větší, dosahuje 18 – 22cm (O'shea a Halliday, 2005). Výrazným rozdílem je zbarvení, dasie smaragdová je sytě zelená, od poloviny těla směrem k ocasu se pak vyskytují odstíny hnědé (obr. 21). Právě pro svou výraznou barvu bývá chována. Na rozdíl od dasie olivové pochází dasie smaragdová z čeledi scinkovití Scincidae, rod dasie (*Lamprolepis*). Oblast výskytu je pro oba dva druhy srovnatelná, Tichomoří, Filipíny (O'shea a Halliday, 2005). Srovnatelný je i způsob života, kdy dasie smaragdová slézá ze stromu jen za účelem naklazení dvou vajec do lesní hrabanky. Živí se květy, ale i drobnými členovci (O'shea a Halliday, 2005).

Obr. č. 21 *Dasia smaragdina* (O'Shea, 2010)

4.4.2 rod *Mabuja mabuja*

Přestože tento rod zahrnuje poměrně často chované druhy, jsou poznatky o nich velmi omezené. Jejich přirozeným prostředím jsou suché až pouštní oblasti jihovýchodní Asie, ale i husté lesy tropické Ameriky, některé druhy jako třeba *Mabuja perodetti* pochází z Tanzanie (Bruins, 2001).

Druhy rodu mabuja mají nejrůznější zbarvení. Velikost těla se pohybuje kolem 20 – 30cm. Mívají obvyklý vzhled scinků (Bruins, 2001) tj. válcovité tělo, s nevýrazným krkem, špičatým čenichem a špičkou ocasu. Hladké a lesklé šupiny pokrývají celé tělo. Jsou to především zemní živočichové s relativně dobrou schopností šplhat. Obvykle jsou poměrně plaší (Bruins, 2001).

Základní podmínky k chovu: Mabuje vyžadují poměrně suché terárium. Pro pár by mělo mít rozlohu min. 100 × 40 × 40cm, vysypané pískem, případně směsí se zeminou. Množství větví ke šplhání je nezbytné stejně jako zadní stěna upravená pro šplhání. Denní teploty by se měly pohybovat v rozmezí 25 – 40 °C v závislosti na ročním období a původu druhu. Noční teploty klesají k 20 °C. Potravou jsou drobní bezobratlí, měkké ovoce jako je avokádo a banán (Bruins, 2001).

Samečci bývají pestřeji zbarvení, nicméně některé samičky jejich zbarvení napodobují. Mabuje jsou vejcorodé i vejcoživorodé, pravděpodobně to souvisí s oblastí výskytu, kdy v chladnějších oblastech samičky zahřívají vajíčka tím, že se samy vyhřívají. Velikost snůšky se pohybuje mezi 15 a 30 kusy. Vylíhnutá mláďata jsou pestře zbarvená a 8 až 10cm dlouhá.

název: Mabuja skvrnitá

název latinsky: *Mabuja macularia*

další názvy: *Eutropis macularia*, anglicky Rock Skink, Bronze grass skink, cejlonsky Pingu hikanala = bronzově-zelený malý scink

čeleď: Mabuinae

rod: *Mabuja mabuja*

Obr. č. 22 Výskyt druhu *Mabuja macularia* (upraveno zdroj: TUBS, 2013b)

výskyt: Sri - Lanka, Indie, Pákistán, Nepál, Bangladéš, Bhútán, od východu po jihovýchodní Asii (Das a Silva, 2005) (obr. 22).

biotop: Vyskytují se na pláních, kopcích, skalnatých výběžcích a suché oblasti do 600 m. n. m. Obývají opadavé i stále zelené lesy, i člověkem částečně pozměnou krajinu, jako jsou plantáže (Das a Silva, 2005).

Obr. č. 23 *Mabuya macularia* (Garg, 2008)

velikost v dospělosti: Das a Silva (2005) uvádějí velikost 7,5cm.

charakteristika: Jedná se o malý pozemní částečně hrabavý druh lesního scinka (Das a Silva, 2005). Tělo je štíhlé s řádně vyvinutými končetinami. Na hřbetě má od 5 do 9 nápadných hřbetních hřebenů. Na spodním víčku nemá „průhledné okénko“ (Das a Silva, 2005).

zbarvení: Hřbet je bronzově hnědý (obr. 23) někdy s tečkami, jindy bez nich. Boční strany jsou tmavé s bílým tečkováním zvláště u juvenilních jedinců a samců, u samic hnědé nebo šedé. Často chováni jsou samci s rudými rty a boky (Das a Silva, 2005).

strava: Brouci, luční kobyly a sarančata (Das a Silva, 2005).

snůška: Snůška čítá 1 – 4 kusy, velikost vajíček je v rozmezí 13 – 15 × 6,9 – 8,1mm. Vajíčka jsou uložena pod opadaným listím a větvičkami od června do srpna. Páření probíhá po celou sezonu, dochází k naklazení více snůšek, rodiče se střídají v hlídání hnízda (Das a Silva, 2005).

4.4.3 rod *Trachylepis* mabuja

název: Mabuja páskovaná

název latinsky: *Trachylepis striata*

další názvy: *Mabuja striata*

čeleď: Mabuyidae - mabuja

rod: *Trachylepis* mabuja

výskyt: Jižní a východní Afrika (O’Shea a Halliday, 2005) (obr. 24).

Obr. č. 24 Výskyt druhu *Trachylepis striata* (Uetz a Hallermann, 2014b)

biotop: běžně se vyskytuje v zahradách a blízko budov (O’Shea a Halliday, 2005).

velikost v dospělosti: 22 - 25cm (O’Shea a Halliday, 2005).

charakteristika: Velmi podobná ostatním mabujím z podčeledi *Trachylepidinae*. Charakteristické je zavalité tělo, dobře vyvinuté nohy a kropenatý čenich (O'Shea a Halliday, 2005).

zbarvení: Mabuja páskovaná je obvykle oranžová, někdy hnědá až černá, má dva světlé až bílé pruhy podél zad od očí až ke kořeni ocasu (obr. 25). Hrdlo je světlé bílé nebo žluté, stejně jako rty u tlamy (O'Shea a Halliday, 2005).

způsob života: Denní aktivita (O'Shea a Halliday, 2005)

strava: Živí se drobnými bezobratlými (O'Shea a Halliday, 2005).

snůška: rodí 3 – 9 mláďat (O'Shea a Halliday, 2005).

zaměnitelná s: *Mabuja varia* event. *trachylepis varia* (O'Shea a Halliday, 2005).

Obr. č. 25 *Trachylepis striata* (Karim, 2010)

4.5 čeleď Scincidae – scinkovití

Scinkovití jsou velmi hojnou skupinou, která je podle Čihaře (1989) tvořena 62 rody a více než 820 druhy drobných až středně velkých ještěřů. Pozdější přerozdělení podle odhadu Bruinse (2001) existuje přibližně 50 rodů se 750 druhy. Mezi nejznámější rody patří: *Chalcides*, *Eumeces*, čeleď Mabuya a rod *Tiliquinae* = *Tiliqua* (Bruins, 2001). Jannitzki (2010) uvádí, že mezi scinkovité patří až 1000 druhů.

Scinkovití se vyskytují na všech kontinentech, kromě Antarktidy. Obývají téměř všechny biotopy. Přesto se vyskytují převážně v teplejších oblastech. Jsou to zemní živočichové, až na několik výjimek, jako je scink šalamounský (*Corucia zebrata*), který tráví většinu svého života v korunách stromů (Bruins, 2001; Dimitrijevič, 1988). Typická charakteristika zástupce scinkovitých: scinkové mají válcovitý tvar těla. Hlava začíná špičatým čenichem a zdánlivě bez rozdělení přechází v tělo, které se následně zužuje do ocasu se zašpičatělým koncem (Bruins, 2001). Ocas je obvykle lámavý a ještěř jej může v ohrožení odhodit (Dimitrijevič, 1988). Některé druhy mají velmi dobře vyvinuté končetiny, přizpůsobené jejich zemnímu až podzemnímu způsobu života. Naproti tomu některé druhy mají končetiny značně zredukované a jejich tělo připomíná daleko více hada než ještěra (Čihař, 1989). Například scink Bojerův (*Scelotes Bojeri*, rod *Scelotes*, čeleď Scincidae) z Mauritia - ostrov východně od Madagaskaru - má končetiny i s prsty zcela řádně vyvinuté. Naproti tomu má scink dvounohý (*Scelotes bipes*) z Madagaskaru vyvinuté pouze zadní končetiny. A scink jihoafrický (*Scelotes inornatus*) nemá končetiny vůbec (Čihař, 1989). Převážná část scinků žije pozemním způsobem života, některé druhy žijí na stromech a jiné druhy žijí pod zemí. Jsou takovému způsobu života dobře přizpůsobeny, proto je těžké je pozorovat (Dimitrijevič, 1988).

Většina scinků je plachá a při vyrušení se schovává do úkrytu. U písčinych scinků jsou uši překryté šupinami, které tvoří hřeben, aby nedošlo ke vniknutí písku do ucha (Bruins, 2001). Scinkové, kteří žijí pod zemí, mají zvláštní víčka k ochraně očí a uzavíratelné nozdry (Čihař, 1989).

Zuby scinků jsou přizpůsobené potravě, kterou přijímají. Býložravé druhy mají horní polokulovitou část zubů spíše plošší, masožravé druhy mají zuby špičaté a ostré (Čihař, 1989). Dva druhy scinků rodu *Nessia* z Cejlonu mají zuby dlouhé a dozadu zahnuté, živí se především žížalami (Čihař, 1989). Společným znakem všech scinkovitých, je že jim zuby vyrůstají na vnitřní straně čelisti tj. pleurodontní typ chrupu (Dimitrijevič, 1988). Jazyk scinků je na konci poměrně často rozeklaný. Mezi scinky je i několik potravních specialistů, kteří se zaměřují např. pouze na mravence, nebo termity (Dimitrijevič, 1988).

Zbarvení většiny scinků je spíše nenápadné hnědavé s kovovým leskem šupin (Čihař, 1989). Mezi chované jedince patří především vybarvené druhy, pro svůj atraktivní vzhled, proto uvedené druhy nejsou typickými zástupci scinkovitých. Některé druhy scinků mají schopnost měnit barvu těla, často se mění vybarvení hlavy samců, během doby páření se totiž objevují nápadné skvrny (Čihař, 1989). Častá je změna vybarvení těla během vývoje jedince například u druhu *Lygosoma punctata* mají mladí jedinci velmi jasně vybarvený červený ocas, kdežto v dospělosti se barva vytrácí a přechází do hnědé nebo růžové (Das a Silva, 2005).

Podmínky chovu

Většinou poklidní scinkové jsou často chováni v teráriích s jinými druhy ještěřů (Bruins, 2001). I tady je na místě obezřetnost, je nezbytné dohlédnout, že plašší a submisivnější druh/jedinec nestrádá na úkor dominantnějšího druhu/jedince. Základní podmínkou pro chov většiny scinků je stepní terárium. Obvykle se doporučuje pětikrát delší terárium, než je délka ještěra od hlavy po špičku ocasu. Na dno je vhodné umístit vrstvu propraného písku min 10cm. Scinkové totiž do písku kladou svá vejce a schovávají se v něm. Jednu stranu podkladu by měla být neustále vlhká.

Rozmnožování: scinkové nemají femorální póry. Poznávací znaky obecně platné jsou tyto: samečci mívají poněkud širší hlavu v porovnání se samičkou a někdy i pestřejší zbarvení těla. Pokud je to nutné lze se pokusit vymáčknout hemipenis u samečků, to je pro ještěra bolestivý zákrok a je vhodné požádat o pomoc odborníka. Přibližně jedna třetina je vejcoživorodá. Samotný chov scinků není příliš obtížný. Ale v zajetí se rozmnožují spíše výjimečně, proto není jejich odchov zatím důkladně prozkoumán (Bruins, 2001).

4.5.1 rod *Bellatorias* egernie

název: Egernie Frererova

název latinsky: *Bellatorias frerei*

další názvy: *Egernia frerei*, *Hortonia shinei*, *Hortonia oakesi*, scink Frereův, anglicky Major skink.

čeleď: Scincidae - scinkovití

rod: *Bellatorias* – egernie

výskyt: Obývá sever a severovýchod Austrálie a jih Nové Guineje (O'Shea a Halliday, 2005) (obr. 26).

Obr. č. 26 Výskyt druhu *Bellatorias frerei* (Uetz a Hallermann, 2014c)

biotop: Vyskytuje se v lesích i na skalnatých výchozech (O'Shea a Halliday, 2005).

velikost v dospělosti: 30 – 36cm (O'Shea a Halliday, 2005).

zbarvení: Téměř vždy má dva odstíny hnědé, výrazně světlejší nahřbetě a tmavou na bocích těla (O'Shea a Halliday, 2005). Zbarvení může tvořit i různé obrazce. Břišní strana je světlá. Světlé skvrny se mohou objevovat i v tmavé podkladové barvě na bocích těla (obr. 27).

způsob života: ještěř s denní aktivitou (O'Shea a Halliday, 2005).

strava: žíví se drobným hmyzem, ale i rostlinami (O'Shea a Halliday, 2005).

snůška: Egernie je živorodá a rodí až 6mláďat (O'Shea a Halliday, 2005).

Obr. č. 27 *Bellatorias frerei* (dad1_, 2008)

zaměnitelný s: Egernie velká (*Bellatorias major*) nebo též označovaná jako: *Egernia bungana*, *Tropidolepisma major*, *Tropidolepisma majus*, anglicky Land mullet. Jedná se o větší druh dosahující délky těla až 50cm. Tvarem těla je velmi podobná egernii Frereově. Zbarvení těla je celistvé, tmavě hnědé až černé. Vyskytuje se ve východní Austrálii, severním New South Walesu a jihovýchodním Queenslandu (Kořínek, 2015).

4.5.2 rod *Coruci*

název: Scink Šalamounský

název latinsky: *Corucia zebrata*

další názvy: scink stromový, scink šalamounův, anglicky the Prehensile-tailed skink, Solomon Island Skink

čeleď: Scincidae - scinkovití

rod: *Corucia* - scink

výskyt: Šalomounovy ostrovy (Kořínek, 2013a) (obr. 28).

biotop: tropický prales (O'Shea a Halliday, 2005).

velikost v dospělosti: 65cm uvádí Kořínek (2013a), 75 - 80cm podle O'Shea a Hallidaye (2005) z toho délka ocasu je až 35cm a váha do 0,8kg (Tierportät, 2014b).

charakteristika: Známé jsou dva poddruhy *Corucia zebrata alfredschmidti* a *Corucia zebrata zebrata*. Je to velký ještěr se silnou „jehlanovitou“ hlavou a dlouhým chápavým ocasem, kterým si pomáhá při šplhání (O'Shea a Halliday, 2005). Ocas na rozdíl od ostatních ještěrů neupouští (Tierportät, 2014b).

zbarvení: Zbarvením je zelený až hnědý s nevýraznými příčnými zelenými pruhy (obr.29).

způsob života: V noci šplhá v korunách stromů a žere ovoce a další rostlinnou stravu. Přes den se ukrývá v dutinách stromů a jen výjimečně slézá na zem (Kořínek, 2013a). Podle O'Shea a Hallidaye (2005) se přes den ukrývá na zemi ve spadaném listí. Přírodními nepřáteli mu jsou draví ptáci (Tierportät, 2014b). Tito scinci žijí ve skupinách s jedním samcem, několika samicemi a mláďaty, samci jsou velmi teritoriální a mohou být agresivní (Zoo Barcelona, 2013).

Obr. č. 28 Šalamounovy ostrovy (TUBS, 2013c)

strava: Jedná se o jediného ještěra z čeledi scinkovitých, který se živí výhradně rostlinnou stravou, tedy především bylinami a ovocem (O'Shea a Halliday, 2005; Zoo Barcelona, 2013). Kořínek (2013a) doporučuje doplnit rozmanitou rostlinnou stravu jako je smetánka

Obr. č. 29 *Corucia zebrata* (Vickers, 2008a)

lékařská spp. (*Taraxacum sect. Ruderalia*), kopřiva (*Urtica dioica*), špenát (*Spinacia oleracea*), různé ovoce i zeleninu o živočišnou složku stravy – občas přikrmit mládětem hlodavců, konzervovaným masem, vejcem vařeným na tvrdo, vařeným masem nebo tvarohem. Janitzki (2010) uvádí, že požírá *Scindapsus aureus*, což je pokojová rostina, v České republice známá jako potosovec.

chov: Kořínek (2013a) doporučuje chov ve větším teráriu s větvemi při teplotách 27 – 29 °C. Terárium by mělo být orientované na výšku, jelikož se jedná o arborikolní druh. Pro pár je vhodná velikost terária 160 × 120 × 190cm (Janitzki, 2010). Terárium by mělo být plné větví uzpůsobených ke šplhání. Větve, které jsou silnější než tělo scinka, jsou pro šplhání bezpečné. Nesmí chybět množství dřevěných úkrytů nad zemí, které simulují dutiny stromů. Vhodná denní teplota se pohybuje kolem 26 – 30 °C, v noci klesá na 20 – 24 °C. Ideální vzdušná vlhkost je pak kolem 50 %. (Janitzki, 2010). Tento druh ještěra podléhá ochraně CITES II. O'Shea a Halliday (2005) uvádějí, že se jedná o běžný druh ještěra, Kořínek (2013a) jej označuje za druh ohrožený, dále uvádí, že jsou importy omezené a ne tak časté, jako dříve. Přesto jeho populace dále klesá, vlivem odlesňování jeho přirozeného prostředí, také proto, že je chytán a prodáván do soukromých chovů (Zoo Barcelona, 2013). Na červeném seznamu IUCN není evidován.

U nočních plazů se zatím stále diskutuje o způsobu zpracování vitamínu D₃, případně o jiné formě regulace vápníku v krvi. Předpokládá se, že noční zvířata se na denní světlo příliš často nedostanou, a proto není nutné jim svítit UVB zářivkami (Telenský, 2013). Otázkou je zda, dodávat vitamin D₃ a vápník v potravě v podobě potravních preparátů, nebo zda tato zvířata využívají zcela jinou metodu regulace vápníku v krvi.

rozmnožování: Je živorodý druh ještěra (O'Shea a Halliday, 2005), doba březosti u samic trvá 6 – 8 měsíců (Tierportät, 2014b).

snůška: Samice rodí 1 až 2 plně vyvinutá mláďata (Tierportät, 2014b).

zajímavost: V roce 2005 se *Corucia zebrata* objevuje na známkách Šalamounových ostrovů (obr. 30).

Obr. č. 30 poštovní známky s ještěrem *Corucia zebrata* (Kulakov, 2015)

zaměnitelný s: Abronií (*Abronia graminea*) z rodu aligátorců (*Abronia*), čeleď slepýšovité (Anguidae) anglicky Green mexican alligator lizard. Tento druh abronie je ale výrazně menší, měří okolo 20cm, žíví se převážně hmyzem. Abronie bývají obvykle sytě zelené, případně v dalších odstínech zelené, někdy jako by s černou pavučinou ohraničující jednu stranu šupin, vždy se světlou břišní stranou a hrdlem. U abronií existují i černobílé a barevné vyrianty. U mláďat může být tento znak zcela nepatrný, a nemusí se vybarvit do sytě zelené. Společný mají chápavý ocas, kterým si pomáhají při šplhání.

4.5.3 rod *Emoia emoja*

název: Emoja modroocasá

název latinsky: *Emoia caeruleocauda*

další názvy: Pacific blue - tailed skink

čeleď: Scincidae scinkovití

rod: *Emoia emoja*

výskyt: Indonésie, Malajsie, Filipíny, Nová Guinea, jihozápadní Tichomoří (O'Shea a Halliday, 2005) (obr. 31).

Obr. č. 31 výskyt druhu *Emoia caeruleocauda* (upraveno podle Uetz a Hallerman, 2014d)

biotop: Obývá křoviny, plantáže a zahrady (O'Shea a Halliday, 2005).

velikost v dospělosti: 10 – 12cm (O'Shea a Halliday, 2005).

zbarvení: Na černém podkladu vede od čenichu ke kořeni ocasu několik světlých pruhů, ocas je téměř tyrkysově modrý (obr. 32).

způsob života: Aktivita denní (O'Shea a Halliday, 2005).

strava: Požírá drobné bezobratlé (O'Shea a Halliday, 2005).

Obr. č. 32 *Emoia caeruleocauda* (Ariefrahman, 2014)

chov: *Emoia caeruleocauda* nepatří mezi často chované druhy, kvůli nízké frekvenci importů a špatnému stavu dovezených zvířat. Přeživší zvířata často uhynula v karanténě. Vhodné je tropické terárium o velikosti 80 × 40 × 60cm pro pár. Nezbytný je dostatek úkrytů a větve k lezení. Denní teploty 25 – 25 °C v místě výhřevu 30 °C. V noci klesá teplota na 24 °C. Důležité je UV zářivka. Jedinci jsou agresivní a to i v páru, mláďata musí být odebrána, jinak je dospělci napadnou, případně pozřou (Aurifer, 2012).

rozmnožování: Při páření jedinec vlní pomalu ocasem a tvoří z něj osmičky, to má pravděpodobně signalizovat teritoriální chování (O'Shea a Halliday, 2005) (obr. 33).

Obr. č. 33 *Emoia caeruleocauda* (Torr, 2015)

snůška: Samice klade 2 vejce (O'Shea a Halliday, 2005).

zaměnitelný s: Velikostí a tvarem těla je podobná *Emoia cyanura* anglicky zvaná Copper-tailed Skink (měďoocasá). Zbarvením je spíše tmavě hnědá se světlými podélnými pruhy od čenichu až ke kořeni ocasu se podobá emoji modroocasé, ocas má odstíny hnědé až bronzové. Výskyt *E. cyanury* je omezen na Novou Guineu a ostrovy východně od Austrálie (Uetz a Hallermann, 2014).

zajímavost: *Emoia Cyanura* se vyskytuje na známkách Šalomounových ostrovů v roce 1979 (obr. 35) (Rosebed's Stamp Shop, 2015). Znovu pak v roce 1986 na známkách ostrovu Tuvalu v jihozápadním Pacifiku (obr. 34). A 2006 na známkách ostrova Fidži (O'Shea, 2007).

Obr. č. 34 známka z ostrova Tuvalu
(O'Shea, 2007)

Obr. č. 35 známka ze
Šalomounských ostrovů 1979
(Rosebed's Stamp Shop, 2015)

4.5.4 rod *Eumeces*

Samice rodu *Eumeces* nakladená vejce olizuje, otáčí a hlídá i vylíhnutá mláďata, kterým při líhnutí pomáhá (Dimitrijevič, 1988).

název: Scink Schneiderův

název latinsky: *Eumeces Schneideri*

další názvy: scink dlouhonohý, *Scincus Schneiderii*, anglicky Gold or Orange – tailed Skink, německy Tüpfelskink, francouzsky Scincue de Schneider

čeleď: Scincidae scinkovití

rod: *Eumeces*

Obr. č. 36 výskyt *Eumeces Schneideri* v severní Africe (Uetz a Hallerman, 2014e)

výskyt: *E. schneideri* má 7 známých poddruhů, které se vyskytují od severozápadní Indie až po severovýchod Afriky. Některé druhy rodu *Eumeces* obývají v polosuché oblasti jižní Asie, severní Afriky (obr. 36), Střední a Severní Ameriky (Bruins, 2001).

biotop: Vyskytuje se v křovinaté krajiny i travnaté oázy (O'Shea a Halliday, 2005). Nachází se od suchých skalnatých stepích až po jalovcové a dubové lesy. V blízkosti lidských obydlí, ve starých zřícených domech, vyhýbá se agrikulturně využívaným plochám (Disi a kol., 2001).

velikost v dospělosti: Dorůstá 40cm, z toho tvoří ocas více než polovinu (Bruins, 2001). Podle Janitzki (2010) tvoří ocas 1/3 celkové délky těla, tj. z 20cm na 12cm.

charakteristika: Má plně vyvinuté všechny končetiny i prsty. Má pohyblivá oční víčka a výrazné oranžové pruhy po stranách těla (Disi a kol., 2001).

zbarvení: Hřbet má šedohnědou barvu s oranžovými, žlutými a černými skvrnkami. Břišní strana těla je světle žlutá. Dorůstá 40 cm, z toho ocas tvoří více než polovinu těla (Bruins, 2001).

způsob života: *E. Schneideri* je aktivní především za soumraku a za úsvitu (O'Shea a Halliday, 2005).

strava: Ve volné přírodě loví obratlé živočichy, různé menší ještěrky a hady, mláďata hlodavců i hmyz, požívá i sladké ovoce ((O'Shea a Halliday, 2005; Čihař, 1989). V zajetí přijímá různé druhy hmyzu, novorozené myši, konzervy pro psy a kočky, příležitostně měkké sladké ovoce jako je banán nebo mango (Bruins, 2001).

chov: V přírodě přečkává období od konce března v zimním klidu (hibernaci). V zajetí je nutné mu toto období simulovat a to po dobu 2 – 3 měsíců při teplotě 15 – 18 °C při svícení max. 6 hodin denně. V jižních končinách je doba hibernace kratší. Běžné teploty se pak pohybují kolem 26 – 30 °C a doba svícení 12 – 14 hodin přes den. Teplota v noci 18 – 20 °C (Janitzki, 2010).

Je poměrně snadné tyto scinky navyknout lidskému kontaktu, pokud jsou v pravidelném kontaktu s člověkem, případně jsou krměni z ruky. Přesto mohou při manipulaci chovatele vážně pokousat. Je zbytečné se pokoušet ruku vytrhnout, mohlo by dojít k vážnějšímu poranění končetiny. Vhodnější je vyčkat, až scink stisk uvolní. (Bruins, 2001).

pohlaví: Samičky mívají méně pestré zbarvení, sameček má zavalitější tělo a silnější hlavu (Bruins, 2001).

rozmnožování: Páření následuje po zimním spánku při denní teplotě 10 °C až 20 °C a noční 10 ° – 15 °C, při délce dne 6 – 8h. Samci zuřivě bojují o samičky. V zápalu snahy o spáření mohou samičku vážně zranit na krku. Páření probíhá i několikrát denně po dobu několika týdnů. Po několika úspěšných pářeních je sameček odebrán (Bruins, 2001).

snůška: K naklazení kožovitých vajec dochází po 6 – 7 týdnech březosti. Samice klade 4 – 20 vajíček do dolíku vyhrabaného v zemi a po nějaký čas je střeží. Samička je zvlhčuje vlastní močí. Vajíčka je nutné rychle odebrat, protože je scinkové mohou sežrat. Po dobu inkubace se pohybuje teplota mezi 24°C – 28°C (Čihař, 1989). Mláďata se líhnou při teplotě 28°C – 30 °C za 7 – 10 týdnů od naklazení.

odchov: Mláďata při vylíhnutí měří 13 cm a samostatně přijímají menší porce potravy pro dospělé (Čihař, 1989).

zajímavost: *E. Schneideri* se k nám dovážel z Kavkazu jako jeden z mála ještěrů již v 60. letech 20. století a patřil tak k hojně chovanému druhu ještěra (Čihař, 1989).

zaměnitelný s: Scink alžírský (*Eumeces algeriensis*), byl původně považován za poddruh *E. Schneideri*, dosahuje délky 42 cm, což je srovnatelné a dožívá se 22 let (Janitzki, 2010). *E. Schneideri* má na rozdíl od *E. algeriensis* na každém boku od hlavy k ocasu světle žlutý pruh, který zřetelně odděluje tmavý hřbet a světlé břicho, viz obr. 37. *E. algeriensis* tyto pruhy nemá (obr. 38). Někdy má hřbet posetý černými a bílými šupinami (Bruins, 2001). Většina mláďat se vybarvuje postupně, a proto rozlišení mláďat těchto dvou druhů není naprosto spolehlivé.

Obr. č. 37 *Eumeces Schneideri* (Uetz a Hallerman, 2014e)

Obr. č. 38 výskyt *Eumeces algeriensis* (Aymerich, 2012)

4.5.5 rod *Chalcides* scink

Tento rod má přibližně 10 druhů scinků, žijících v Evropě (Čihař, 1989).

název: Scink válcovitý

název latinsky: *Chalcides ocellatus*

další názvy: Německy Walzenscink, anglicky Ocellated (Bronze) Skink (Uetz a Hallermann, 2014).

čeleď: Scincidae

rod: *Chalcides*

Obr. č. 39 výskyt druhu *Chalcides ocellatus* (upraveno podle Bartolomé, 2010)

výskyt: Jižní Evropa (Sicílie, Sardinie, Malta), Itálie, Řecko, severní Afrika a jihozápadní Asie (Čihař, 1989; O'Shea a Halliday, 2005) (obr. 39).

biotop: Písečná a skalnatá místa často porostlá stromy nebo keři, vyskytuje se i v blízkosti lidských sídel a zbořenišť (Čihař, 1989; Disi, 2001).

velikost v dospělosti: 18 – 22cm vzácně 30cm (Čihař, 1989).

charakteristika: Dlouhé válcovité tělo s dobře vyvinutými, ale kratšími pětiprstými končetinami (Čihař, 1989; Disi a kol., 2001).

zbarvení: Šedé až hnědé tělo, výjimečně tmavé nebo zbarvené do zelena. Na hřbetě jsou černé a bílé tečky tvořené jednotlivými šupinami. Tělo je pokryto hladkými, lesklými štítky (Čihař, 1989; O'Shea a Halliday, 2005; Disi a kol., 2001) (obr. 40).

způsob života: Tento druh denního ještěra se v písku pohybuje vlnivými pohyby připomínající plavání, proto patří mezi takzvané „písečné plavce“. Oko je chráněno víčkem, což je netypické pro tento způsob života (O'Shea a Halliday, 2005).

Obr. č. 40 *Chalcides ocellatus* (Pierson, 2010)

strava: Přijímá drobný hmyz i větší bezobratlé živočichy a sladké ovoce, v zajetí lze přikrmovat libovým masem (O'Shea a Halliday, 2005; Čihař, 1989).

chov: Jedná se o ještěra s denní aktivitou (O'Shea a Halliday, 2005). V polosuchém středně velkém teráriu, vysypaném propraným pískem, lze chovat více jedinců. Letní teploty mezi 22 – 28 °C v místě výhřevu 30 – 32 °C. Ideální noční teploty jsou okolo 18 – 20°C. Nezbytné je zimování po dobu 3 zimních měsíců, kdy se teplota pohybuje mezi 12 a 18 °C (Čihař, 1989).

rozmnožování: Páří se na jaře od dubna do května (Čihař, 1989).

snůška: Jedná se o živorodý druh, samice rodí 3 – 10 mlád'at podle O'Shea a Hallidaye (2005), Čihař (1989) uvádí 2 – 20 mlád'at, která dospívají 2 - 3 roky po vylíhnutí.

4.5.6 rod *Mochlus* – scink

název: Scink ohnivý

název latinsky: *Mochlus fernandi*

další názvy: *Riopa fernandi*, anglické názvy African fire skink, True fire skink, *Lepidothyris fernandi*

čeleď: Scincidae scinkovití

rod: *Mochlus* scink

výskyt: Vyskytuje se v západní a střední Africe (O'Shea a Halliday, 2005; Pokorný, 2013e) (obr. 41).

biotop: Obývá vlhké, deštné pralesy (Pokorný, 2013e).

velikost v dospělosti: 20 – 38cm (O'Shea a Halliday, 2005; Pokorný, 2013e).

Obr. č. 41 *Mochlus fernandi* (Uetz a Hallermann, 2014f)

zbarvení: Velmi atraktivně zbarvený ještěr s červeno černými boky, které jsou kropenaté bílými skvrnkami (obr. 42). Hlava a hřbet s mírným náznakem hnědých pruhů, černé končetiny a černý ocas s modrými šupinami (O'Shea a Halliday, 2005).

způsob života: Je to ještěr se soumráchnou až noční aktivitou, vyhrabává si nory v kořenech stromů, pozemní až podzemní ještěr, na zemi se ale příliš nevyskytuje, v ohrožení se brání kousáním (O'Shea a Halliday, 2005). Pokorný (2013e) tvrdí, že se jedná o ještěry s denní až soumráchnou aktivitou. Je nezbytné mu svítit UV zářivkou, uvádí Jenitzki (2010).

strava: Živí se drobnými bezobratlými, cvrčky, šváby, žížalami a nahožábrymi plži (Janitzki, 2010; Pokorný, 2013e).

Obr. č. 42 *Mochlus fernandi* (vierflack, 2007)

chov: V přírodě je vzácný (O'Shea a Halliday, 2005). Pro chov páru je vhodné terárium o velikosti 100 × 60 × 50cm. Dno je nezbytné vysypat směsí zeminy, lignocelu případně mulčovací kůrou. Substrát je nezbytné udržovat vlhký, stejně jako vzdušnou vlhkost kolem 70%, dále nesmí chybět mělká miska s čerstvou vodou a dostatek úkrytů např. z kořenů stromů. Je vhodné udržovat rytmus období sucha od dubna do října následovaný obdobím dešťů od listopadu do března (Pokorný, 2013e). Denní teploty by měly dosahovat 22 – 30 °C přes den a 20 – 22 °C v noci (Janitzki, 2010). Janitzki (2010) dále uvádí, že zimuje a to přibližně 6 – 8 týdnů při pokojové teplotě. Je možné chovat pár nebo chovnou skupinu více samic s jedním samcem (Janitzky, 2010).

rozmnožování: Výrazně červené tváře se vyskytují u samců, ale i u samic (obr. 43).

snůška: Samička klade 10 vajec, jejich inkubační doba je 40 až 50 dní (Pokorný, 2013e).

zajímavost: Část Kamerunského obyvatelstva stále věří, že na dotek jedovatý (O'Shea a Halliday, 2005). Jenitzki (2010) uvádí, že je velmi přítulný.

Obr. č. 43 *Mochlus fernandi* (vierflack, 2007)

4.5.7 rod *Scincus* – scink

název: Scink obecný

název latinsky: *Scincus scincus*

další názvy: dříve scink lékařský (*scincus officinalis*), německy Apothekerskink nebo Oestlicher Sandskink, anglicky přezdíváný sandfish - písčná ryba, pro svůj vlnivý a plynulý pohyb v písku.

výskyt: Vyskytuje se převážně v severní Africe, konkrétně od Senegalu po Egypt až Izrael (Čihař, 1989; Felix, 1988) (obr. 44).

biotop: Písčné oblasti pouští (Felix, 1988).

velikost v dospělosti: 15 – 25cm (Felix, 1988).

Obr. č. 44 výskyt druhu *Scincus scincus* (Uetz a Hallermann, 2014g)

charakteristika: Scink obecný je tvarem těla typickým zástupcem scinkovitých. Má válcovité tělo, hlava přechází zdánlivě bez krku v tělo, má poměrně krátký ocas. Obvykle dorůstá délky 20cm. Hlava je vpředu užší s těsně přiléhajícími čelistmi, které zabraňují vniknutí i velmi drobných částic písku při zahrabání (Felix, 1988).
zbarvení: Na hřbetní straně velmi rozmanité od světle žlutého až po hnědočervené, někdy s tmavými příčnými pruhy přes hřbet, nebo s tmavými skvrnami na bocích (obr. 45). Břišní strana je vždy světlá žlutá až bílá.

Obr. č. 45 *Scincus scincus* (Berns, 2005)

způsob života: Scink obecný tráví většinu života zahrabaný v písku, pohyb mu usnadňuje vlnivý pohyb těla, který připomíná plavání, díky němu získal od domorodců svou přezdívku „písečná ryba“, to ale není jediné přizpůsobení. Na prstech končetin má šupiny, které mu značně rozšiřují jejich plochu, tím získává lepší opěrnou a odrazovou plochu při pohybu. Scink obecný má zvláštní víčka, uzavíratelné nozdry stejně jako zvukovody (Čihař, 1989, 1993). Naproti tomu Pokorný (2013a) tvrdí, že středoušní otvor je vždy uzavřený. Čihař (1993) dále tvrdí, že scink obecný dokáže sluchem vyhledat hmyz, který se pohybuje v písku a kterým se živí. Hetherington (1989) uvádí, že scink obecný zahrabaný v písku vnímá vibrace, které drobný hmyz při pohybu na povrchu písku dělá, dokáže tak najít cvrčky a moučné červy na vzdálenost 15cm. Hetherington (1989) dále popisuje zvláštní chování, kdy scink zanoří do písku pouze hlavu. Chování vysvětluje, jako lokaci kořisti právě pomocí vibrací, nikoliv pomocí čichu nebo sluchu.

Scink obecný běhá velmi rychle po písku, v případě nebezpečí či vyrušení se mrštně zahrabává do písku, skoro jako by se nořil do vody a „odplouvá“ od místa nebezpečí nepozorovaně pryč (Felix, 1988). Dožívá se 5,5let (Janitzky, 2010).

strava: Živí se drobnými beyobratlými: hmyzem, pavouky, malými štíry a loví i za vzsokých teplot. V zajetí přijímá bez problémů cvrčky, rybenkami, nymfami švábů (Felix, 1988; Pokorný, 2013a).

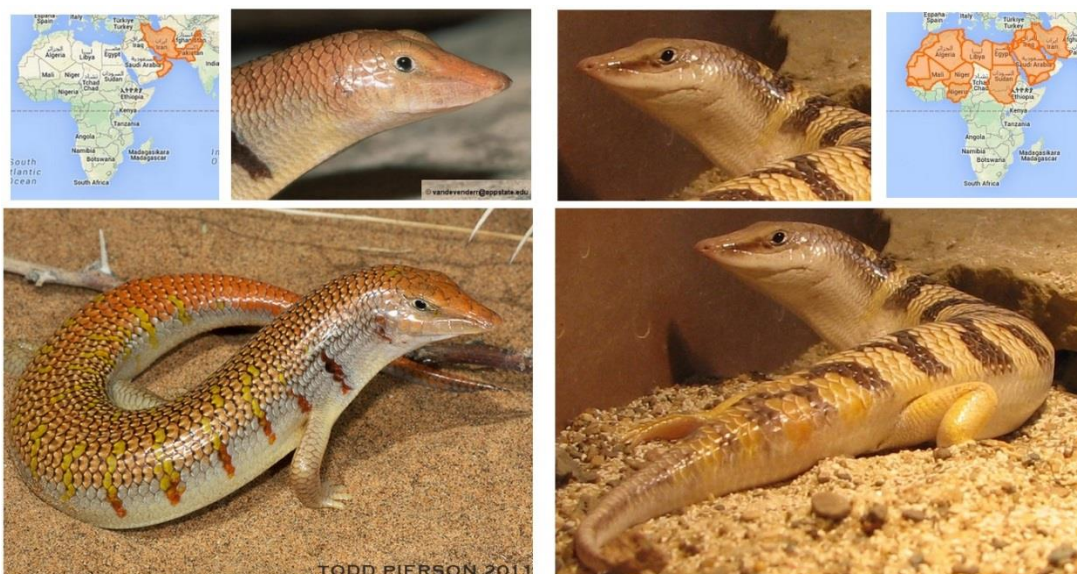
chov: Minimální velikost terária pro dospělý pár je 80 × 50 × 40cm. Dno je vysypané vrstvou písku o minimální výšce 8 – 10cm může být i vyšší. Scink obecný potřebuje velmi vysokou teplotu, zároveň využívá i chladnější části, a proto je vhodné část terária nevytápět. Vhodná je mělká napájecí miska max 1cm hluboká (Janitzki, 2010; Pokorný, 2013a).

rozmnožování: Scink obecný je oviviparní, samice rodí živá mláďata (Felix, 1988).

zajímavost: Arabové tento druh scinka hojně lovili v domnění, že přípravky z něj vyrobené jsou léčivé (Felix, 1988). Údaje od IUCN nejsou k dispozici.

zaměnitelný se: Je velmi snadno zaměnitelný se scinkem arabským (*Scincus mitranus*). Ten není běžně chovaným druhem, protože se vyskytuje v oblastech, kde je jeho export zakázaný (Írán, Pákistán, Omam a Spojené arabské emiráty). Scink obecný osidluje část území scinka arabského a dále a zasahuje do celé severní Afriky (obr. 46). *Scincus mitranus* je také „písečná ryba“ a je takovému životu také velmi dobře přizpůsoben. Oproti *S. scincus* by měl mít *S. mitranus* poněkud špičatější čenich (O’Shea a Halliday, 2005).

Scincus mitranus dosahuje délky 12 - 16cm (O’Shea a Halliday, 2005), je tedy o něco menší než *Scincus scincus* (O’Shea a Halliday, 2005). Stejně jako *S. scincus* loví *S. mitranus* hmyz, který pobíhá po písku (O’Shea a Halliday, 2005).

Obr. č. 46 vlevo oblast výskytu a *S. mitranus*, vpravo *S. scincus* a oblast jeho výskytu (upraveno podle Uetz a Hallermann 2014g, 2014h; Ltshears, 2008; vandevendder, 2014; Pierson, 2011)

4.5.8 rod *Tiliqua* tilikvy

Rod *Tiliqua* byl dříve uváděny jako podčeleď Tiliquinae. Obsahuje 10 druhů vyskytujících se v Austrálii, Nové Guinei, Tasmánii a Indonésii. Jedná se o robustní rozmanitě vybarvené ještěry, dosahují délky 40 – 50cm. Většina těchto ještěrů vyhledává vodní plochy, ve kterých se koupe. Některé druhy se daří rozmnožit i v zajetí. Tilikvy patří mezi poměrně oblíbené ještěry, kteří se nechají relativně snadno ochočit (Čihař, 1989; Bruins, 2001).

Tělo je zavalité s krátkými končetinami, díky nimž mají charakteristickou kolébovou chůzi. Tmavě modrý jazyk je pro tilikvy velmi typický, předpokládalo se, že jej vystrčí, když se cítí být ohrožený (obr. 47). Pravděpodobně jej nejspíš samy používají při lovu členovců (Pianka a Vitt, 2003).

Obr. č. 47 modrý jazyk je typický pro všechny zástupce rodu tilikva (*Tiliqua*) (Benjamint444, 2010)

název: Tilikva australská

název latinsky: *Tiliqua scincoides*

další názvy: Blue Tongue Skink

čeleď: Scincidae scinkovití

rod: *Tiliqua* tilikvy

výskyt: Osidluje severovýchodní a jižní Austrálii a přilehlé ostrovy (Cerha, 2010; Bruins, 2001) (obr. 48).

biotop: Obývá křovinaté polopouště (Cerha, 2010; Bruins, 2001).

velikost v dospělosti: 40 – 50cm z toho je 15cm ocas (Cerha, 2010; Janitzki, 2010; Pokorný, 2013d).

Obr. č. 48 výskyt druhu *Tiliqua scincoides* (upraveno podle carol, 2008)

charakteristika: Existují tři poddruhy rozdělované především podle oblasti výskytu. Sever Austrálie *Tiliqua scincoides intermedia*, východ až jih Austrálie *Tiliqua scincoides scincoides* a ze souostroví Tanimbar a Babar je *Tiliqua scincoides chimerae*. Velikost i zbarvení se liší podle druhu, obecně jde o zavalité a silné ještěry s velkou hlavou a s poměrně krátkými končetinami (Cerha, 2010; Pokorný, 2013d).

zbarvení: Odstíny barev jsou různé od světle žluté s rozmanitými vzory až po černou (obr. 49). Modrý jazyk typický pro tilikvy, který při napadení vystrčí a slouží k zastrášení útočníka (Pokorný, 2013d).

Obr. č. 49 juvenilní jedinec rodu *Tiliqua scincoides* (Matt, 2008)

strava: Preferují plže, v zajetí je možné krmit nekořeněnými masovými konzervami pro kočky smíchanými s ovocem nebo zeleninou, ovoce požívají i samostatně. Přijímají novorozené myši a potkany, lze je dokrmovat *Zophoblasty*, cvrčky případně jiným živým krmným hmyzem. Pokud nepřijímají žádnou jinou potravu, pak je lze krmit pudinkem na přechodné období. Někdy může hladovění signalizovat přípravu na zimování (Cerha, 2010; Bruins, 2001).

chov: Pro pár těchto scinků doporučuje Cerha (2010) terárium o rozměrech 80 × 50 × 50cm a větší. Pokorný (2013d) doporučuje pro jeden exemplář tohoto druhu terárium o minimální velikosti 100 × 50 × 50cm s doporučením, že větší terárium s dostatkem kořenů a úkrytů je vhodnější. Bruins (2001) pro dva až tři jedince doporučuje polosuché terárium o rozměrech 150 × 50 × 50cm s jedním vlhčím koutem.

Při více jedincích dochází k častějším krvavým potyčkám. Dostatek úkrytů výrazně sníží počet šarvátek (Cerha, 2010).

Podle Cerhy (2010) je dostačující podklad cca 5cm vrstva navlhčeného lignocelu, Pokorný (2013d) doporučuje 10 – 20cm vysokou vrstvu směsi písku a zeminy, Bruins (2001) doporučuje smíchat písek s kůrou stromů nebo mechem. Pod výhřevné místo s cca 40 °C, je vhodné položit cihlu, či kámen (Cerha, 2010; Bruins, 2001). Při větším počtu chovanců pro jedno terárium, je vhodné zajistit více výhřevných míst. Denní teploty se pohybují okolo 28 – 30 °C. Nezbytná je dostatečně velká miska s vodou, ze které ještěřijí pijí, ale také se v ní koupají, proto je nezbytné vodu udržovat čistou. Navíc je nutné každý večer rosit stěny terária (Pokorný, 2013d; Cerha, 2010). Podle Cerhy (2010) je v zimním období vhodné zajistit zimní klid, vypnutí tepelných zdrojů a udržování teploty 15 – 18 °C po dobu 2 – 3 měsíců.

rozmnožování: Samečci mají širší hlavu a ztloustlý kořen ocasu (Pokorný 2013d). Po období zimního klidu, pro nabuzení ještěřů k páření je vhodné doplnit stravu o plže, živá mláďata plžů nebo nasekané dospělé. Ty je vhodné posypat minerálním přípravkem. Živá mláďata plžů mohou ještěřijí bezpečně pozřít do průměru ulity 2cm, nebo lze krmit druhy bez ulit (Cerha, 2010).

K potyčkám dochází i po zimování v době páření. Samec uchopí samici za bok a cloumá s ní ze strany na stranu, ve snaze vynutit si páření. Pokud se samice brání a dosáhne samci na hlavu, pak samec utrhá tržnou ránu na temeni. Submisivní samci končí s potrhanými svaly a vazy končetin (Cerha, 2010). Taková zranění mohou být lehká, pouze nevzhledná. Pokud si chovatel není jistý vážností poranění, dopraví zvíře k veterináři. Po období páření je vhodné samce oddělit z chovné skupiny, nebo chovat zvířata v páru (Bruins, 2001).

snůška: Jedná se o vejcoživorodý druh, samička po 4 – 5 měsících březosti klade obvykle 4 až 25 vajec, ze kterých se vzápětí líhnou mláďata. Mláďata pohlavně dospívají při správném krmení do dvou let (Cerha, 2010). Přijímají stejnou potravu jako dospělci, jen v menších porcích (Bruins, 2001).

zaměnitelný s: Tílikva obrovská (*Tiliqua gigas*) pochází z východní Indonésie a Nové Guiney a na rozdíl od poddruhů tílikvy australské se nedoporučuje ji zimovat (O'Shea a Halliday, 2005).

název: Tílikva obrovská

název latinsky: *Tiliqua gigas*

další názvy: scink obrovský, anglicky blue tongue skink

čeleď: Scincidae scinkovití

rod: *Tiliquinae* tílikvy

výskyt: Tílikva obrovská obývá východní Indonésii, Novou Guineu - Irian Jaya, severní a východní Austrálii (O'Shea a Halliday, 2005; Bruins, 2001; Janitzki, 2010) (obr. 50).

Obr. č. 50 výskyt druhu *Tiliqua gigas*
(upraveno podle carol, 2008)

biotop: Osidluje plantáže, lesy, savany, polopouště i stepní biotopy (O'Shea a Halliday, 2005; Kořínek, 2013b).

velikost v dospělosti: 50 až 60cm z toho přibližně 15cm je ocas (O'Shea a Halliday, 2005; Dimitrijevič, 1988; Janitzki, 2010).

charakteristika: Mohutný až zavalitý ještěr. Díky krátkým končetinám má typicky kolébavou chůzi, Pohybuje se výhradně po zemi (O'Shea a Halliday, 2005; Kořínek, 2013b).

zbarvení: Tělo je světle hnědé s kontrastními, nepřesně ohraničenými, příčnými pruhy. Mohou mít i jiný vzor (obr. 51). Zuzující se ocas bývá tmavý se světlými neohraničenými pruhy. Výrazný poznávací znak je sytě modrý jazyk (O'Shea a Halliday, 2005).

strava: Přijímá drobné bezobratlé, preferuje plže, přijímá i rostlinnou stravu. Vhodné jsou listy smetánky lékařské (*Taraxum spp. officinale*), i plody ovoce (Janitzki, 2010; O'Shea a Halliday, 2005; Kořínek, 2013b). Podle Dimitrijeva (1988) se živí převážně rostlinnou stravou.

chov: V přírodě se vyskytuje běžně, chov je také častý. Tiličky se brání syčením, máváním modrým jazykem a krátkými výpady proti útočníkovi (O'Shea a Halliday, 2005).

Denní ještěr s aktivitou i za soumraku a za úsvitu v době kdy se vyskytují plži nejčastěji. Nezímají se, dokonce by to pro ně mohlo být zdraví škodlivé (O'Shea a Halliday, 2005; Ergien, 2015). Vhodné je sušší terárium s denními teplotami kolem 28 °C s vlhkostí 60%. Pro jednoho jedince je vhodná velikost 100 × 50 × 50cm, nesmí chybět miska na koupání. Je vhodné chovat tento druh samostatně a neuvádět jej do stavu hibernace (Janitzky, 2010).

rozmnožování: Při chovu více jedinců může docházet k soubojům mezi samci, kteří se mohou vážně poranit (Kořínek, 2013b).

snůška: Stejně jako ostatní tiličky je tilička obrovská vejcoživorodá. Samice nosí vejce, dokud se mláďata nevyvinou, poté naklade vejce a mláďata se vzápětí líhnou. Toto období březosti trvá 120 – 150 dní, poté samice rodí 5 – 25 mláďat (Kořínek, 2013b; O'Shea a Halliday, 2005, Dimitrijevič, 1988). Jedinci dospívají ve věku dvou let (Kořínek, 2013b).

zaměnitelný s: Tilička australská (*Tiliqua scincoides*) je obecně tmavší. Odstíny zbarvení jednotlivých druhů se ale liší podle oblasti výskytu (Cerha, 2010; O'Shea a Halliday, 2005).

Obr. č. 51 *Tiliqua gigas* (Шатилло, 2011)

název: Scink uťatý

název latinsky: *Tiliqua rugosa*

další názvy: *Trachysaurus rugosus*, anglicky Shingleback skink

čeleď: Scincidae - scinkovití

rod: *Tiliqua* - tilikva

výskyt: Vyskytuje se po celé Austrálii, kromě severní oblasti (O'Shea a Halliday, 2005; Čihař, 1989; Pokorný, 2013) (obr. 52).

Obr. č. 52 výskyt druhu *Tiliqua rugosa*
(upraveno podle carol, 2008)

biotop: Vyskytuje se až 640 m. n. m. Obývá rovinatý i hornatý terén nejčastěji se objevuje na rozsáhlých mořských pobřežích západní Austrálie, které jsou porostlé trávou a nízkými keři, osidluje také pouště a křovím porostlé oblasti (O'Shea a Halliday, 2005; Felix, 1988; Pokorný, 2013c).

velikost v dospělosti: Tento scink dorůstá délky 35cm až 40cm (Čihař, 1989; Pokorný, 2013c; Janitzki, 2010)

charakteristika: Jsou známy čtyři poddruhy tohoto scinka (Pokorný, 2013). Scink uťatý má výrazně vystouplé šupiny, připomínající tvarem a strukturou uzavřenou jedlovou šišku. Velmi silné tělo je zakončeno tupě ohraničeným ocasem, který zdánlivě připomíná mohutnou hlavu (obr. 53). V nebezpečí využívá této podobnosti k oklamání nepřítele (Čihař, 1989; Pokorný, 2013). Ačkoliv samotný ocas neupouští (Pianka a Vitt, 2003).

zbarvení: Dominantní barva je tmavá až černá, časté je bílé nebo žluté tečkování (Felix, 1988). Břišní strana je o něco světlejší, často si zachovává barevný vzor (Čihař, 1989). Jazyk je obvykle sytě modře zbarvený (Pokorný, 2013).

způsob života: Jsou to ještěři s denní aktivitou a vysokými nároky na osvětlení (O'Shea a Halliday, 2005; Janitzki, 2010).

strava: Tento scink je 80% vegetarián (to není to samý co býložravec, čili jak to popsat), proto ho krmíme převážně salátem, syrovou zeleninou, květy a listy smetánky lékařské (*Taraxum spp. officinale*). Dále se živí hmyzem, pavouky, plži, uhynulými živočichy. V zajetí přijímá vařená vejce, mláďata myši, piškoty, vařené těstoviny, různými druhy masa (Čihař, 1989; Pokorný, 2013; Janitzki, 2010).

Obr. č. 53 zástupce rodu *Tiliqua rugosa* (Lagerwey, 2011)

chov: Čihař (1989) doporučuje polosuché až suché terárium o minimální základně 100 × 50cm pro jeden pár těchto scinků. Pokorný (2013c) doporučuje terárium s minimální rozlohou 150 × 50 × 80cm s poznámkou, že čím je terárium rozlehlejší, tím je k chovu vhodnější, to uvádí i Janitzki (2010). Dále Čihař (1989) doporučuje zachovat obrácený roční rytmus, tedy od května do října udržovat teplotu na letních hodnotách. Tj pod zdrojem světla 35 – 40 °C a 25 °C – 30 °C pro zbytek terária. Se vzdušnou vlhkostí okolo 60%, v noci by teplota měla klesnout k 20 – 25 °C (Janitzki, 2010). Následují 3 měsíce při teplotě okolo 20 °C přes den a 12 °C – 14 °C v noci. Proto je možné u nás chovat scinky v létě na stinném balkonu nebo ve stinné části zahrady. Tato doba i teploty odpovídá přirozenému zimování a potravu přijímají omezeně. Během zimování by měla být i doba svícení omezena na méně než 12 hodin denně. Od poloviny až konce září je vhodné postupné zvýšení teplot v teráriu a doba svícení prodloužená na 12 hodin denně. Nezbytné je svítit UV žárovkou kvůli syntéze vitamínu D (Čihař, 1989).

Tito ještěři jsou velmi nároční na osvětlení a je lepší zajistit intenzivní zdroj světla (Janitzki, 2010). Jako substrát lze použít písek vysypaný na dno terária a stabilně poskládané kameny, které budou sloužit jako bytelné úkryty. Taktéž je možné použít kůru z korkovníku na stavbu pevných úkrytů. Terárium lze osadit většími nejedovatými rostlinami, nesmí chybět napájecí miska s čerstvou vodou (Pokorný, 2013c).

rozmnožování: Při zachování obráceného režimu (z Jižní polokoule) se koncem října scinkové začínají pářit po dobu měsíce až měsíce a půl. Po celou dobu je nutné scinky kontrolovat, zvláště pak samičky, které při páření mohou přijít k úrazu krku, do kterého se sameček při aktu zakousne (Čihař, 1989). Samečci mají větší hlavu a užší pánev než samičky (Pokorný, 2013; Janitzki, 2010).

Jedná se o živorodý druh, samice mají primitivní placentu. Mláďata jsou v těle matky bez vaječného obalu, ten embryím nahrazuje žloutkový vak, který je s vejcovody spojen skrze cévy (Felix, 1988).

snůška: Velikost vrhu je obvykle 2 - 3 mláďata. Při zachování rytmu se mláďata rodí koncem února až března. Důležitý je vysoký přísun minerálních látek zejména fosforu a vápníku společně s vitamíny A3 a D3 pro správný vývoj kostí (Čihař, 1989).

zajímavost: Zvláštní vzhled, kulovitý ocas imitující druhou hlavu, složení stravy převážně z rostlin a viviparie.

zaměnitelný s: Pro laika zdánlivě připomíná tilikvu obrovskou, či korovce jedovatého, ale díky tupě zakončenému zavalitému ocasu a hrubým velkým šupinám je nezaměnitelný.

4.5.9 rod *Tribolonotus*

Zahrnuje 8 endemických druhů, které se vyskytují v Papue v Nové Guinei a na Šalomounových ostrovech (Hegner, 2004).

název: Scink přilbový

název latinsky: *Tribolonotus gracilis*

další názvy: Red/orange – eyed crocodile skink, Red-eyed bush crocodile skink

čeled': Scincidae scinkovití

rod: *Tribolonotus*

výskyt: Papua (Nová Guinea) O'Shea a Halliday (2005; Uetz a Halermann, 2014i) (obr. 54).

biotop: Obývá lesy, plantáže a tropický deštný les (O'Shea a Halliday, 2005).

velikost v dospělosti: 15 – 25cm (O'Shea a Halliday, 2005; Pet lizard, 2015).

charakteristika: Velmi plachý drobný ještěr s hřbetem pokrytým čtyřmi řadami zvětšených šupin, které se táhnou až na špičku ocasu (O'Shea a Halliday, 2005). Hlava má trojúhelníkový tvar, překrytý štítky a s několika trny na temeni.

zbarvení: Hlava i hřbet jsou černé, boky postupně světlají, hrdlo a břišní strana jsou světlé do žluta, viz obr. 55. Spodní část dolní čelisti je světlá s oranžovohnědými skvrnami. Výrazným znakem je oranžové rámování těsně kolem očí, které působí až nepřirozeným dojmem (obr. 58).

způsob života: Velmi plachý terestrický ještěr, který se v ohrožení zahrabává. Pokud nemá kam prchnout, tak vydává zvuky podobné kvákání, případně strne, nebo předstírá smrt (Pet lizard, 2015). Kvůli plachosti ještěra není jisté, zda se jedná o denní či noční druh živočicha. Server Pet lizard (2015) uvádí, že se jedná o ještěra s ranní a soumráchnou aktivitou. O'Shea a Halliday (2005) uvádějí, že jde o druh ještěra s noční aktivitou, dále pak uvádějí, že tropická terestrická zvířata se na přímé světlo příliš často nedostanou a tak je jejich způsob života srovnatelný s nočními živočichy.

strava: Živí se drobnými bezobratlými, žížalami, cvrčky, přijímá i různé druhy červů (O'Shea a Halliday, 2005; Pet lizard, 2015).

chov: Doporučená velikost terária pro pár je 100 × 50 × 50cm (Tribolonotus, 2013). Podle serveru Pet lizard (2015) je terárium o rozměrech 60 × 40 × 50cm dostačující pro pár nebo jednoho jedince. Tropické terárium, s minimálně 10cm vysokou vrstvou rašeliny nebo směsi zeminy a mulčovací kůry, by mělo být vlhké a teplé. Denní teploty by se měly pohybovat mezi 24 – 26 °C noční teploty pak kolem 20 – 22 °C (Tribolonotus, 2013).

Obr. č. 54 výskyt druhu *Tribolonotus gracilis* (Uetz a Halermann, 2014i)

Díky tomu, že se nejedná o příliš náročný druh, postačí k vytápění terária UV zářivka, kterou označuje server Pet lizard (2015) za nezbytnou. Podle stejného serveru jsou tito ještěři velmi aktivní za svítání a soumraku. Zároveň doporučuje doplňovat potravu o vápník a vitamin D₃.

Obr. č. 55 *Tribolonotus gracilis* (Piranhapirate, 2012)

Mláďata by měla být krmena ob den, dospělci pak každý třetí nebo čtvrtý den. Díky plachému způsobu života by měl chovatel dbát zvýšenou pozornost na stopy vyměšování. To jsou totiž mnohdy jediné znaky, že ještěr nějakou potravu přijal a zároveň, pokud není rušen, tak využívá i zbytek terária. Úkryty jsou pro tohoto ještěra velmi důležité. Vidět tohoto ještěra lovit, je poměrně raritní záležitost (Pet lizard, 2015). Je vhodné potravu dávat před vchod do úkrytu. Tento plachý ještěr je stresován jakoukoliv manipulací v teráriu, proto by nemělo docházet k zbytečnému rušení. Dokonce i samotné terárium by mělo být umístěno v klidnější části bytu. Zda bude chovatel každý večer rosit, je o individuálním rozhodnutí. Ještěři mají rádi vlhko, je pro ně přirozené a potřebné. Rosení je ale stresuje, jako vhodné řešení může být použit mlhovač. Při vyrušení ztuhnout, při brání do ruky mohou chovatele i pokousat, daleko pravděpodobněji budou kvákat a snažit se prchnout (Pet lizard, 2015).

rozmnožování: Samec je větší, má širší hlavu než samice. Dospívají kolem věku 2 – 3 let, při plném vybarvení oranžového rámování kolem očí (Tribolonotus, 2013).

snůška: Samička je schopna klást jedno vejce každý měsíc, po celou dobu sezony (O’Shea a Halliday, 2005; Pet lizard, 2015). Mláďe při vylíhnutí měří 5 - 6cm. Vybarvení mláďat se mění po celou dobu dospívání, krátce po vylíhnutí mají strakaté oranžové temeno až čenich. Oranžovo-běžovo-černou spodní čelist mají kropenatou. Samička a někdy i sameček chrání vajíčko i mláďata (Tribolonotus, 2013).

zajímavost: Tento druh, jako jeden z mála ještěřů, má hlasové ústrojí. V ohrožení piští nebo kváká, stejně tak napadená mláďata, pokud jsou oddělena od rodičů. Někdy se hlasově projevují osamocení jedinci. (Pet lizard, 2015).

zaměnitelný s: Peer's Girdled Lizard (*Cordylus peersi*) vyskytuje se na západním pobřeží jižní Afriky. Nepatří mezi exportované nebo chované druhy. Žije v malých skupinách po 3-7 kusech. Je to celočerný ještěř s větším počtem zvětšených šupin, celý působí „bodlinatějším“ dojmem a pozbývá oranžově zvýrazněné oči. Je rovněž velmi plachý, při vyrušení rychle prchá do úkrytu, který sdílí se zbytkem skupiny (Branch, 1998).

Zaměnitelný je i se scinkem novoguinejským (*Tribolonotus novaeguineae*), se kterým mají společné všechny biologické i geografické znaky. V chovu jim odpovídají stejné nebo velmi podobné podmínky. U *T. novaeguineae* se doporučuje o několik stupňů vyšší teplota. Ale dlouhodobé teploty kolem 30 °C škodí oběma druhům (Tribolonotus, 2013). Jediným výrazným rozdílem je zbarvení. *T. novaeguineae* nemá výrazné oranžové rámování kolem očí (obr. 57) a hřbetní strana je tmavě hnědá (obr. 56). Mláďata obou druhů vypadají velmi podobně a podle vybarvení není rozdíl patrný (obr. 59).

Obr. č. 58 oko *Tribolonotus gracilis* s oranžovým rámováním (LOB, 2011a)

Obr. č. 57 oko jedince *Tribolonotus novaeguineae* bez oranžového zvýraznění (LOB, 2011b)

Obr. č. 59 mláďe rodu *Tribolonotus gracilis*, krátce po vylíhnutí (LOB, 2011a)

Obr. č. 56 *Tribolonotus novaeguineae* (LOB, 2011b)

4.6 čeleď Teiidae - tejoovití

Tejoovití jsou rozšíření především na západní polokouli a to v Severní, Střední a Jižní Americe. Podle Dimitrijeva (1988) jich je přibližně 200 žijících druhů, podle Janitzki (2010) jich je přibližně 230. Velikost těchto ještěřů sahá od 7 – 150 cm, velcí tejoové váží až 8kg. Běžně žijí na pouštích i v pralesích, na stromech, v podzemí, u vody, v horách i v přímořských oblastech. Většina se rozmnožuje oviparně, výjimečně se u některých druhů vyskytuje partenogeneze (Kabisch, Klapperstück, 1990; Janitzki, 2010; Čihař, 1989). Díky dobře vyvinutému Jacobsonovu orgánu a rozeklanému jazyku mají velmi dobrý tzv „stereo“ čich.

Štítý lebky s lebkou nesrůstají, mají různě tvarované zuby – pleurodontního typu. Všichni tejoovití mají plně vyvinuté všechny končetiny, a podobnou aerodynamickou stavbu těla. Špičatý čenich, pohyblivá oční víčka, dlouhé zadní končetiny. Všechny druhy aktivně vyhledávají potravu (Pianka a Vitt, 2003). Rody: *Ameiva*, *Dracaena*, *Salvator* dříve součástí *Tupinambis*, *Teius*, *Tupinambis*. *Crocodylirus* je monotypický rod zastoupený pouze jedním druhem (*Crocodylirus amazonicus*) s velkým množstvím latinských jmen (Pianka a Vitt, 2003).

4.6.1 rod *Ameiva ameiva*

název: Amejva obecná

název latinsky: *Ameiva ameiva*

další názvy: angl. Giant Ameiva, Amazon Racerunner

čeleď: Teiidae tejoovití

rod: *Ameiva ameiva*

výskyt: Hojně zastoupený ještěř, vyskytuje se v Jižní Americe od jižní Panamy až po severní Argentinu (O'Shea a Halliday, 2005) (obr. 60).

biotop: Obývá nově vzniklé lesní mýtiny, narušené původní lesy, okolí vyvrácených stromů a okolí cest (O'Shea a Halliday, 2005; Moravec, 2009).

velikost v dospělosti: 40 – 60cm (O'Shea a Halliday, 2005; Jenitzki, 2010).

charakteristika: Špičatý čenich přechází v relativně širokou hlavu, ta je s tělem spojena mírně zúženým krkem. Tělo je štíhlé.

Obr. č. 60 výskyt druhu *Ameiva ameiva* v Jižní Americe Uetz a Hallermann, 2014j)

zbarvení: Na těle se vyskytují v různých poměrech především dvě barvy a to hnědá a zelená. Hlava bývá zbarvena do hněda, v polovině trup přechází do zelené (obr. 61), nártý zadních končetin a špička ocasu přecházejí až do tyrkysově modré (Pianka a Vitt, 2003). Tělo je někdy doplněno světle zelenými nebo žlutě příčnými proužky a téměř vždy mají světlé skvrny na bocích těla. Mláďata jsou výrazněji zbarvená (O'Shea a Halliday, 2005). Hnědo-zelená kombinace barev výborně maskuje ameivu obecnou v jejím přirozeném prostředí (Moravec, 2009).

Obr. č. 61 *Ameiva ameiva* (sandi, 2013)

způsob života: Ameiva vyhledává slunečná místa, proto se stává častou kořistí větších predátorů (O'Shea a Halliday, 2005). Vyskytuje se především v druhotných lesních porostech a na otevřených stanovištích. Zde si stejně jako ostatní tejovití vyhrabává mělké nory a úkryty s jednou hlavní komorou těsně pod povrchem. Pokud vetřelec odhalí její úkryt, ameiva prorazí strop úkrytu a mizí pryč z dosahu predátora (Pianka a Vitt, 2003). Potravu hledá ve spadném listí, které čenichem nadzvedává. Zůstává aktivní i při velmi vysokých teplotách a patří mezi velmi mrštné ještěry (Moravec, 2009). Jedná se o plachý a hrabavý druh ještěra (Jenitzki, 2010).

strava: Živí se drobnými bezobratlými, přijímá i myši a jejich mláďata, plazy, občas lze stravu doplnit o přezrálé ovoce (O'Shea a Halliday, 2005; Pokorný, 2013f).

chov: Jedná se o plachého ještěra s denní aktivitou (O'Shea a Halliday, 2005) a velkými nároky na prostor ve kterém je chován. Podle Jenitzki (2010) by terárium mělo mít minimální rozměry 200 × 100 × 80cm pro jeden pár těchto ještěrů s dostatkem úkrytů. Na dně by měla být vrstva 30cm směsi rašeliny, přičemž jedna polovina terária by měla být neustále vlhká. Denní teploty by se měly pohybovat kolem 26 – 28 °C, noční by měli klesnout na 20 – 23 °C, terárium je vhodné jednou denně rosit (Jenitzki, 2010).

snůška: 1 – 9 vajec (O'Shea a Halliday, 2005), podle Pokorného (2013f) snáší 2 – 6 vajec s dobou inkubace 100 dní.

zaměnitelný s: Jamaica Ameiva (*Ameiva dorsalis*) je celá hnědá, se zářivě modrými znaky na bocích.

4.6.2 rod *Cnemidophorus*

U rodu *Cnemidophorus* a *Gymnophthalmus* se objevuje partenogeneze, což je nepohlavní způsob rozmnožování. Zástupcem partenogeneze je například druh *Cnemidophorus uniparens*, který díky partenogenezi získal své druhové jméno. Zajímavostí je, že v přírodě se nacházejí pouze samičky (Janitzki, 2010).

název: Bičochvost amazonský

název latinsky: *Cnemidophorus gramivagus*

čeleď: Teiidae

rod: *Cnemidophorus* bičochvost

výskyt: Venezuela a Columbie (Castor, 2010; O'Shea a Halliday, 2005) (obr. 62).

biotop: Obývá otevřené travnaté pláně (O'Shea a Halliday, 2005).

velikost v dospělosti: 17 – 28cm (O'Shea a Halliday, 2005).

charakteristika: Drobné štíhlé tělo s dlouhým tenkým ocasem.

zbarvení: Mláďata jsou světle zelená až do hněda, se čtyřmi světlými, podélnými, úzkými proužky na zádech. Dospělci ztmavnou do hněda s jedním tmavým pruhem uprostřed zad, na bocích mají světlé skvrny, někdy zelené varianty.

Obr. č. 62 výskyt druhu *Cnemidophorus gramivagus* v Jižní Americe (Uetz a Hallermann, 2014k)

způsob života: Tito ještěři jsou neustále ve střehu, protože se může velmi snadno stát potravou ptáků, hadů a větších ještěřů (O'Shea a Halliday, 2005). Jeho populace jsou hodnoceny jako stabilní, IUCN jej považuje za málo dotčený (LC), díky rozsáhlým plochám, které obývá (Castor, 2010).

strava: drobní bezobratlí (O'Shea a Halliday, 2005).

snůška: 2 – 5 vajec (O'Shea a Halliday, 2005).

zaměnitelný s: Zaměnitelný s bičochvostem duhovým (*Cnemidophorus lemniscatus*) ten má zpravidla výraznější zbarvení, u samečků jsou patrné odstíny tyrkysově modré na tvářích.

4.6.3 rod *Crocodylurus* teju

název: Krokodýloun ještěrkovitý

název latinsky: *Crocodylurus amazonicus*,
Crocodylurus lacertinus, *Crocodylurus ocellatus*,
Thorictis lacertinus, *Tupinambis lacertinus*

další názvy: teju ještěrkovitý, krokodýloun
oranžovohrdlý, angl. Crocodile Tegu,

čeleď: Teiidae - tejovití

rod: *Crocodylurus* teju

výskyt: Francouzská Guyana, Brazílie, Bolívie,
Kolumbie, Venezuela, Peru, Guyana, Surinam
(Martins, 2010) (obr. 63).

biotop: Obývá lesy v pravidelně zaplavovaném povodí řeky Amazonky a horní části Orinoka (O'Shea a Halliday, 2005; Pianka a Vitt, 2003).

velikost v dospělosti: 55 – 70 cm (O'Shea a Halliday, 2005).

charakteristika: Mohutný, silný ještěř se širokým kořenem ocasu.

zbarvení: Šedohnědý ještěř s občasným zeleným podbarvením a oranžovými skvrnami, které jsou lemované černou. Skvrny jsou na bocích, končetinách i na ocase. Bílé rty a hrdlo jsou členěny černými vlnami. Oči mají kulovitý tvar s oranžovou duhovkou (O'Shea a Halliday, 2005) (obr. 64).

Obr. č. 63 výskyt druhu *Crocodylurus amazonicus* v Jižní Americe (Uetz a Hallermann, 2014)

způsob života: Vyskytuje se blízko vody, ve které se snadno pohybuje i za pomoci ocasu s dvěma kýly (O'Shea a Halliday, 2005). Je to ještěř s denní aktivitou, šplhá do korun stromů, kde se nad vodní plochou vyhřívá (Pianka a Vitt, 2003). Není příliš časté, aby ho ohrožoval nějaký větší predátor, ačkoliv se takové případy mohou vyskytovat v důsledku odlesňování a tedy i úbytku přirozených úkrytů a životního prostředí tohoto ještěra (Martins, 2010).

Obr. č. 64 juvenilní jedinec druhu *Crocodilurus amazonicus* v Jižní Americe (cowyeow, 2011)

strava: Tento druh loví ve vodě i na souši, požívá ryby, bezobratlé, obojživelníky i rostlinnou stravu, kraby, pavouky, přičemž obratlovci tvoří jednu třetinu jeho jídelníčku (O'Shea a Halliday, 2005; Martins, 2010).

chov: Tento druh je podle IUCN málo dotčený (IUCN, 2014). Spadá pod CITES II (CITES, 2013b). Hojně se vyskytuje v místech lokálních záplav (Martins, 2010). Podle O'Shea a Hallidaye (2005) je jeho výskyt vzácný.

snůška: Klade vejce (O'Shea a Halliday, 2005).

zajímavost: Do roku 2003 nebyl tento rod ještěra oficiálně zkoumán, bylo pozorováno pouze několik málo jedinců a všechny tehdejší poznatky byly neoficiální (Pianka a Vitt, 2003).

zaměnitelný s: Dracéna guyanská (*Dracaena guianensis*) (O'Shea a Halliday, 2005). Dracena má na rozdíl od krokodýlouna výrazné ploché štíty kryjící hlavu, na hřbetě má kulovité štítky, které se směrem k ocasu zmenšují.

4.6.4 rod *Dracaena dracéna*

Všechny druhy rodu dracéna spadají pod CITES II, chovaná je pouze dracéna guyanská, pro kterou to platí rovněž (CITES, 2013b).

název: Dracena guyanská

název latinsky: *Dracaena guianensis*

další názvy: Dracena krokodýlovitá, teju krokodýlovitý, (northern) caiman lizard, německy Krokodil teju.

čeleď: Teiidae tejovití

rod: *Dracaena dracéna*

výskyt: Vyskytuje se ve Střední a Jižní Americe, především pak v Brazílii (Amazonii), Columbii, Ekvádoru, Peru, Guyaně, Surinamu, Francouzské Guyaně a v Maranhão (a-z animals, 2013) (obr, 65).

biotop: Osidluje močály, bažiny, zaplavované lesy (O'Shea a Halliday, 2005).

velikost v dospělosti: 90 – 110cm, váha se pohybuje od 1,4kg do 2,7kg (a-z animals, 2013; O'Shea a Halliday, 2005).

charakteristika: Dracéna guyanská je poměrně velký ještěř, který dosahuje až 120cm od počátku čenichu po špičku ocasu. Přirozeně se vyskytuje v deštném pralese poblíž bažin, vodních toků a jejich záplavových oblastí. Velmi dobře šplhá, stejně jako velmi snadno plave. K plavání jí pomáhá dlouhý, silný, zploštělý ocas, kterým při plavání kormidluje (a-z animals, 2013).

zbarvení: Hřbetní strana těla je zelenožlutá. Hlava je zbarvenou do oranžova až do červená (obr. 66).

způsob života: Díky velikosti a bivalentnímu způsobu života, kdy se pohybuje stejně dobře ve vodě jako v korunách stromů, má jen velmi málo přirozených nepřátel, mezi které patří jaguáři, hadi a krokodýli (a-z animals, 2013). Stejně jako *Crocodylus amazonicus* šplhá i dracena do korun stromů, kde se nad vodní hladinou vyhřívá (Pianka a Vitt, 2003).

Obr. č. 65 výskyt druhu *Dracaena guianensis* v Jižní Americe (upraveno podle FB, 2007)

strava: Dracéna je potravní specialista se zaměřením na vodní plže, k drcení schránek má přizpůsobené zuby (Klátil 2004). V zajetí je možné ji krmit například měchýřovkami vodními (*Ampullaria australis*) zvané ampulárie, někdy ampulárky.

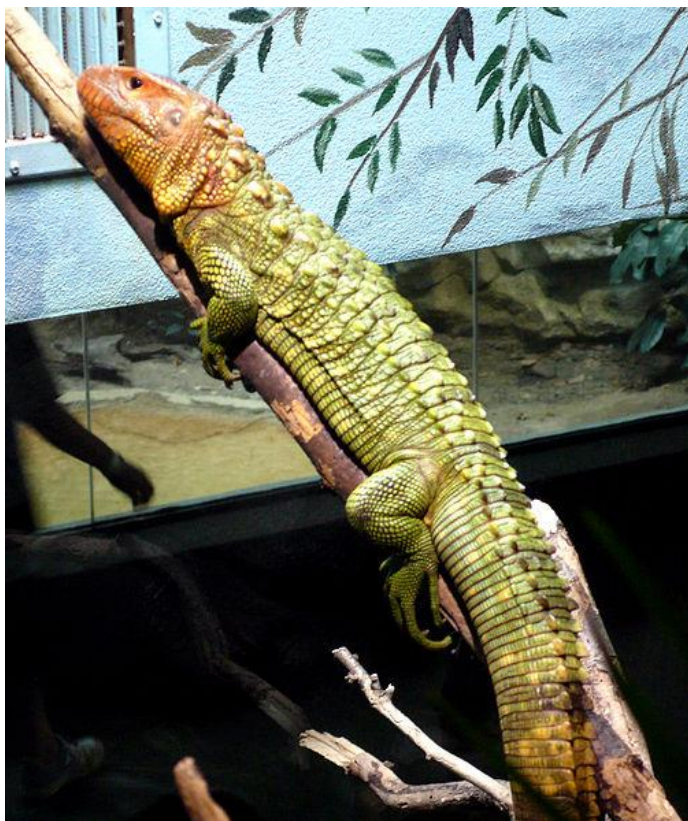
Obr. č. 66 typicky výrazně zbarvená hlava *Dracaeny guianensis* s patrnými kulovitými štítky na hřbetě (Vickers, 2008b)

Jsou to sladkovodní plži tropických oblastí anglicky zvané apple snail, patří mezi často chované akvarijní druhy (Grant, 2014). Dracéna svou kořist vyslídí pomocí mírně rozeklaného jazyka, kterým „očichává“ = ochutnává vodu. Nalezeného plže po ulovení vytáhne na břeh. Na souši pak rozdrťí ulitu a spořádá masité sousto (Grant, 2014). Dracény požírají i rozmražené, nebo nasekané masité části plžů. Žerou i jiné bezobratlé a vejce, příležitostně loví ryby, kraby a hlodavce (a-z animals, 2013; O’Shea a Halliday, 2005). Pianka a Vitt, (2003) uvádějí, že loví také v korunách stromů, kde pravděpodobně slídí po hmyzu a nejspíš i po ptačích vejcích. **chov:** Obecně není považována za ohrožený druh, ačkoliv populace v některých oblastech klesají, což je pravděpodobně způsobeno úbytkem přirozeného prostředí, odlesňováním a zvýšenou mírou znečištění (a-z animals, 2013). Denní teplota v teráriu by měla být 28°C, v noci by měla klesnout k 19°C s vysokou vzdušnou vlhkostí kolem 80%. Důležitá je velká nádoba s vodou o hloubce 50cm, proto je vhodné je chovat v akvateráriích. Důležité je UVA a UVB záření (Kořínek, 2009). Jedná se o samostatně žijícího ještěra (a-z animals, 2013). Přesto Klátil (2004) uvádí rozměry terária pro pár těchto ještěrů, a to: 200 × 150cm a 180cm na výšku.

rozmnožování: Pohlavně dospívá ve třetím roce života (Kořínek, 2009). Oplodněné samičky kladou svá vajíčka do vyhrabaného hnízda v břehu řeky, která opět zahrabou, aby je chránila před dravci. Mláďata jsou po vylíhnutí zcela soběstačná (a-z animals, 2013).

snůška: O’Shea a Halliday (2005) uvádí, že klade dvě vejce. Čihař (1989) pak uvádí 7 – 8 vajec samička zahrabává do termitiště, termiti vejce zazdí a ta jsou pak v přírodním „inkubátoru“.

Byl zaznamenán nález i 8 snůšek v termišti až 4m nad zemí (Čihař, 1989). Inkubační doba za stálých teplot trvá 180 až 190dní (Kořínek, 2009). **zajímavost:** Patří mezi největší ještěry Jižní Ameriky (a-z animals, 2013). **zaměnitelná s:** Abronií (*Abronia graminea*) z rodu aligátorců (*Abronia*), čeleď slepýšovité (Anguidae) anglicky Green mexican alligator lizard. Tento druh abronie je ale výrazně menší okolo 20cm, žíví se převážně hmyzem. Trojuhelníkovitý tvar hlavy je podobný, avšak u dracény hlava přechází v mohutný krk, na kterém se tvoří kožovité záhyby, zatímco u abronie je krk o něco užší než hlava, zvláště pak v místě, kde se připojuje k tělu. Abronie mají na rozdíl od dracén chápavý ocas, který jim usnadňuje šplhání po větvích. Výrazným znakem je zbarvení, kdy dracény mají zpravidla načervenalou hlavu, a zbytek těla žlutozelený s kulovitými vystouplými štítky (obr. 67). *Abronie* bývají obvykle sytě zelené, případně v dalších odstínech zelené se světlou břišní stranou i hrdlem. Vyskytují se i černobílé varianty abronií, případně zelená s černou jakoby pavučinou, která ohraničuje jednu stranu šupiny. U mláďat může být tento znak zcela nepatrný, a ani dospělá abronie se nemusí vybarvit do sytě zelené.

Obr. č. 67 *Dracaena guianensis* má silný krk s kožovitými záhyby (Vickers, 2008c)

4.6.5 rod *Salvator*

Rod *Salvator* má společnou historii s rodem *Tupinambis*. Obecná charakteristika je společná a společné zařazení v literatuře min do roku 2000 napovídá, že se jedná o velmi příbuzné rody. Více viz *Tupinambis* str. 77.

název: Teju červený

název latinsky: *Salvator rufescens*

další názvy: teju červenavý, dříve *Tupinambis rufescens*, Argentine Red Tegu

čeleď: Teiidae teju

rod: *Salvator*

výskyt: Argentina, Paraguay, Brazílie, Bolívie (Zoo Praha, 2015) (obr. 68).

biotop: Obývá travnaté oblasti i tropický les (Zoo Praha, 2015). Podle Pianka a Vitta (2003) dává přednost pouštním oblastem.

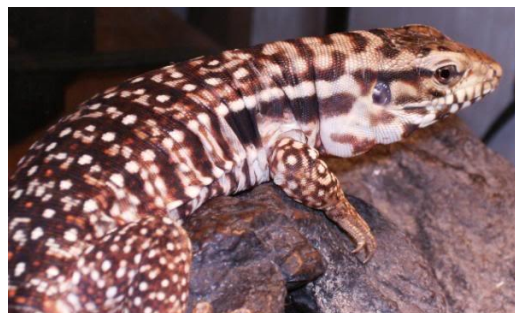
Obr. č. 68 výskyt druhu *Salvator rufescens* v Jižní Americe (Uetz a Hallermann, 2014m)

velikost v dospělosti: V dospělosti dosahuje 76 cm až 130 cm podle Kristin a Lauren (2013) má patřit k největším tejovitým ještěřům. Dosahuje váhy až 10kg (Zoo Praha, 2015).

charakteristika: Silný a mohutný ještěř se silnými končetinami opatřenými drápy.

zbarvení: Teju červený se vyskytuje v mnoha odstínech červené, od sytě rudé přes jasně červenou k růžové až téměř fialové barvě s různými kresbami (obr. 70).

Dalo by se říct, že v každé lokalitě se vyskytují jinak vybarvení jedinci (Quolibet, 2015b). Mláďata jsou světle hnědá s tmavě-hnědými až hnědo-červenými příčnými pruhy a znaky (Zoo Praha, 2015) (obr. 69).

Obr. č. 69 *Salvator rufescens* – juvenilní jedinec s výraznou kresbou (Epona142, 2008)

způsob života: Aktivní je především dopoledne a za soumraku, během horkého dne odpočívá v úkrytu pod zemí, který si sám vyhrabává (Zoo Praha, 2015).

strava: Strava se skládá z rostlinné i živočišné složky, požívá bezobratlé i obratlovce, zralé plody i jiné části rostlin (Zoo Praha, 2015).

chov: Teju červený patří mezi neklidnější tejovité ještěry, již od narození je klidný a uvolněný (Quolibet, 2015b). Je možné si ho natolik ochočit, že přijde na přivolání (Kristin a Lauren, 2013).

rozmnožování: Samec se při namlouvání samice dotýká čenicem, vábí ji zvláštním přešlapováním a lehce ji škrabe na bocích (Zoo Praha, 2015).

snůška: Samice klade 5 – 30 vajec do termitiště, průměrně klade 21 vajec v jedné snůšce. Po naklazení samice snůšku po nějakou dobu hlídá, inkubace probíhá 90 – 150 dní (Zoo Praha, 2015; Pianka a Vitt, 2003).

Obr. č. 70 dospělý jedinec druhu *Salvator rufescens* s výraznými tukovými zásobami (Kristin a Lauren, 2013a)

název: Teju pruhovaný

název latinsky: *Salvator merianae* dříve *Tupinambis merianae*, do roku 2000 byl uváděn jako *Tupinambis teguixin*, v současnosti toto latinské jméno náleží pouze druhu Teju žakruarú.

další názvy: Anglicky: Argentine Tegu, Argentine black and white tegu, také Argentin giant tegu, blue tegu.

čeleď: Teiidae - tejovití

rod: *Salvator*

výskyt: Jižní Amerika – Brazílie, severní Argentina, Uruguay, Paraguay, východní Bolívie (obr. 71). Uměle byl vysazen na Floridě v USA (Prudký a Kořínek, 2014; Jenitzki, 2010).

Obr. č. 71 výskyt druhu *Salvator merianae* v Jižní Americe (Uetz a Hallermann, 2014n)

biotop: Přirozeně se vyskytuje v pralesích, na mýtinách a pasekách i v druhotně zarostlých lesních porostech, expanduje do okolí cest a obsazuje i zemědělské plochy (Embert, Fitzgerald, Waldez, 2010).

velikost v dospělosti: 120 – 150cm (Jenitzki, 2010; Pokorný, 2013h).

zbarvení: Podkladová barva je světle žlutá až bílá (obr. 72). Je brázděna tmavými, příčnými, nepřesně ohraničenými pruhy po celém těle.

Dokonce i prsty jsou u *S. merianae* pruhované. Mláďata jsou zelenohnědá až červená, s černými jasněji ohraničenými příčnými pruhy (obr. 73). Postupně světlají až do běla (Jenitzki, 2010; Pokorný, 2013h) (obr. 74).

Obr. č. 72 dospělý jedinec druhu *Salvator merianae* (CHUCAO, 2013)

způsob života: Je to velký ještěr se silnými končetinami a drápy, který si vyhrabává své úkryty v zemi a pod kořeny stromů, kde přečkává zimu (Pokorný, 2013h).

Na rozdíl od ostatních tejovitých nezimuje v pravém slova smyslu. Má období útlumu, kdy přijímá méně potravy a má sníženou aktivitu, neupadá ale do úplné hibernace (Quolibet, 2015a). Za potravou překoná vzdálenost až 20km denně (Janitzki, 2010; Pokorný, 2013h). Dává přednost otevřenějším plochám severovýchodní a střední Brazílie (Pianka a Vitt, 2003). Předpokládá se, že je důležitým roznašečem semen rostlin (Embert, Fitzgerald, Waldez, 2010).

Obr. č. 73 sytě zbarvené mládě druhu *Salvator merianae*
(Brabo, 2007)

strava: živí se různými druhy zvířat a ovoce (Embert, Fitzgerald, Waldez, 2010). V zajetí je krměn pavouky a jinými bezobratlými např. plži, požírá i ještěrky, lze jej přikrmovat ovocem i zeleninou (Pokorný, 2013h).

chov: Podle IUCN to je málo dotčený druh, místně běžný, což se může změnit, vzhledem k úbytku přirozeného prostředí (Embert, Fitzgerald, Waldez, 2010). Z tří chovaných teju *S. meriane*, *S. rufescens* a *T. teguixin*, je nejvhodnější k chovu, protože je klidný a menší než *S. rufescens*. Je poměrně klidný, krotký a družný, proto je vhodné tyto ještěry chovat v páru (Janitzki, 2010).

Terárium o velikosti 280 × 180 × 120cm je vhodné pro pár těchto ještěrů, dno vysypané vysokou vrstvou směsi písku a zeminy. Důležité je, aby substrát držel pohromadě, takže dutiny vyhrabané ještěry budou držet tvar a nesesunou se na ně. Nezbytná je vhodná koupací nádrž pro ještěry a dostatek úkrytů. Substrát musí být stále vlhký, za tím účelem je nutné každý večer substrát postříkovat (Janitzki, 2010, Pokorný, 2013h).

Janitzki (2010) dále doporučuje svítit UV zářivkou dvakrát až třikrát týdně zhruba půl hodiny. Denní teploty, by se měly pohybovat kolem 26 °C, na noc by měly poklesnout na 20 – 22 °C. Na zimování si vyhrabávají dutiny (Janitzki, 2010).

rozmnožování: Samečci jsou větší a mohutnější než samičky. Ty jsou v době březosti velmi agresivní (Janitzki, 2010; Pokorný, 2013h).

snůška: 4 – 24 vajíček je nutné inkubovat 80 až 100 dní (Pokorný, 2013h).

zajímavost: Je loven především pro svou kůži, méně pro export jako terarijní zvíře, v posledních letech navíc intenzita vývozu poklesla. Dále je loven na lokální úrovni k užitku místních obyvatel (Embert a kol., 2010).

zaměnitelný s: S teju žakruarú, případně s teju červeným, jenže ten je jaksí červený, leda jeho světlejší varianty, které jsou růžové, ale ani to ne, protože nemá pruhy.

Obr. č. 74 juvenilní jedinec druhu *Salvator merianae* (Carabelli, 2015)

4.6.6 rod *Tupinambis*

Známých je šest druhů, z nichž dva byly popsány. Všech šest druhů se živí rozmanitou stravou (Pianka a Vitt, 2003).

Zajímavostí je, že samička, která je připravena klást vajíčka, vyšplhá na strom, najde stromové termity rodu *Nasutitermes* (přesto, že tyto terestriční ještěři nemají žádné předpoklady pro šplhání). Vyhrabe jámu do termitiště, a naklade do termity vytvořeného substrátu 10 a více vajec. Termiti se zatím rojí a útočí na vetřelce, ale jejich chemické ani mechanické zbraně ještěra se zrohovatělou kůží neodeženou. Jakmile samice dokončí kladení, termiti opraví své hnízdo a uzavřou snůšku uvnitř. Díky přítomnosti termitů je jejich termitiště konstantně teplé a vlhké, což jsou ideální podmínky pro vývoj mláďat. Když jsou mláďata vyspělá, vylíhnou se a následně prorazí termitiště. Termitiště, jako přirozený inkubátor, využívají i někteří varani (Pianka a Vitt, 2003).

Tejovití (*Tupinambis*) byli loveni pro jejich kůži, dříve sem patřily i druhy rodu *Salvator*. V 80. letech 20. století byl průměrný roční vývoz 1,9 milionu kůží tejovitých (*Tupinambis*), od té doby vývoz poklesl, v roce 1999 to bylo už jen 1 350 000 kůží ročně z Argentiny a Paragve (Embert, Fitzgerald, Waldez, 2010). Momentálně spadají všechny druhy pod CITES II (CITES, 2013b). Ačkoliv rod *Salvator* byl oddělen, druhy v něm zahrnuté jsou rovněž zařazeny v CITES II, i když samotný rod *Salvator* zahrnut není.

Většina tejovitých hibernuje přibližně 5 až 6 měsíců v roce, a to v období od počátku listopadu do začátku dubna. Ještěr připravující se na hibernaci přijímá méně potravy, snižuje svou aktivitu. Chovatel mu postupně snižuje teplotu v teráriu, společně s tím snižuje příděl potravy. Dva týdny před upadnutím do hibernace, by ještěr neměl přijímat potravu, aby se mu pročistil zažívací trakt. Samotnou hibernaci stráví v úkrytu, kterým může být box umístěný na klidném a tmavém místě. V boxu by měl být vlhký substrát, který je vhodné vlhčit jednou za měsíc. Po té co se teju probere z hibernace, je žádoucí mu poskytnout misku s čerstvou vodou, po dobu několika dní se teju obejde bez potravy. Dokud nenastartuje svůj metabolismus. Postupně se přizpůsobí i doba svícení v teráriu na 12 hodin dne a 12 hodin chladnější noci (Kristin a Lauren, 2013).

Tejovití díky svojí velikosti patří k nejpůsobivějším ještěrům. Jejich tělo od čenichu ke kořenu ocasu dosahuje až 50cm, k tomu ocas může být téměř dvakrát tak dlouhý (Pianka a Vitt, 2003).

název: Teju žakruarú

název latinsky: *Tupinambis teguixin*

další názvy: Dříve uváděn jako *tupinambis nigropunctatus* “teju černo-tečkovaný“, německy Bänderteju, anglicky Gold tegu nebo Black and gold tegu, také Common tegu.

čeleď: Teiidae tejovití

rod: *Tupinambis* teju

výskyt: Osidluje rovníkovou oblast Jižní Ameriky až k Bolívii, přes země: Panama, Surinam, Trinidad, Isla Margarita, Kolumbie, Venezuela, Ekvádor, Brazílie, Peru, Severní Argentina, Uruguay, Guyana, Francouzská Guyana. Vyskytuje se v povodí Amazonky a Orinoka (O’Shea a Halliday, 2005; Prudký a Kořínek, 2013) (obr. 75).

Obr. č. 75 výskyt druhu *Tupinambis teguixin* v Jižní Americe (Uetz a Hallermann, 2014o)

biotop: Obývá lesy a savany, deštný prales, okolí vodních toků (Tierportät, 2014a).

velikost v dospělosti: Dosahuje délky 80 – 100cm (O’Shea a Halliday, 2005). Až 120cm uvádí Prudký a Kořínek (2013) s maximální dosaženou váhou 4 kg (Tierportät, 2014a). Janitzki (2010) uvádí, že dosahuje délky 135cm z čehož 100cm je pouze ocas.

charakteristika: Velký ještěr s mohutným krkem a kožovitými záhyby na hrdle (obr. 76). Dlouhý silný ocas používá jako zbraň ke své obraně. Mezi chovanými tejovitými má pověst nejagresivnějšího druhu (Kristin a Lauren, 2013). Teju žakruarú má silné zadní končetiny uzpůsobené k běhu. Pokud mláďata prchají před predátorem, dokáží běžet po zadních končetinách (O’Shea a Halliday, 2005).

zbarvení: Rudohnědé zbarvení mláďat s věkem se mění do hnědé s černými pruhy napříč těla i ocasu. Pruhy nejsou celistvé a jsou nejasně ohraničené (O'Shea a Halliday, 2005) (obr. 77).

způsob života: Ve volné přírodě si v zemi na otevřené savaně i v lese vyhrabává obytné nory (Pokorný, 2013g). Často se vyskytuje poblíž vodních ploch a brouzdá mělkou vodou (Pianka a Vitt, 2003).

Obr. č. 76 roční samička druhu *Tupinambis teguixin* je již vybarvena jako dospělec a na krku má patrné kožní záhyby (Kristin a Lauren, 2013b)

strava: Jsou to masožraví ještěři, kteří se živí převážně menšími druhy obratlovců, jako jsou hlodavci, ptáci, obojživelníci, plazy, občas uzmou vejce ptákům, nebo kajmanům, požírají i mršiny (O'Shea a Halliday, 2005). Vyhledávají želví hnízda, ze kterých vyzírají vajíčka (Pianka a Vitt, 2003). Vhodné je umožnit ještěrovi přístup i k rostlinné stravě a zralému ovoci (Tierportät, 2014a). Janitzki (2010) uvádí, že z 60 – 80% požírá především bezobratlé, zbytek stravy tvoří hlodavci.

chov: Jedná se o ještěra s denní aktivitou. V zajetí jej lze krmit hmyzem, kuřaty a hlodavci (Pokorný, 2013g). Občas je možné zařadit syrová vejce. Křepelčí vejce pozře ještěr celé i se skořápkou, slepičí je vhodné vyklepnout do misky, při častějším krmení vejci, je nutné vejce uvařit (Tierportät, 2014a). Pro pár těchto velkých ještěřů doporučuje Pokorný (2013g) terárium o velikosti 250 × 100 × 100cm. Na dno s 20 – 30cm vysokou vrstvou směsi hlíny a jílu. Jako úkryty jsou vhodné kořeny stromů, čímž je simulováno přirozené prostředí. Substrát je nutné udržovat vlhký, vzdušná vlhkost by se měla pohybovat mezi 70 a 90 % (Janitzki, 2010; Pokorný, 2013g). Denní teploty od 28 do 33 °C, noční teploty by se měly pohybovat kolem 20 – 25 °C. Samec je teritoriální, proto je vhodné chovat pár nebo skupinu několika samic s jedním samcem (Janitzki, 2010).

rozmnožování: Samečci mají jasně patrné preanální a stehenní póry (Janitzki, 2010, Pokorný, 2013g). Samice jsou schopny rozhrabat termiště a naklást tam vejce. Z opět uzavřeného termiště se musí první vylíhnutá mláďata vyhrabat sama, což vypovídá o jejich síle a životaschopnosti (Tierportät, 2014a).

snůška: Samice klade vejce do termitiště, které proboří. Klade přibližně 4 - 32 vajec průměrně však kolem 10 kusů (Tierportät, 2014a; O'Shea a Halliday, 2005). Termiti své termitiště opět zavřou a vejce jsou tak chráněná před predátory i teplotními výkyvy. Proto je nutné vejce v umělých odchovech inkubovat po dobu přibližně 160 dnů (Tierportät, 2014). Po vylíhnutí váží mláďata 18 – 20 g a dosahují délky kolem 20cm. V přírodě jsou mláďata ponechána svému osudu a samice se o ně více nestará (Tierportät, 2014a).

zajímavost: Tento ještěr dobře šplhá i plave (Tierportät, 2014a). Mláďata umějí prchat z nebezpečí pouze po zadních končetinách (Janitzki, 2010).

zaměnitelný s: Teju pruhovaný (*Salvator merianae*), který je podobně pruhovaný, jeho podkladová barva je ale bílá s černými příčnými pruhy. Mláďata jsou obvykle hnědá nebo zelená až později dochází k zesvětlení (Pokorný, 2013g).

Obr. č. 77 dospělý jedinec druhu *Tupinambis teguixin* (Factumquintus, 2005)

5 Závěr

Tato práce zahrnuje šest čeledí nadčeledi Scincomorpha, jsou to: Cordylidae, Gerrhosauridae, Lacertidae, Mabuyidae, Scincidae a Teiidae. V nich je zahrnuto 25 druhů rozřazených do 22 rodů.

Práci by bylo možné rozšířit o několik následujících druhů: mabuja pětipruhá (*Trachylepis quinquetaeniata*), mabuja pruhovaná (*Trachylepis vittata*), mabuja obecná (*Mabuya mabouya*), scink Bedriagův neboli s. španělský (*Chalcides bedriagai*), scink tříprstý (*Chalcides chalcides*), scink šestipruhý (*Chalcides sexlineatus*) a další.

Počáteční domněnka, že literatury o chovaných druzích z nadčeledi Scincomorpha je rapidní nedostatek, se ukázala být mylná. Nicméně většina literatury není přístupná veřejnosti, případně je psána v cizích jazycích. V diskuzních fórech na internetu stále kolují dotazy na chov již poměrně známých a často importovaných druhů. Proto jakýkoliv ucelený přehled je přínosný.

6 Seznam literatury

- Branch B., 1998: A photographic guide to Snakes and other Reptiles of Southern Africa, Cape Town: Struik: 142 s.
- Bruins E., 2001: Encyklopedie teraristiky. Dobřejovice: Rebo production: 317s.
- Cerha V., Kocián M., 1999: Příručka pro teraristy sinkové, varani a ještěrky. Frenštát pod Radhoštěm: Polaris: 267s.
- Čihař J. Ilustr. Čepická A., 1993: Plazi a obojživelníci. Praha: Artia: 63s.
- Čihař J., 1989: Teraristika. Praha: Práce: 244s.
- Das I., de Silva A., 2005: A photofraphic guide to snakes and other reptiles of Sri Lanka, London: New Holland: 144 s.
- Dimitrijevič J., 1988: Obojživelníci a plazi. Praha: Lidové nakladatelství: 168s.
- Disi A. M., Modrý D., Nečas P., Rifai L., 2001: Amphibians and Reptiles of the Hashemite Kingdom of Jordan, An Atlas and Field Guide. Frankfurt am Main: Edition Chimaira: 408 s.
- Felix J., 1988: Zvířata celého světa, Ještěři. Praha: Státní zemědělské nakladatelství: 208s.
- Goris R. C., Maeda N., 2004: Guide to the Amphibians and Reptiles of Japan. Malabar, Florida: Krieger publishing company: 285 s.
- Hegner D., 2004: Encyklopedický slovník teraristiky a herpetologie. Třebestovice: Ratio:227s.
- Jacobs J., 2004: Teraristika pro začátečníky. Dobřejovice: Rebo production: 61 s.
- Janitzki A., 2010: 250 druhů terarijních zvířat – určování, chov, péče. Praha: Knižní klub: 287 s.
- Kabisch K., Klapperstück J., 1990: Wörterbuch der Herpetologie. Jena: VEB Gustav Fischer Verlag: 478 s.
- Klátil L., 2004: Chováme terarijní zvířata: Olomouc: Epava: 284 s.
- Malkmus R., Manthey U., Vogel G., Hoffmann P., Kosuch J., 2002: Amphibians & reptiles of mount Kinabalu (North Borneo). Berlin: A. R. G. Gantner Verlag K. G: 424 s.
- Moravec J., 1999: Svět zvířat VII Obojživelníci, plazi. Praha: Albatros: 183 s.
- Moravec J., 2009: Procházka Amazonským pralesem. Academia: Praha: 410 s.
- O'shea M., Halliday T., 2005: Plazy a obojživelníci. Praha: Knižní klub: 256 s.

- Pianka R. E., Vitt L., J., 2003: Lizards windows to the evolution of diversity. Berkeley: University of California Press. 333s.
- A – Z animals, 2010 – 2013: a-zanimals.com [online]: Caiman lizard [cit. 19. 5. 20015]. Dostupné z: <http://a-z-animals.com/animals/caiman-lizard/#comments>
- Auliya M., 2010: The IUCN Red list of Threatened Species [online] Takydromus sexlineatus [cit. 2. 6. 2015] Dostupné z: <http://www.iucnredlist.org/details/178424/0>
- Aurifer - Teraporadna, 2005 – 2012: poradna.net [online]: Emoia cyanurum [cit. 22. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.teraporadna.cz/q/view/32377-emoia-cyanurum>
- BioLib, 1999 – 2014: Biological Library [online] Scincomorpha [cit. 10. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.biolib.cz/cz/taxon/id18524/pos0,200/>
- Breeders' Expo Europe, 2007 – 2011: breeders-expo.de [online]: Cordylus tropidosternum [cit. 30. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.breeders-expo.de/species/Cordylidae/Cordylus-tropidosternum.html>
- Castor F., 2010: The IUCN Red list of Threatened Species [online] *Cnemidophorus gramivagus* [cit. 2. 6. 2015] Dostupné z: <http://www.iucnredlist.org/details/178260/0>
- Cerha V., 2010: ifauna.cz [online]: Tilikva obrovská [cit. 4. 5. 2015] dostupné z: <http://www.ifauna.cz/terarijni-zvirata/clanky/r/detail/2914/tiliqua-scincoides-scincidae-tilikva-obrovska/>
- CITES, 1973 – 2013a: cites.org [online]: the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora [cit. 30. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.cites.org/eng>
- CITES, 1973 – 2013b: cites.org [online]: Appendices I, II and III, Příloha I, II, III seznamy chráněných druhů [cit. 30. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.cites.org/eng/app/appendices.php>
- Dahms Tierleben, 2015: dahmstierleben.de [online]: Takydromus sexlineatus [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.dahmstierleben.de/reptilien/skinkartige/TakydromusSexlineatus>
- Els J., 2008: arkive.org [online]: Armadillo girdled lizard (*Cordylus cataphractus*) [cit. 4. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.arkive.org/armadillo-girdled-lizard/cordylus-cataphractus/>
- Embert D., Fitzgerald L., Waldez F., 2010: iucnredlist.org [online]: The IUCN Red List of Threatened Species, *Salvator merianae*. [cit. 20. 5. 20015]. Dostupné z: <http://www.iucnredlist.org/details/178340/0>

- Esser S., Rödder D., 2012: herpetologynotes.seh-herpetology.org [online]: Notes on the reproduction of the Yellow – Throated Plated Lizard, *Gerrhosaurus flavigularis* [cit. 4. 6. 2015]. Dostupné z: [http://www.herpetologynotes.seh-herpetology.org/Volume5_PDFs/Esser Roedder Herpetology Notes Volume5 pages 013-014.pdf](http://www.herpetologynotes.seh-herpetology.org/Volume5_PDFs/Esser_Roedder_Herpetology_Notes_Volume5_pages_013-014.pdf)
- Fošt J., 2010 ifauna [online]: Chov ještěřů část 1. [cit. 18. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ifauna.cz/terarijni-zvirata/clanky/r/detail/4182/chov-jesteru-1-cast/>
- Funk A., 2002 reptarium [online]: Vliv slunečního záření na chování scinka *Corucia zebrata* [cit. 18. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.reptarium.cz/en/articles/lizards/8>
- Hakl S., 2011: Teraristika Kadaň [online]: Rozmnožení ještěrkovce velkého (*Gerrhosaurus major*) [cit. 18. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.terakadan.cz/chov/rozmnozeni-jesterkovce-velkeho-gerrhosaurus-major/>
- Hetherington T. E., 1989: sciencedirect.com [online]: Animal Behaviour [cit. 12. 2. 2015] dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0003347289901188>
- Horčic R., 2008: poradna.net [online]: Herpetologický slovníček odborných názvů Dostupné z: <http://tera.poradna.net/a/view/64423-herpetologicky-slovnicek-odbornych-nazvu>
- Kořínek M., 2009: terarka.net [online]: Dracena guyanská [cit. 1. 6. 20015]. Dostupné z: http://terarka.net/jesteri/atlas/dracena_guyanska
- Kořínek M., 2013a: biolib.cz [online]: scink šalamounský, *Corucia zebrata* [cit. 15. 4. 20015]. Dostupné z: <http://www.biolib.cz/cz/taxon/id59423/pos0,200/>
- Kořínek M., 2013b: biolib.cz [online]: tilikva obrovská, *Tiliqua gigas* [cit. 4. 5. 20015]. Dostupné z: <http://www.biolib.cz/cz/taxon/id59445/>
- Kořínek M., 2015: biolib.cz [online]: Egernie velká, *Bellatorias Major* [cit. 1. 5. 20015]. Dostupné z: <http://www.biolib.cz/cz/taxon/id189011/>
- Kristin, Lauren, 2013: the tegu tupinambis [online]: The Tegu [cit. 21. 5. 2015]. Dostupné z: <http://thetegutupinambis.weebly.com/index.html>
- Martins M. 2010: iucnredlist [online]: The IUCN Red List of Threatened Species, *Crocodylus amazonicus* [cit. 20. 5. 20015]. Dostupné z: <http://www.iucnredlist.org/details/178328/0>

- Ministerstvo životního prostředí, 2008 – 2015: mzp.cz [online]: CITES - český text úmluvy [cit. 30. 5. 2015]. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_cesky_text_umluvy/\\$FILE/Sdeleni%20FMZV.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cites_cesky_text_umluvy/$FILE/Sdeleni%20FMZV.pdf)
- Mužíček D., 2015: terasvět [online]: Základní rozdělení světelných zdrojů [cit. 15. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.terasvet.cz/clanky/5-zakladni-rozdeleni-svetelnych-zdroju/>
- Naish, Darren, 2008: Scienceblog [online]: Tetrapod Zoology; Evolutionary intermediates among the girdled lizards [cit. 21. 3. 2015]. Dostupné z: <http://scienceblogs.com/tetrapodzoology/2008/02/19/cordylid-intermediates/>
- Pet lizard, 2015: pet-lizard.com [online]: Red-Eyed Crocodile Skinks [cit. 23. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.pet-lizard.com/red-eyed-crocodile.html>
- Pokorný Z., 2013a: chovzvirat.cz [online]: Scink lékařský scincus scincus [cit. 8. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/zvire/606-scink-lekarsky/>
- Pokorný Z., 2013b: chovzvirat.cz [online]: Kruhochvost nížinný, Cordylus tropidosternum [cit. 15. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/zvire/618-kruhochvost-niziny/>
- Pokorný Z., 2013c: chovzvirat.cz [online]: Scink uťatý, Tiliqua rugosa [cit. 17. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/zvire/603-scink-utaty/>
- Pokorný Z., 2013d: chovzvirat.cz [online]: Tilikva australská, Tiliqua scincoides [cit. 4. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/zvire/604-tilikva-australska/>
- Pokorný Z., 2013e: chovzvirat.cz [online]: Scink ohnivý, Riopa fernandi [cit. 17. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/zvire/605-scink-ohnivy/>
- Pokorný Z., 2013f: chovzvirat.cz [online]: Amejva obecná, Ameiva ameiva [cit. 19. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/zvire/613-amejva-obecna/#comments>
- Pokorný Z., 2013g: chovzvirat.cz [online]: Teju žakruaru, Tupinambis teguixin [cit. 21. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/zvire/601-teju-zakruaru/>
- Pokorný Z., 2013h: chovzvirat.cz [online]: Teju pruhovaný, Tupinambis merianae [cit. 21. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/zvire/614-teju-pruhovany/#comments>
- Pokorný Z., 2013i: chovzvirat.cz [online]: Bičochvost šestipruhý, Takydromus sexlineatus [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/zvire/617-bicochvost-sestipruhy/>

- Pokorný Z., 2013j: chovzvirat.cz [online]: Ještěrkovec žlutohrdlý, *Gerrhosaurus flavigularis* [cit. 4. 6. 20015]. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/zvire/615-jesterkovec-zlutohrdly/>
- Prudký L., Kořínek M., 2013: biolib [online]: teju žakruaru, *Tupinambis teguixin* [cit. 21. 5. 20015]. Dostupné z: <http://www.biolib.cz/cz/taxon/id59463/>
- Prudký L., Kořínek M., 2014: Biological Library [online]: teju pruhovaný, *Salvator marianae* [cit. 14. 5. 20015]. Dostupné z: <http://www.biolib.cz/cz/taxon/id59462/>
- Quolibet, 2015a: Tegu breeders the Neatherlands [online]: Blue tegu [cit. 25. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.tegubreeder.com/blue-tegu/>
- Quolibet, 2015b: Tegu breeders the Neatherlands [online]: Red tegu [cit. 25. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.tegubreeder.com/red-tegu/>
- Řehák J., Řeháková V., 2014: plazi [online]: Osvětlení UV a plazi [cit. 15. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.plazi.eu/b/>
- Stanley, E.L., Bauer, A.M., Jackman, T.R., Branch, W.R. & Mouton, P.L.F.N. 2011: Between a rock and a hard polytomy: Rapid radiation in the rupicolous girdled lizards (Squamata: Cordylidae). *Molecular Phylogenetics and Evolution*, 58, 53-70.
- Škrabalová B., 2009a: jak na hmyz [online]: chovu hmyzu [cit. 25. 5. 20015]. Dostupné z: <http://www.jaknahmyz.cz/>
- Škrabalová B., 2009b: jak na hmyz [online]: Cvrčci [cit. 25. 5. 20015]. Dostupné z: <http://www.jaknahmyz.cz/cvrcek>
- Škrabalová B., 2009c: jak na hmyz [online]: Mouční červi [cit. 1. 6. 20015]. Dostupné z: http://www.jaknahmyz.cz/moucni_cervi
- Telenský P., 2013: Přírodovědci [online]: Jak získávají podzemní zvířata vitamin D, když tráví celý život bez slunce? [cit. 16. 6. 2015]. Dostupné z: <https://www.prirodovedci.cz/zeptejte-se-prirodovedcu/176>
- The IUCN Red List of Threatened Species, 2014 International Union for Conservation of Nature and Natural Resources [online]: *Emoia caeruleocauda* [cit. 10. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.iucnredlist.org/details/195301/0>
- Tier Portät, 2006 – 2014a: Tier Lexikon [online]: Bänderteju, *Tupinambis teguixin* [cit. 21. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.tierportraet.ch/htm09/baenderteju.php>
- Tier Portät, 2006 – 201b: Tier Lexikon [online] Wickelschwanzskink, *Corucia zebrata* [cit. 21. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.tierportraet.ch/htm/wickelschwanzskink.php>
- Tribolonotus, 2013: tribolonotus.com [online]: *Tribolonotus gracilis*, *Tribolonotus novaguanea* [cit. 12. 12. 20014]. Dostupné z: <http://tribolonostus.com>

- Uetz P., Hallermann J., 2014: reptile-database.reptarium.cz [online]: *Aspidoscelis sexlineata* [cit. 12. 5. 2015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Aspidoscelis&species=sexlineata>
- Zákony pro lidi, 2010 – 2015: zakonyprolidi.cz [online]: Předpis č. 75/1996 Sb. Vyhláška Ministerstva zemědělství, kterou se stanoví nebezpečné druhy zvířat [cit. 30. 5. 2015] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1996-75/zneni-20081001>
- Zoo Barcelona, 1998 – 2013: zoobarcelona [online] Prehensile-tailed skink, *Corucia zebrata* [cit. 31. 5. 2015]. Dostupné z: <https://www.zoobarcelona.cat/en/known-the-zoo/animal-files/detail/animal/prehensile-tailed-skink/>
- Zoo Praha, 2015: zoopraha.cz [online] Teju červený [cit. 21. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.zoopraha.cz/zvirata-a-expozice/lexikon-zvirat?d=478-teju-cervenavy&start=478>
- Žofková I., Nováková A., 2002: Postgraduální medicína [online] Fyziologie, patofyziologie a klinický význam vitamínu D [cit. 15. 6. 2015]. Dostupné z: <http://zdravi.e15.cz/clanek/postgradualni-medicina/fyziologie-patofyziologie-a-klinicky-vyznam-vitaminu-d-143209>

Zdroje obrázků

- Ariefrahman, 2014: commons.wikimedia.org [online]: Pacific Bluetail Skink (*Emoia caeruleocauda*) [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Emoia_caeruleocauda - Manado.JPG](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Emoia_caeruleocauda_-_Manado.JPG)
- Aymerich M., 2012: geres-asso.org [online]: *Eumeces algeriensis* [cit. 23. 6. 2015]. Dostupné z: http://geres-asso.org/Nouvelles_observations-reptiles.html
- Bartolomé C., 2010: commons.wikimedia.org [online]: *Chalcides ocellatus* distribution map [cit. 22. 4. 2015]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chalcides_ocellatus_range_Map.png
- Benjamint444, 2010: commons.wikimedia.org [online]: Blotched-Blue-Tongue-Alpine-phase [cit. 23. 6. 2015]. Dostupné z: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Blotched-Blue-Toungue-Alpine-phase.jpg>
- Berns W., 2005: commons.wikimedia.org [online]: *Scincus scincus* [cit. 25. 4. 2015]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Solomon_Islands#/media/File:Solomon_Islands_on_the_globe_\(Oceania_centered\).svg](https://en.wikipedia.org/wiki/Solomon_Islands#/media/File:Solomon_Islands_on_the_globe_(Oceania_centered).svg)
- Blach R. J., 2006: wikimedia.org [online]. *Takydromus sexlineatus* [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Datei:Takydromus_sepc_M002.jpg
- carol, 2008: commons.wikimedia.org [online]. Blank Map Oceania [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Blank_Map_Oceania.svg
- cowyeow, 2011: flickr.com [online]: Crocodile Tegu (*Crocodylus amazonicus*) [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: <https://www.flickr.com/photos/cowyeow/10627812805>
- dad1_, 2008: flickr.com [online]: Major skink [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: <https://www.flickr.com/photos/peterwright/3067393398/in/photostream/>
- Djatkiko W., 2011: commons.wikimedia.org [online]: *Dasia olivacea* [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dasi_oliva_110125-11606_aip.jpg
- Epona142, 2008: ball-python.net [online]: *Salvator rufescens* [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: <http://ball-pythons.net/forums/showthread.php?61550-Argentine-Red-Tegu-07-Varnyard-Stock>
- Falcón W., 2007: flickr.com [online]: *Ameiva wetmorei* [cit. 22. 6. 2015]. Dostupné z: <https://www.flickr.com/photos/wfalcon/1517511343>
- FB, 2007: commons.wikimedia.org [online]. BlankAmericas [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:BlankAmericas.png>

- Garg J. M., 2008: commons.wikimedia.org [online]: *Eutropis macularia* [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bronze Grass Skink \(Mabuya macularia\)_W_IMG_9977.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bronze_Grass_Skink_(Mabuya_macularia)_W_IMG_9977.jpg)
- Geller-Grimm F., 2000: hu.wikipedia.org [online]: *Eumeces inexpectatus* [cit. 22. 6. 20015]. Dostupné z: https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:Eumeces_inexpectatus_fg02.jpg
- Hillewaert H., 2011: wikimedia.org [online]: *Aspidoscelis sexlineata* (male) [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/Aspidoscelis_sexlineata#/media/File:Aspidoscelis_sexlineata_\(male\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Aspidoscelis_sexlineata#/media/File:Aspidoscelis_sexlineata_(male).jpg)
- Holroyd M., 2006: hu.wikipedia.org [online]: *Fivelined skink (Eumeces fasciatus)* [cit. 22. 6. 20015]. Dostupné z: https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:Fivelined_skink.jpg
- Hyun-tae K., 2009: yangpakor.blogspot.cz [online]: *Takydromus amurensis* [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <http://yangpakor.blogspot.cz/2009/08/takydromus-amurensis-long-tailed-lizard.html>
- Johnson W., 2010: flickr.com [online]: *Pleistodon facciatus* [cit. 22. 6. 20015]. Dostupné z: <https://www.flickr.com/photos/ferrousfemur/5056563108/in/photostream/>
- Karim M. M., 2010: commons.wikimedia.org org [online]: *Trachylepis striata* [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Trachylepis_striata_edit.jpg
- Kristin a Lauren, 2013a: thetegutupinambis.weebly.com [online]: Gallery *salvator rufescens* [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <http://thetegutupinambis.weebly.com/gallery.html>
- Kristin a Lauren, 2013b: thetegutupinambis.weebly.com [online]: Gallery - Female Yearling *Columbian Black and Gold Tegu* [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <http://thetegutupinambis.weebly.com/gallery.html>
- Kulakov S., 2015: vk.com [online]: *Známky s corucia zebrata* [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: http://vk.com/photo191408552_368338452
- Lagerwey M., 2011: flickr.com [online]: *Shingleback, Tiliqua rugosa* [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <https://www.flickr.com/photos/66925960@N08/6190645222>
- LOB, 2007 – 2011a: breeders-expo.de [online]. *Tribolonotus gracilis* [cit. 12. 5. 20015]. Dostupné z: <http://www.breeders-expo.de/species/Scincidae/Tribolonotus-gracilis.html>

LOB, 2007 – 2011b: breeders-expo.de [online]. Tribolonotus novaeguineae [cit. 12. 5. 20015]. Dostupné z: <http://www.breeders-expo.de/species/Scincidae/Tribolonotus-novaeguineae.html>

Ltshears, 2008: commons.wikimedia.org cz [online]: Scincus scincus [cit. 22. 4. 20015]. Dostupné z: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sandfish3.jpg>

Matt, 2013: commons.wikimedia.org [online]. Juvenile Eastern Blue-tongued Skink [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Juvenile Eastern Blue-tongued Skink \(9004112417\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Juvenile_Eastern_Blue-tongued_Skink_(9004112417).jpg)

My reptile, 2012: myreptile.ru [online]: Ящерицы, Поясохвост [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: http://myreptile.ru/articles/lizards/Vostochnoafrikanskij_pojasohvost.html

O'Shea M., 2007: markoshea.info [online]: Stamp - *Emoia caeruleocauda* [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: http://www.markoshea.info/herp_stamps/herp_stamps_tuvalu.php

O'Shea M., 2010: commons.wikimedia.org [online]: Dasia smaragdina [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lamprolepis cf. smaragdina.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lamprolepis_cf._smaragdina.jpg)

Peterson Ch. R., 2011: flickr.com [online]: Western skink (*Plestiodon skiltonianus*) [cit. 22. 6. 20015]. Dostupné z: <https://www.flickr.com/photos/petechar/5769673121/>

Pierson T., 2010: flickr.com [online]: Chalcides ocellatus [cit. 22. 4. 20015]. Dostupné z: <https://www.flickr.com/photos/twpierson/4659888979>

Pierson T., 2011: flickr.com [online]: Scincus mitranus muscatensis: Sand fish [cit. 22. 4. 20015]. Dostupné z: <https://www.flickr.com/photos/twpierson/5872991290>

Brabo P., 2007: flickr.com [online]: Teiú, Tegu [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <https://www.flickr.com/photos/paulobrabo/368244939/>

Piranhapirate, 2012: commons.wikimedia.org [online]: Tribolonotus gracilis [cit. 12. 5. 20015]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Red-Eyed Crocodile Skink.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Red-Eyed_Crocodile_Skink.jpg)

Carabelli P., 2015: commons.wikimedia.org [online]: Black and white tegu [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Black and white tegu.JPG](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Black_and_white_tegu.JPG)

Psychoticrage, 2001: angelfire.com [online]: Solomon Islands skink - head [cit. 24. 6. 20015]. Dostupné z: <http://www.angelfire.com/extreme/psychoticrage/skinkpics/bighead.jpg>

rebloggy, 2011: rebloggy.com [online]: *Cordylus cataphractus* [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <http://rebloggy.com/post/dragon-dragons-reptile-lizard-armadillo-gilded-lizard-armadillo-lizard-baby-drag/44729982504>

Reith M., 2014: commons.wikimedia.org [online] *Ameiva lineolata* [cit. 22. 6. 20015]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ameiva_lineolata.jpg

Rooij N., 2007: commons.wikimedia.org [online]. The reptiles of the Indo-Australian archipelago (1915) [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:TakydromusSexlineatus.jpg>

Rosebed's Stamp Shop, 2015: www.rosebedsstampshop.com [online]: *Emoia cyanura* [cit. 12. 5. 20015]. Dostupné z: <http://www.rosebedsstampshop.com/solomon-islands-stamps-1979-reptile-definitives-no-imprint-used.html>

sandi v., 2013: flickr.com [online]: Amazon Racerunner - Giant *Ameiva* [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: https://www.flickr.com/photos/vil_sandi/14669743785/

Šmek P., 2009: reptarium.cz [online]: *Takydromus smaragdinus* [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <http://www.reptarium.cz/en/taxonomy/Takydromus-smaragdinus/16722>

Teraristi-ka, 2008: teraristi-ka.wgz.cz [online]: Moje terárium, Ještěrkovec žlutohrdlý [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <http://media0.wgz.cz/images/media0:5100842ec74ff.jpg/P1010040.JPG>

The IUCN Red List of Threatened Species. International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, 2014: iucn.org [online]. *Salvator merianae* [cit. 20. 5. 2015]. Dostupné z: <http://maps.iucnredlist.org/map.html?id=178340>

The IUCN Red List of Threatened Species. International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, 2014: iucn.org [online]. *Salvator merianae* [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: <http://maps.iucnredlist.org/map.html?id=178424>

Torr G., 2015: reptile-database.reptarium.cz [online]: *Emoia caeruleocauda* [cit. 22. 6. 20015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Emoia&species=caeruleocauda>

TUBS, 2013a: commons.wikimedia.org [online]: Kenya [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kenya_in_Africa_\(disputed_hatched\)_\(-mini_map_rivers\).svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kenya_in_Africa_(disputed_hatched)_(-mini_map_rivers).svg)

TUBS, 2013b: commons.wikimedia.org [online]: Asie [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:BLANK_in_Asia_\(-mini_map_rivers\).svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:BLANK_in_Asia_(-mini_map_rivers).svg)

TUBS, 2013c: commons.wikimedia.org [online]: Solomon Islands [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Solomon_Islands#/media/File:Solomon_Islands_on_the_globe_\(Oceania_centered\).svg](https://en.wikipedia.org/wiki/Solomon_Islands#/media/File:Solomon_Islands_on_the_globe_(Oceania_centered).svg)

Uetz P., Hallermann J., 2014a: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt *Broadleysaurus major* [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Broadleysaurus&species=major>

Uetz P., Hallermann J., 2014b: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt *Trachylepis striata* [cit. 22. 6. 20015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Trachylepis&species=striata>

Uetz P., Hallermann J., 2014c: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt *Bellatorias frerei* [cit. 22. 6. 20015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Bellatorias&species=frerei>

Uetz P., Hallermann J., 2014d: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt *Emoia caeruleocauda* [cit. 22. 6. 20015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Emoia&species=caeruleocauda>

Uetz P., Hallermann J., 2014e: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt *Eumeces schneideri* [cit. 22. 6. 20015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Emoia&species=caeruleocauda>

Uetz P., Hallermann J., 2014f: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt *Lepidothyris fernandi* [cit. 12. 5. 20015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Lepidothyris&species=fernandi>

Uetz P., Hallermann J., 2014g: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt *Scincus mitranus* [cit. 22. 4. 20015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Scincus&species=mitranus>

Uetz P., Hallermann J., 2014h: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt *Scincus scincus* [cit. 22. 4. 20015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Scincus&species=scincus>

Uetz P., Hallermann J., 2014i: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt *Tribolonotus gracilis* [cit. 12. 5. 20015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Tribolonotus&species=gracilis>

Uetz P., Hallermann J., 2014j: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt *Ameiva ameiva* [cit. 24. 6. 20015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Ameiva&species=ameiva>

- Uetz P., Hallermann J., 2014k: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt *Cnemidophorus gramivagus* [cit. 24. 6. 2015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Cnemidophorus&species=gramivagus>
- Uetz P., Hallermann J., 2014l: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt *Crocodylus amazonicus* [cit. 24. 6. 2015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Crocodylus&species=amazonicus>
- Uetz P., Hallermann J., 2014m: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt rodu *Salvator rufescens* [cit. 24. 6. 2015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Salvator&species=rufescens>
- Uetz P., Hallermann J., 2014n: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt rodu *Salvator merinae* [cit. 24. 6. 2015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Salvator&species=merinae>
- Uetz P., Hallermann J., 2014o: reptile-database.reptarium.cz [online]: Výskyt rodu *Tupinambis teguixin* [cit. 24. 6. 2015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Tupinambis&species=teguixin>
- vandederr, 2014: reptile-database.reptarium.cz [online]: *Scincus mitranus* [cit. 22. 4. 2015]. Dostupné z: <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Scincus&species=mitranus>
- Vickers T., 2008b: commons.wikimedia.org [online]: *Dracaena guianensis* [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dracaena_guianensis_\(3\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dracaena_guianensis_(3).jpg)
- Vickers T., 2008a: commons.wikimedia.org [online]: Solomon Islands skink (*Corucia zebrata*) [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Solomon_Islands_skink#/media/File:Corucia_zebrata_\(2\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Solomon_Islands_skink#/media/File:Corucia_zebrata_(2).jpg)
- CHUCAO, 2013: commons.wikimedia.org [online]: *Salvator merinae* [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lagarto_overo_\(Tupinambis_merinae\).JPG](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lagarto_overo_(Tupinambis_merinae).JPG)
- Factumquintus, 2005: commons.wikimedia.org [online]: Goldteju, *Tupinambis teguixin* [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Goldteju_Tupinambis_teguixin.jpg
- Vickers T., 2008c: commons.wikimedia.org [online]: *Dracaena guianensis* [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dracaena_guianensis_\(1\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dracaena_guianensis_(1).jpg)

vierfleck M., 2007: sareptiles.co.za [online]: Mochlus fernandi [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <http://www.sareptiles.co.za/forum/viewtopic.php?f=47&t=3983>

Wall 4 all, 2014: wall4all.me[online]. Ouroboros. [cit. 25. 6. 2015]. Dostupné z: <http://wall4all.me/walls/people/ouroboros-uroborus-753326-887x900.jpg>

Zoo Praha, 2015: zoopraha.cz [online]: Kruhochvost nížinný [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <http://www.zoopraha.cz/zvirata-a-expozice/lexikon-zvirat?d=372-kruhochvost-niziny>

Шатицко Г.В., 2011: wikimedia.org [online]. Tiliqua gigas Grodno 1608 [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: https://hy.wikipedia.org/wiki/%D5%8A%D5%A1%D5%BF%D5%AF%D5%A5%D6%80:Tiliqua_gigas_Grodno_1608.jpg

888 reptiles, 2003 - 2015: 888reptiles.co.uk [online]: Sudan Plated Lizard, Gerrhosaurus major [cit. 25. 6. 20015]. Dostupné z: <http://www.888reptiles.co.uk/2774.html>

7 Přílohy

7.1 Rejstřík latinských jmenⁱ

<i>Ameiva ameiva</i>	64
<i>Bellatorias frerei</i>	39
<i>Cnemidophorus gramivagus</i>	66
<i>Cordylus cataphractus</i>	18
<i>Cordylus tropidosternum</i>	20
<i>Corucia zebrata</i>	40
<i>Crocodylus amazonicus</i>	67
<i>Dasia olivacea</i>	32
<i>Dracaena guianensis</i>	69
<i>Egernia Frerei</i>	39
<i>Emoia caeruleocauda</i>	42
<i>Eumeces Schneideri</i>	45
<i>Gerrhosaurus flavigularis</i>	26
<i>Gerrhosaurus major</i>	24
<i>Chalcides ocellatus</i>	47
<i>Mabuja striata</i>	35
<i>Mabuya macularia</i>	34
<i>Mochlus fernandi</i>	48
<i>Riopa fernandi</i>	48
<i>Salvator merianae</i>	74
<i>Salvator rufescens</i>	72
<i>Scincus scincus</i>	50
<i>Takydromus sexlineatus</i>	28
<i>Tiliqua gigas</i>	56
<i>Tiliqua rugosa</i>	58
<i>Tiliqua scincoides</i>	53
<i>Trachylepis striata</i>	35
<i>Tribolonotus gracilis</i>	60
<i>Tribolonotus novaeguineae</i>	63
<i>Tupinambis merianae</i>	74
<i>Tupinambis rufescens</i>	72
<i>Tupinambis teguixin</i>	78

ⁱ V rejstříku je uvedeno i několik starších názvů, pro jejich stále časté používání. Např. *Bellatorias frerei* dříve *Egernia frerei* je mezi chovateli běžně označována pouze jako „egernie“.